

Regeringens proposition

1981/82: 122

om organisation och finansiering av djurens hälso- och sjukvård,
m. m.;

beslutad den 24 februari 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i organisationen och finansieringen av djurens hälso- och sjukvård samt en omorganisation av statens veterinärmedicinska anstalt. I propositionen tas också upp vissa frågor angående veterinärutbildningen m. m.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-02-24

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder. Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Petri, Eliasson, Gustafsson, Elmstedt, Tillander, Ahrland, Molin

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om organisation och finansiering av djurens hälso- och sjukvård, m. m.

1 Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade chefen för jordbruksdepartementet i maj 1979 en kommitté¹ med uppdrag att se över organisationen och finansiering av djurens hälso- och sjukvård.

Kommittén, som antog namnet djurhälsoutredningen, överlämnade i december 1979 promemorian "Finansiering av djursjukhus m. m.". Promemorian har behandlats i regeringens proposition (1979/80:151) om ändring i förordningen (1923:116) angående skatt för hundar. Djurhälsoutredningen avlämnade i september 1981 betänkandet (SOU 1981:57) Djurens hälso- och sjukvård. Betänkandet har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende bör fogas dels djurhälsoutredningens sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 2*. Beträffande nuvarande förhållanden m. m. samt utredningens närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade chefen för jordbruksdepartementet i maj 1981 en särskild utredare² med uppdrag att utreda vissa frågor rörande statens veterinärmedicinska anstalts och statens lantbrukskemiska laboratoriums uppgifter och organisation m. m. Utredaren har i december 1981 avlämnat betänkandet (Ds Jo 1981:9) Översyn av statens veterinärmedicinska anstalt. Betänkandet har remissbehandlats.

¹ Överdirektören Alf Wallin, ordförande, riksdagsledamöterna L. Arne Andersson och Ingemar Hallenius, lantbrukarna Gunvor Lindberg och Barbro Rhodin samt riksdagsledamoten Håkan Strömberg.

² Generaldirektören Ingvar Widén.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 3*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 4*. Beträffande nuvarande förhållanden m. m. samt utredningens närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Allmänt

För fullständighetens skull kommer jag vid min genomgång också att beröra ett antal detaljfrågor i vilka det inte ankommer på riksdagen att besluta.

För att ge en bakgrund till statens och näringens insatser för djurens hälso- och sjukvård vill jag inledningsvis något beröra verksamhetens syfte samt vissa utvecklingstendenser.

Djurens hälso- och sjukvård skall primärt syfta till att främja och upprätthålla ett gott hälsotillstånd och därigenom skapa möjligheter till en god funktion/produktion. Hälsovården omfattar härvid aktiviteter inom ett mycket vitt fält. Det är t. ex. fråga om åtgärder inom sådana områden som stallmiljö, betesmiljö och miljö i vidare bemärkelse, förekomst av sjukdomsframkallande smittämnen hos djuren själva och i miljön, i foder och dricksvatten, överlevnads- och spridningsmöjligheterna i miljön för sådana smittämnen osv. I begreppet ryms också djurägarens och den djurskötande personalens kunnande. Vidare bör inräknas avelsarbetet som måste inriktas så att ärftligt betingade svagheter och missbildningar som direkt eller indirekt kan påverka djurhälsan inte förs vidare.

Hälsovården syftar till att minska riskerna för sjukdom. Den gör inte sjukvård överflödigt men sjukvårdsbehovet bör kunna minskas i betydande grad genom ökade insatser på hälsovårdens område. En sådan förskjutning av tyngdpunkten i arbetet för veterinärer m. fl. mot förebyggande hälsovård innebär emellertid inte att utbildningen för djursjukvård eller verksamheten inom detta område får eftersättas. Just genom den sjukvårdande verksamheten erhålls ofta impulser till hälsovårdande insatser.

Djurhälsoutredningen och flertalet remissinstanser har särskilt betonat att djurens hälso- och sjukvård i ökad utsträckning bör inriktas mot åtgärder som syftar till att förebygga hälsostörningar. Jag delar denna uppfattning. Jag vill i detta sammanhang erinra om att utvecklingen inom den moderna djurhållningen inte varit problemfri sedd från djurhälsosynpunkt. Effektivitetssträvandena inom animalieproduktionen har hittills i stor utsträckning inriktats på teknisk utveckling för att spara arbetskraft samt på att genom avel och utfodring höja djurens avkastningsförmåga. Ett flertal negativa utvecklingstendenser beträffande djurens hållbarhet och motståndskraft mot sjukdomar har i samband härmed kommit att minska det

ekonomiska utbyte som den nya tekniken i och för sig har skapat förutsättningar för. Det är därför viktigt också av ekonomiska skäl att produktionstekniken inom djurhållningen i högre grad än hittills inriktas på att minska sjukdomsfrekvensen.

Enligt min mening har man i första hand lagt tyngdpunkten i det praktiska hälso- och sjukvårdsarbetet på botande i stället för på förebyggande verksamhet. Det förebyggande momentet har emellertid utgjort en väsentlig del vid bekämpningen av de klassiska smittsamma sjukdomarna såsom tuberkulos, smittsam kastning, mul- och klövsjuka, rabies m. fl. För dessa sjukdomar har målsättningen varit att utrota ett specifikt smittämne. Bekämpningsåtgärderna har legat inom det traditionella veterinärmedicinska kompetensområdet. De metoder man tillgripit har främst syftat till att förhindra spridning av smittämnen mellan enstaka djur eller grupper av djur. Åtgärderna har t. ex. varit hälsokontroller, förbud att förflytta djur mellan besättningar eller regioner, isolering av smittade besättningar och utslaktning av sjuka eller misstänkt sjuka djur. Resultatet av insatta åtgärder har ofta varit goda med som regel bestående resultat.

Intresset och insatserna har nu kommit att inriktas mot nedsatt hälsa och sjukdomar som orsakas av flera faktorer. En kombination av smittämnen, arv, utfodring och skötsel leder till dessa problem som därigenom griper över många kompetensområden. Omsorgen om djurens hälsa och välbefinnande har övergått från att vara ett exklusivt veterinärt kompetensområde till ett lagarbete där specialister inom många områden måste samverka.

Den moderna djurhållningen har inneburit en ökad koncentration till färre och allt större enheter. Kraven på hälsovårdsprogram för förebyggande av sjukdomar och produktionsstörningar blir därmed större. Besättningsproblemen blir allt mer komplexa och det praktiska fältarbetet ute i besättningarna kräver engagemang och samverkan från allt fler specialister. Detta utesluter givetvis inte att det även i framtiden kommer att finnas ett stort behov av insatser för att bota djur.

Sammanfattningsvis vill jag således framhålla att såväl statens som näringens insatser för att förbättra djurhälsan fortlöpande måste anpassas till förändringarna i sjukdomsbilden. Detta gäller såväl den veterinärmedicinska utbildningen och forskningen som arbetet i djurbesättningarna.

De ekonomiska förlusterna på grund av djursjukdomar är betydande. Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet hänvisar i sitt remissvar till uppgifter från OECD, USA och England där man beräknar att förlusterna genom sjukdomar hos djuren uppgår till ca 15 % av värdet i producentledet av den samlade animalieproduktionen. Denna siffra – vilken överförd till svenska förhållanden skulle motsvara förluster uppemot två miljarder kr. per år – är sannolikt något för hög för Sverige. Det är dock troligt att förlusterna överstiger en miljard kr.

Djurens hälsa har förutom stora ekonomiska effekter för den enskilde djurägaren en mycket väsentlig samhällsekonomisk betydelse för försörj-

ningen med animaliska livsmedel. Statsmakterna har i olika sammanhang slagit fast att livsmedelsproduktionen är av största betydelse för folkushållet. Jag vill i detta sammanhang erinra om att 1977 års jordbrukspolitiska beslut anger att jordbrukspolitiken skall ha som mål att bl. a. tillgodose konsumenternas berättigade krav på tillgång till livsmedel med hög kvalitet till rimliga priser. Djurens hälsa och därmed djurhälsovården har således ett betydande samhällsintresse. Det statliga ansvaret kan i väsentlig grad anses omfatta frågor som rör de olika verksamheternas inriktning och omfattning samt tillsyns- och kontrollfunktioner. Mot denna bakgrund finner jag det naturligt att staten också i fortsättningen tar ansvar för djurens hälso- och sjukvård. Jag vill också framhålla betydelsen av de resurser staten bidrar med till en god beredskap mot smittsamma sjukdomar. Detta bör enligt min mening komma till uttryck genom att staten även framgent tar på sig vissa såväl organisatoriska som ekonomiska förpliktelser. Förutom att staten, i enlighet med bestämmelserna i epizootilagstiftningen, ersätter den som fått vidkännas kostnader till följd av myndighetsingripande, bör de myndigheter, som svarar för bekämpandet av smittsamma sjukdomar, ha tillgång till expert- och serviceorgan. Statens insatser bör härvid liksom f. n. i första hand knytas till statens veterinärmedicinska anstalt och de statliga distriktsveterinärernas fältverksamhet.

I 1977 års jordbrukspolitiska beslut fastslogs också jordbrukets roll från regionalpolitisk synpunkt. Samtidigt framhölls även behovet av speciella statliga stödsatser till jordbruket i framför allt norra Sverige för att en tillräckligt omfattande jordbruksproduktion skall kunna upprätthållas i dessa delar av landet. Detta medför bl. a. att djurägarna i dessa delar av landet måste få tillgång till veterinär service till rimliga kostnader. För dessa mindre djurtäta områden behövs därför särskilda statliga insatser. Detta kan ske genom att staten inrättar ett större antal distriktsveterinärtjänster i förhållande till djurantalet i dessa områden än i mer djurtäta områden och genom att avlagset boende djurägare erhåller visst ekonomiskt stöd för att kostnaderna för veterinärförrättningar inte skall bli för betungande. Jag återkommer till denna fråga i samband med mina förslag om dimensionering av distriktsveterinärorganisationen och i samband med vissa anslagsfrågor.

Några remissinstanser har tagit upp frågan om statens ansvar för djursjukhusen och vården av sällskapsdjur. Jag delar djurhälsoutredningens uppfattning att animalieproduktionens djur endast i sällsynta fall behöver utnyttja djursjukhusen. Där behandlas huvudsakligen sällskapsdjur och sporthästar.

Jag är medveten om att djursjukhusen i många fall har en svår ekonomisk situation. Riksdagen har emellertid tidigare uttalat att slutet djursjukvård inte är en statlig angelägenhet. Jag har inte funnit anledning att föreslå någon ändring på denna punkt. I de fall staten anlitar djursjukhusen i utbildningen bör dock som hittills kompensation för handledning och in-

trång ersättas av de institutioner och myndigheter som svarar för utbildningen.

Kravet på veterinärvård av sällskapsdjur och sporthästar har under senare år ökat kraftigt. Det är enligt min mening inte rimligt att staten tar på sig ansvaret för att tillmötesgå denna efterfrågan annat än i vissa undantagsfall, t. ex. i glesbygd. Jag återkommer till denna fråga i det följande vid behandlingen av den framtida distriktsveterinärorganisationens uppgifter. Jag vill i detta sammanhang dock erinra om att staten gör betydande insatser även för sällskapsdjurens hälso- och sjukvård. Utbildningen av veterinärer och den veterinärmedicinska forskningen kommer även dessa djurgrupper till del. Detta är enligt min mening väl motiverat av djurskyddsskäl och med hänsyn till dessa djurs sociala betydelse.

2.2 Organisation och finansiering av djurens hälso- och sjukvård m. m.

2.2.1 Huvudmannaskap

Djurens hälso- och sjukvård är f. n. organisatoriskt uppdelad på olika huvudmän. Djurhälsoutredningen har därför i enlighet med sina direktiv övervägt vilka förbättringar som skulle kunna åstadkommas genom en samordning av huvudmannaskap och resurser. Möjligheterna till integration mellan den statliga distriktsveterinärorganisationen och den av näringen organiserade hälsokontrollverksamheten har bl. a. prövats. Utredningen har inte föreslagit någon ändring i fråga om huvudmannaskap i första hand därför att näringen ställt sig avvisande både till att åta sig huvudmannaskapet för distriktsveterinärorganisationen och till att med staten bilda ett bolag för en samordnad verksamhet.

Ett fortsatt statligt huvudmannaskap tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. Statskontoret och riksrevisionsverket anser dock att det varit naturligt att jordbruksnäringen helt tagit över ansvaret för veterinärorganisationen. Riksrevisionsverket framhåller att en samlad lösning i näringens eller med staten delad regi bör prövas ytterligare, t. ex. i form av ett statligt bolag.

För egen del får jag anföra följande. I det föregående har jag understrukt djurhälsans stora betydelse för djurägarna och för samhället. Ett gott hälsotillstånd hos animalieproduktionens djur är nödvändigt för en tryggad försörjning med animalieprodukter av god kvalitet. Det har därmed också stor betydelse för människors hälsa. Detta motiverar enligt min mening att staten även i framtiden, för vården av i första hand animalieproduktionens djur, tar på sig huvudmannaskapet för distriktsveterinärorganisationen. Det finns emellertid enligt min mening inte tillräckligt starka motiv för att staten direkt eller via ett statligt bolag skulle vara huvudman för både distriktsveterinärorganisationen och den organiserade djurhälsokontrollen. Den senare verksamheten i näringens regi har fungerat väl och det finns därför ingen anledning att nu föreslå någon förändring i huvudmannaskapet.

Jag vill framhålla att den statliga distriktsveterinärorganisationen är en värdefull resurs som samhället inte bör avhända sig. Distriktsveterinärorganisationen bör utgöra grunden för hälso- och sjukvården inom animalieproduktionen. Genom denna garanteras djurägarna en tillfredsställande service i alla delar av landet. Inte minst viktigt är att det system för beredskap som byggts upp inom distriktsveterinärorganisationen bibehålls på nuvarande nivå. Slutligen vill jag peka på den statliga distriktsveterinärorganisationens roll i övervakningen och bekämpningen av smittsamma sjukdomar.

2.2.2 Planering och samverkan

Utredningen har föreslagit att lantbruksstyrelsens verksamhetsplanering i framtiden även skall omfatta djurens hälso- och sjukvård. Även jag anser det nödvändigt att en sådan planering kommer till stånd. Syftet med planeringen skall vara att ge lantbruksstyrelsen underlag dels för styrelsens anslagsframställning, dels för fördelningen av resurser mellan olika regioner och verksamhetsinriktningar. Med den stora betydelse som djurhälsan har för animalieproduktionen är det viktigt att denna beaktas vid planeringen och vägs in i den samlade bedömningen när det gäller att fördela och prioritera olika insatser inom lantbruksverket. En utgångspunkt för planeringen av djurens hälso- och sjukvård bör givetvis i första hand vara inriktningen och omfattningen av animalieproduktionen inom olika delar av landet. Med hänsyn till de starkt skiftande förhållandena inom olika landsdelar anser jag att ett regionalt inflytande är viktigt vid planeringen av verksamheten. Härigenom kan också djurägare och andra berörda inom en region beredas tillfälle till ett vidgat inflytande. Det övergripande ansvaret för planeringen åvilar dock lantbruksstyrelsen.

Jag har tidigare berört de förändringar som skett inom vår djurhållning. Dessa förändringar gör det viktigt att djurens hälso- och sjukvård anpassas till de olika krav som ställs och kommer att ställas på denna i fråga om inriktning och organisation. Enligt min mening kommer den föreslagna verksamhetsplaneringen att öka lantbruksstyrelsens möjligheter att följa utvecklingen och vidta åtgärder som på ett flexibelt sätt kan anpassas till denna.

Som jag tidigare framhållit bör den nuvarande statliga distriktsveterinärorganisationen bibehållas. Jag utgår också från att det i fortsättningen kommer att finnas privatpraktiserande veterinärer, främst för sport- och sällskapsdjurens behov, och att jordbruksnäringen även i fortsättningen kommer att bedriva organiserad hälsokontrollverksamhet för olika djurslag och produktionsgrenar. För att statens och näringens insatser skall kunna utnyttjas på bästa sätt krävs en samordning av resurserna. Samordningens syfte bör vara att ge djurägarna en samlad service såväl vad gäller sjukvård som hälsovård. Samordningen bör ske såväl centralt som regionalt. Den centrala samordningen mellan staten och näringen bör ledas av

lantbruksstyrelsen i nära samarbete med representanter för berörda produktionsinriktningar inom jordbruksnäringen. Det är enligt min mening också viktigt att man i samordningsarbetet håller nära kontakter med Sveriges lantbruksuniversitet och statens veterinärmedicinska anstalt. Det är sålunda angeläget att de stora satsningar som under senare år gjorts vid dessa myndigheter utnyttjas för praktiskt vetenskapligt utvecklingsarbete med utgångspunkt i vad den samordnade verksamheten ute i fältet kräver. Härigenom garanteras att insatserna får vetenskaplig förankring och att utvecklingens framsteg kommer arbetet ute på fältet till godo. Det ankommer på lantbruksstyrelsen att ta ställning till de organisatoriska formerna för samarbetet.

Liksom utredningen och remissinstanserna vill jag också starkt understryka betydelsen av en regional samordning för att hälsostörningar skall kunna förebyggas på ett effektivt sätt. Denna samordning kan ske på olika sätt t. ex. i form av regelbundet återkommande samordningskonferenser och i form av direkt samarbete i enskilda besättningar. Syftet med de regionala samordningskonferenserna skall vara att skapa kontakt mellan såväl olika veterinärkategorier som med andra specialister på husdjursområdet. Konferenserna bör i första hand inriktas på ömsesidig information och fortbildning och bör i allmänhet anordnas med utgångspunkt i olika djurslag och produktionsinriktningar. Med den målsättningen torde samordningen få ske över länsgränserna. Det ankommer på lantbruksstyrelsen att efter samråd med jordbruksnäringen planera dessa konferenser och göra en lämplig regionindelning för dessa.

En annan form av samordning berör det konkreta djurhälsoarbetet på fältet. Särskilt vid hälsostörningar som berör hela djurbesättningar är det nödvändigt med ett lagarbete där olika veterinärkategorier och andra specialister på husdjursområdet samverkar för att djurägaren skall kunna erbjudas en samlad och varaktig lösning på uppkomna sjukdomsproblem. Samverkan på fältet bör i första hand ske genom direkta kontakter mellan främst distriktsveterinärer och de veterinärer som arbetar inom den av jordbruksnäringen anordnade hälsokontrollverksamheten. Därjämte bör vid behov och på initiativ av förste distriktsveterinären en genomgång ske av s. k. problembesättningar inom resp. stordistrikt. Detta bör lämpligen ske genom att berörda veterinärkategorier, utfodringsrådgivare, lantbruksnämndens specialister på husdjurs- och byggnadsfrågor etc. samt djurägare samlas och överlägger om lämpliga åtgärder. Som underlag för dessa överläggningar bör tillgänglig information om besättningarna tas fram. Härigenom bör enligt min mening bättre förutsättningar skapas för en ändamålsenlig besättningsdiagnostik och därav följande rådgivning.

2.2.3 Distriktsveterinärorganisationen

Som jag tidigare framhållit bör staten vara huvudman för distriktsveterinärorganisationen. Jag övergår nu till att redogöra för denna organisations uppgifter, dimensionering och arbetsformer.

I förordningen (1971:810) med allmän veterinärinstruktion anges att det åligger distriktsveterinärerna att tillhandagå med hälso- och sjukvård i fråga om husdjur. Detta bör även i fortsättningen vara deras huvuduppgift. Med hänsyn till vad jag tidigare framfört om samverkan mellan distriktsveterinärorganisationen och främst den organiserade hälsokontrollverksamheten bör enligt min mening veterinärinstruktionen kompletteras med en föreskrift innebärande skyldighet för distriktsveterinär att delta i sådan samordnad djurhälsovård. Det ankommer på regeringen att besluta i dessa frågor. I övrigt bör de allmänna uppgifterna för distriktsveterinären i fråga om smittsamma husdjursjukdomar, djurskydd m. m. vara oförändrade. Det åligger sålunda distriktsveterinär bl. a. att tillse att föreskrifter rörande hälso- och sjukvården bland husdjuren och inom djurskyddet efterlevs. Dessa allmänna åligganden gäller tillsyn av alla husdjur.

I fråga om vården av olika husdjur har riksdagen tidigare uttalat att distriktsveterinärorganisationen i första hand skall tillgodose det behov av vård som föreligger för animalieproduktionens djur. Jag finner ingen anledning att ändra denna huvudprincip. Som djurhälsoutredningen har framhållit kan det emellertid av praktiska skäl och av djurskyddsskäl vara lämpligt att distriktsveterinärerna även gör vissa insatser i vården av sällskapsdjur och sporthästar. En stor del av hästhållningen i landet är lokaliserad till jordbruksfastigheter och det är naturligt att dess behov av veterinär service delvis tillgodoses genom samma veterinärer som arbetar med lantbrukets djur i övrigt. När det gäller enklare poliklinisk vård av sällskapsdjur, framför allt hundar och katter, torde praktiskt taget alla veterinärer kunna ge djurägarna viss service. För en specialiserad sjukvård för hästar och sällskapsdjur bör dock hänvisning ske till privatpraktiserande veterinärer, specialpolikliniker och djursjukhus. Det finns alltså enligt min mening ingen anledning att genom särskilda bestämmelser hindra distriktsveterinär att utöva enklare djursjukvård för sällskapsdjur och sporthästar. Å andra sidan kan skyldighet för distriktsveterinär att behandla sällskapsdjur och sporthästar endast föreskrivas i glesbygd. Skulle nämligen en generell sådan skyldighet föreligga skulle detta leda till oacceptabelt stora krav på distriktsveterinärtjänster i de större tätorterna.

Vid fördelningen av tjänsterna inom distriktsveterinärorganisationen bör som hittills antalet djur inom animalieproduktionen vara vägledande. I utpräglad glesbygd är det emellertid angeläget att sällskapsdjur och sporthästar medtas vid bedömningen av arbetsunderlaget eftersom arbetet med animalieproduktionens djur i dessa bygder ofta inte ger full sysselsättning. Om fältorganisationen dimensioneras enbart efter antalet djur inom animalieproduktionen skulle avstånden till närmaste veterinär bli allt för stora i glesbygderna. I likhet med utredningen anser jag dock att man vid fördelning av de personella resurserna bör göra en avvägning så att alla kategorier djurägare får en rimlig service samtidigt som veterinärerna bereds full sysselsättning. Vid en sådan avvägning bör på motsvarande sätt hänsyn tas

till behovet av veterinärmedverkan inom t. ex. köttbesiktningsverksamhet, seminverksamhet m. m. Det ankommer på lantbruksstyrelsen att inom givna resursramar svara för fördelningen av distriktsveterinärtjänsterna.

Inom distriktsveterinärorganisationen finns f. n. 310 tjänster fördelade på 92 distrikt. För att kunna tillgodose behovet av djursjukvård har lantbruksstyrelsen ansett det nödvändigt att därutöver arvodesanställa distriktsveterinärer. För att klara arbetskraftsbehovet vid semestrar och andra ledigheter anlitas vidare extra vikarier. Den sammanlagda arbetsvolymen som vikarierna svarar för motsvarar ca 100 årsarbeten. Djurhälsoutredningen har föreslagit en förstärkning av distriktsveterinärorganisationen så att antalet fasta distriktsveterinärtjänster skulle uppgå till högst 390.

Utredningen har bedömt att organisationen är underbemannad med ca 30 tjänster. Härtill föreslås att nuvarande system med tillfälliga vikarier till övervägande del ersätts med 50 nya distriktsveterinärtjänster med fast placering i distrikten. Vidare föreslås att den nuvarande uppdelningen av distriktsveterinärtjänsterna i fasta tjänster, regionvikarietjänster, förfogandetjänster och rekryteringstjänster upphör. Den föreslagna förstärkningen av distriktsveterinärorganisationen bör enligt utredningen leda till förbättrade arbetsförhållanden för distriktsveterinärerna. Dessutom bör enligt utredningen det starkt minskade behovet av tillfälliga vikarier få väsentliga besparingseffekter framför allt genom minskade kostnader för resor och traktamenten. Det kan här nämnas att kostnaderna för tillfälliga vikarier under år 1981 uppgick till ca 13,5 milj. kr.

Lantbruksstyrelsen framhåller att den föreslagna förstärkningen med 30 plus 50 nya tjänster innebär att organisationen i stort kommer i nivå med dagens reella behov samtidigt som övervägande delen av vikariebehovet tillgodoses. Sveriges veterinärförbund tillstyrker utredningens förslag om ett ökat antal tjänster, men framhåller att de 30 reellt nya tjänsterna enbart löser det akuta behovet av arbetskraft och att övriga föreslagna fasta tjänster utgör en besparing. Förbundet hävdar att distriktsveterinärernas arbetstid genomsnittligt väsentligt överstiger vad som i samhället i övrigt är normalt.

Jag delar utredningens uppfattning att en förstärkning av distriktsveterinärorganisationen är nödvändig. Den nuvarande dimensioneringen av distriktsveterinärorganisationen fastställdes av riksdagen år 1973. Härefter har förutsättningarna vad gäller djurantal och behovet av veterinärvård ändrats. Arbetsbelastningen inom distriktsveterinärorganisationen har med anledning härav i vissa distrikt blivit avsevärt högre än som kunde förutses. Vid en riksomfattande översyn som genomfördes av lantbruksstyrelsen under år 1980 framkom att arbetsbelastningen i vissa distrikt är oacceptabelt hög. Trots detta fungerar distriktsveterinärorganisationen i allmänhet på ett för djurägarna tillfredsställande sätt, mycket beroende på hög arbetsinsats av distriktsveterinärerna.

Tilldelningen av distriktsveterinärtjänster har, som framgår av ovanstående redovisning, varit otillräcklig. Jag föreslår därför att antalet tjänster inom distriktsveterinärorganisationen ökas så att det får uppgå till högst 390. Jag föreslår vidare att samtliga tjänster benämns distriktsveterinärtjänster i distriktsveterinärorganisationen.

Genom den förstärkning av organisationen som jag föreslagit ersätts nuvarande vikariatsystem i betydande utsträckning med fasta tjänster. I medeltal kommer härigenom varje distrikt att ha drygt fyra veterinärer. I varje distrikt bör liksom nu finnas en förste distriktsveterinär med uppgift att leda och fördela arbetet inom distriktet. Verksamheten inom distriktet bör detaljplaneras. En utgångspunkt skall härvid vara att varje distrikt i princip skall klara verksamheten med tilldelade fasta tjänster utan tillskott av vikarier utifrån.

För att minska belastningen på distriktsveterinärerna och för att veterinärernas kunskaper och tid skall kunna utnyttjas bättre har utredningen även övervägt möjligheten att överföra mindre kvalificerade arbetsuppgifter på annan arbetskraft. Utredningen har sålunda framhållit att sådana arbetsuppgifter efter viss genomgången utbildning i ökad utsträckning bör kunna utföras av djurägarna själva. Utredningen har även erinrat om att husdjursföreningarna i landet har ca 500 assistenter för fältarbetet med semin- och kontrollverksamhet samt djurhälsovård. Ett betydande antal assistenter finns även inom den hälsokontrollverksamhet som anordnas av slakteriförbundet.

Några remissinstanser har kommenterat utredningens synpunkter på denna fråga. Riksrevisionsverket (RRV) framhåller sålunda att om mindre kvalificerade ingrepp och åtgärder överläts till andra personalkategorier eller till djurägarna själva, bör detta leda till en minskning i behovet av distriktsveterinärer. Lantbrukarnas riksförbund (LRF) anser att distriktsveterinärens arbete i många fall är alltför ensidigt inriktat på ren akutsjukvård av rutinkaraktär och betonar vikten av att i större omfattning än i dag överlåta till djurägare eller assistentpersonal att utföra rutinbehandlingar. Lantbruksstyrelsen däremot ställer sig tveksam till om någon arbetstid av betydelse kommer att frigöras genom att icke veterinärutbildad personal tas i anspråk för vissa uppgifter inom djursjukvården. Styrelsen anser vidare att ytterligare överväganden behövs i fråga om vilka uppgifter som skulle kunna tas om hand av annan personal. Sveriges veterinärförbund påpekar att en utökad djurägarinsats fordrar och förutsätter ökad utbildning av djurägare. Utredningens förslag om att använda annan personal än veterinärer i djursjukvården är enligt förbundet ur flera synpunkter realistiskt.

Enligt min mening är utredningens förslag att i ökad utsträckning överlåta mindre kvalificerade djursjukvårdsuppgifter på djurägarna eller annan personal värt att noga övervägas. Jag vill redan nu nämna att jag senare kommer att föreslå att distriktsveterinärerna närmare knyts till lantbruks-

nämnden. Ett av skälen härtill är att jag anser att frågor som berör djurens hälso- och sjukvård i ökad utsträckning bör ingå i nämndernas rådgivnings- och kursverksamhet. Det blir då naturligt att i denna verksamhet och i samråd med djurägarnas organisationer också lägga in utbildning av djurägare i bl. a. djursjukvård. I det föregående har jag vidare betonat vikten av ökad samverkan mellan distriktsveterinärorganisationen och den organiserade hälsokontrollverksamheten i näringens regi. Detta bör öka möjligheten att finna lämpliga former för mer aktiva insatser i djurhälso- och djursjukvården av den assistentpersonal som finns inom de organisationer som anordnar hälsokontroll och seminverksamhet.

En sådan ökad djurägarinsats och medverkan av assistentpersonal bör givetvis ske i samarbete med och på uppdrag av ansvarig veterinär. Detta är särskilt viktigt för att djur inte skall utsättas för onödigt lidande genom lekmannabehandling samt för att undvika missbruk av läkemedel framför allt med hänsyn till riskerna för överförande av kemoterapeutika och andra preparat till livsmedel. Det bör ankomma på lantbruksstyrelsen som huvudman för distriktsveterinärorganisationen att diskutera med näringens organisationer om lämpliga former för en utökad lekmannamedverkan i djursjukvården.

I detta sammanhang vill jag även ta upp frågan om samverkan i flerveterinärstationer. Djurhälsoutredningen har förordat att flerveterinärstationer inrättas framför allt i djurtäta områden samt där geografiska, produktions- tekniska och andra förutsättningar finns härför. Dessa kan enligt utredningen vara utformade som distriktsveterinärstationer där ett antal distriktsveterinärer samverkar eller som djurhälsocentraler där samverkan avses ske mellan distriktsveterinärer och andra veterinärkategorier samt organisationer som arbetar med djurens hälso- och sjukvård, t. ex. lantbruksnämnd, husdjursföreningar, slakteriföreningar, besiktningsveterinärer, regionala laboratorier och djursjukhus.

Lantbruksstyrelsen delar i stort utredningens positiva principiella inställning till flerveterinärstationer, men påpekar samtidigt att det enligt styrelsens erfarenhet i samband med inrättande av flerveterinärstationer uppkommer vissa praktiska problem med lokalanskaffning, biträdeshjälp o. d. Styrelsen framhåller att det är viktigt att styrelsen får befogenhet att lösa dessa frågor även om de skulle innebära vissa ekonomiska åtaganden. LRF anför att erfarenheterna av de hittills inrättade flerveterinärstationerna är övervägande positiva och konstaterar att fördelarna mer än väl uppväger de farhågor som tidigare uttalades från djurägarnas sida. LRF stöder därmed tanken att fältverksamheten i ökad utsträckning kan bedrivas i form av flerveterinärstationer. LRF framhåller också att inrättandet av djurhälsocentraler är en rationell väg att få till stånd den eftersträlvade samordningen av olika aktiviteter inom husdjursområdet och förordar att man tar vara på denna möjlighet vid lokalisering av distriktsveterinärer och veterinärstationer för att eventuellt samordna lokaler med t. ex. husdjurs-

föreningar. Sveriges veterinärförbund instämmer i utredningens motiv för inrättande av flerveterinärstationer. Härigenom kan enligt förbundets mening en bättre planering av arbetet möjliggöras. Förbundet anser att statens personalomkostnader reduceras och att den veterinära servicen förbättras. Det är därför enligt förbundets uppfattning rimligt att staten åtar sig det direkta ekonomiska ansvaret för inrättande och drift av flerveterinärstationer, eftersom denna organisationsform samtidigt utgör en möjlighet till rationaliseringar.

Jag har tidigare understrukit vikten av en ökad samverkan mellan olika veterinära kategorier och andra personer och organisationer som har anknytning till djurens hälso- och sjukvård. Jag har också framhållit behovet av att alla möjligheter tas till våra för att finna lösningar som på olika sätt förbättrar arbetsförhållandena för distriktsveterinärerna. Enligt min mening kan inrättande av flerveterinärstationer bidra till att nå nyssnämnda mål. Båda de av utredningen föreslagna samarbetsformerna, distriktsveterinärstationer och djurhälsocentraler, torde medföra minskad sårbarhet vid akut uppkomna vakanssituationer. Vidare ger den personliga kontakten vid en flerveterinärstation en möjlighet till utveckling av den enskilde veterinärens kunskaper till gagn för den djurägande allmänheten. Erfarenheterna av den hitintills bedrivna försöksverksamheten med flerveterinärstationer är också övervägande positiva. Med hänsyn till de fördelar som står att vinna för såväl veterinärer som djurägare föreslår jag därför en successiv uppbyggnad av flerveterinärstationer. Jag är emellertid angelägen om att framhålla att flerveterinärstationer endast bör inrättas där detta av geografiska och andra praktiska skäl är lämpligt och att djurägarnas service inte väsentligt får försämrats genom längre avstånd till närmaste veterinär. Jag vill i detta sammanhang påpeka att önskad samverkan också kan åstadkommas inom ramen för ett distrikt även om tjänsteinnehavarna är placerade på skilda stationeringsorter.

Det ankommer på lantbruksstyrelsen att indela landet i veterinärdistrikt samt bestämma tjänstgöringsområden och stationeringsorter. Styrelsen bör härvid efter samråd med näringens organisationer för varje enskilt distrikt väga för- och nackdelar med inrättande av flerveterinärstationer. Jag vill slutligen framhålla att inrättande av flerveterinärstationer och annan samverkan i distrikten underlättas i hög grad om de tjänster som nyinrättas placeras på de orter som i nuvarande organisation har en eller flera distriktsveterinärer.

Som lantbruksstyrelsen framhållit uppkommer i samband med inrättande av veterinärstationer vissa problem med bl. a. lokalanskaffning. Enligt min mening talar praktiska skäl för att lantbruksnämnderna i första hand kontaktar berörda kommuner för att lösa lokalfrågorna. När det däremot gäller djurhälsocentraler kan det vara ändamålsenligt att där så är möjligt förlägga dessa till lämplig husdjursförenings lokaler eller till ett regionalt laboratorium. Kostnaderna för hyra och drift av lokalerna bör hänföras till

verksamheten och jag kan därför inte biträda veterinärförbundets förslag att staten skall stå för lokalkostnader m. m.

Jag biträder däremot djurhälsutredningens uppfattning att det kan vara lämpligt att stimulera till samarbete i flerveterinärstationer genom att statliga medel under ett uppbyggnadsskede anvisas för anskaffande av telefonväxel m. m. Jag föreslår därför att lantbruksstyrelsen får disponera 0,5 milj. kr. årligen för kostnader i anslutning till inrättande av flerveterinärstationer.

Djurhälsutredningen har, bl. a. som ett led i sina rationaliseringssträvanden, föreslagit databehandling av distriktsveterinärernas praktikjournaler. Utredningen påpekar att försöksverksamhet med datorisering av veterinärmedicinska data sedan flera år tillbaka har pågått i Skaraborgs och Kalmar län. Erfarenheterna är positiva. Från näringens sida framförs också att man svårligen kan undvara ifrågavarande moderna hjälpmedel om man vill nå en resultatgivande ökad satsning på profylax och genomföra den samordning inom djurhälsovården som är önskvärd. En systematisering av veterinärernas praktikjournaler med hjälp av ADB bör enligt utredningen underlätta veterinärernas administrativa arbete och ge en säkrare sjukdomsstatistik samt möjliggöra en kontinuerlig redovisning av veterinärmedicinska observationer och åtgärder i den enskilda besättningen. Vidare kan den föreslagna systematiseringen utgöra ett värdefullt stöd i avelsarbetet främst vad avser nötkreatur men sannolikt också vad avser svin genom att olika sjukdomars genetiska betydelse kan vägas in i avelsarbetet. Slutligen utgör insamlade veterinärmedicinska data ett värdefullt underlag vid forsknings- och utvecklingsarbete som berör djurhälsovård och djursjukvård. Kostnaderna för det föreslagna datasystemet beräknas av utredningen uppgå till 2 milj. kr. per år.

Remissinstanserna är övervägande positiva till utredningens förslag. Statskontoret finner det dock inte styrkt att systemet ger den lönsamhet som anges samt påpekar att det inte är klarlagt vilken organisation som skall ansvara för driften av systemet om det införs i hela landet.

Jag vill för egen del framhålla att sedan utredningen framlagt sitt betänkande har LRF ställt i utsikt att ta på sig ansvaret för driften av systemet samt för nödvändigt utvecklingsarbete i samband härmed. Lantbruksstyrelsen äger att mot ersättning erhålla utdataredovisning för bl. a. smittskyddsbevakning och sjukdomsstatistik. Jag anser därför att betryggande garantier har skapats för ett framgångsrikt resultat och förordar därför att ett riksomfattande datasystem för systematisering av veterinärernas praktikjournaler snarast införs. Regeringen eller efter regeringens bemyndigande lantbruksstyrelsen bör träffa avtal om införande av systemet. Jag återkommer till anslagsfrågan i det följande (avsnitt 4).

Jag föreslår att den nya distriktsveterinärorganisationen inrättas den 1 januari 1983.

2.2.4 Regional administration

Vad gäller den regionala administrationen av djurens hälso- och sjukvård har djurhälsoutredningen föreslagit att länsveterinärorganisationens nuvarande arbetsuppgifter förs över till resp. lantbruksnämnd.

Utredningens förslag tillstyrks av socialstyrelsen, statskontoret, lantbruksstyrelsen, länsstyrelsen i Skaraborgs län, övervägande antalet lantbruksnämnder, LRF och Hushållningssällskapets förbund. Förslaget avstyrks av livsmedelsverket, länsstyrelsernas organisationsnämnd, övervägande antalet länsstyrelser, länsveterinärorganisationerna och Sveriges veterinärförbund. Vissa remissinstanser som yttrat sig anser att frågan ytterligare bör övervägas med hänsyn till länsstyrelsens uppgifter främst rörande livsmedelskontrollen.

För egen del får jag anföra följande. I det föregående har jag framhållit att de framtida uppgifterna vad gäller djurens hälso- och sjukvård kräver ökade insatser i fråga om planering och prioritering av olika aktiviteter. Planeringen bör centralt utföras av lantbruksstyrelsen under medverkan av jordbruksnäringens organisationer. Som djurhälsoutredningen påpekar bör också, bl. a. som ett led i en önskvärd decentralisering, den regionala planeringen och ledningen av djurens hälso- och sjukvård förbättras. Det är härvid enligt min mening viktigt att den regionala verksamheten på djurhälsoområdet sätts i relation till statens och näringens övriga insatser inom främst animalieproduktionen. Regionalt svarar lantbruksnämnderna för de statliga insatserna i fråga om rådgivning m. m. inom animalieproduktionen. Lantbruksnämnderna ombesörjer också en stor del av de administrativa uppgifterna för distriktsveterinärorganisationen. Tillsynen över den allmänna hälso- och sjukvården bland husdjuren åvilar emellertid länsveterinärorganisationen som fungerar som ett fristående regionalt organ åt lantbruksstyrelsen. Länsveterinärorganisationen skall sålunda utöva tillsyn över veterinärernas verksamhet inom länet. Härutöver skall länsveterinärorganisationen leda och samordna åtgärder mot djursjukdomar. I fråga om de sällsynta sjukdomar som är upptagna i epizootilagen har länsstyrelsen denna uppgift.

I länsveterinärorganisationens arbetsuppgifter ingår också att utöva upplysnings- och rådgivningsverksamhet. Länsveterinärorganisationen är alltså en från länsstyrelsen skild enhet vars verksamhet utövas av länsveterinären. Denne är numera tillika tjänsteman i länsstyrelsen och handlägger där framför allt sådana ärenden som åvilar länsstyrelsen som regionalt organ för tillsynen m. m. enligt livsmedelslagen, djurskyddslagen och epizootilagen. Före år 1972 lydde länsveterinären under dåvarande veterinärstyrelsen. Länsveterinären var då en från länsstyrelsen fristående expert med skyldighet att biträda länsstyrelsen i frågor rörande livsmedelskontroll, djurskydd och epizootibekämpande. En direkt befälslinje gick då från den centrala veterinära myndigheten till länsveterinären. När veterinärstyrelsen upphörde fördelades dess uppgifter på lantbruksstyrelsen och det

nyinrättade statens livsmedelsverk. Det bestämdes då att länsveterinären skulle inplaceras i länsstyrelsen men det förutsattes att länsveterinären även skulle fullgöra uppgifter åt båda dessa centrala verk i frågor som inte berörde länsstyrelsen. Länsveterinären utför i länsveterinärorganisationen utanför länsstyrelsen ifrågavarande uppgifter åt lantbruksstyrelsen.

Den regionala statliga administrationen för djurens hälso- och sjukvård är alltså, bortsett från mera sällsynt förekommande epizootiärenden, uppdelad på lantbruksnämnd och länsveterinärorganisation. Jag delar djurhälsoutredningens uppfattning att det är angeläget att denna uppdelning upphör. Jag anser också i likhet med utredningen och flera remissinstanser att det regionala ansvaret för djurens hälso- och sjukvård bör åvila lantbruksnämnden. Länsveterinärorganisationens nuvarande arbetsuppgifter bör alltså föras över till resp. lantbruksnämnd. I och med detta upphör länsveterinärorganisationen och administrationen koncentreras till ett regionalt organ. Härigenom kommer lantbruksnämnden att få ett samlat ansvar och samlade resurser för de statliga regionala insatserna inom animalieproduktionen. Djurens hälso- och sjukvård kan sålunda planeras tillsammans med övriga statliga insatser och sättas in i nämndens handlingsprogram. En fördel härmed är enligt min mening att planeringen decentraliseras och att djurägarna får ett ökat inflytande på inriktning och omfattning av djurens hälso- och sjukvård. Jag vill i detta sammanhang särskilt betona att det är viktigt att lantbruksnämnden i framtiden beaktar den stora betydelsen som djurhälsan har för de animalieproducerande företagens ekonomi. För att nämnden skall kunna fylla denna uppgift behövs ett intimt samarbete mellan husdjursrådgivare och veterinärexpertis. Genom den föreslagna organisationsförändringen bör denna samverkan kunna fördjupas och göras mer effektiv.

De uppgifter som bör överföras från länsveterinärorganisationen till lantbruksnämnden är i vissa delar av administrativ natur och kräver inte veterinär kompetens. Övriga uppgifter rörande övergripande tillsyn av det allmänna sjukdomsläget, tillsynen av praktiserande veterinärers verksamhet, planering och samordning av olika insatser, medverkan vid planering och genomförande av lantbruksnämndens rådgivning inom husdjursområdet, djurskyddsfrågor m. m. förutsätter i flertalet fall veterinär sakkunskap. Sådan saknas f. n. vid lantbruksnämnderna. Utredningen har övervägt att föreslå en direkt överföring av resurser från länsstyrelserna till lantbruksverket. I flertalet län finns emellertid endast en länsveterinär. Utredningen har bl. a. därför tagit upp frågan om vissa länsstyrelser skulle kunna dela på en tjänst med veterinärinriktning. På samma sätt skulle en eller flera lantbruksnämnder kunna dela på en veterinärtjänst. Ett motiv för en sådan delning skulle enligt utredningen vara att det är svårt att i en och samma person förena kompetens inom såväl djurens hälso- och sjukvård som livsmedelshygien m. m.

LRF avvisar förslaget om en uppdelning av länsveterinärtjänster på det

sätt utredningen föreslår, då det bedöms svårt att nå önskvärd samordning mellan två län. LRF föreslår därför i stället att länsveterinären inordnas i lantbruksnämnden, varifrån denne fullgör sitt uppdrag som chef för distriktsveterinärorganisationen och därmed sammanhängande samordningsfrågor. Länsveterinären föreslås i övrigt vara föredragande i länsstyrelsen i frågor rörande livsmedelskontroll, epizootiärenden m. m.

För egen del vill jag anföra följande. Länsstyrelsen har sedan år 1972 haft länsveterinärer i sin organisation och funnit deras verksamhet värdefull, förutom inom de områden som traditionellt hör till den veterinära sektorn även inom andra enheter på länsstyrelse. Man framhåller från länsstyrelsehåll sålunda att länsveterinärerna spelar en aktiv roll i samhällsplaneringen och bidrar till att möjligheterna förbättras att få en allsidig bedömning i en rad ärendegrupper, bl. a. inom miljövård. Jag anser därför att en tjänsteman med veterinärutbildning även i fortsättningen bör vara placerad i länsstyrelsen. Jag ser det samtidigt som en allvarlig brist att den veterinärmedicinska sektorn inom lantbruksnämndernas verksamhetsfält inte är tillfredsställande tillgodosedd. Frågan bör därför enligt min mening få följande lösning.

I landet finns f. n. 32 tjänster som länsveterinär och biträdande länsveterinär. Två länsveterinärer finns i Stockholms, Östergötlands, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Älvsborgs och Västerbottens län. Enligt min mening finns det skäl som talar för att såväl samtliga länsstyrelser som lantbruksnämnder har en fast tjänst med veterinär kompetens inom sig.

För att kunna tillgodose ett sådant önskemål skulle 16 nya tjänster behöva inrättas. I nuvarande statsfinansiella läge anser jag emellertid inte att det är lämpligt att föreslå en sådan resursförstärkning. I stället föreslår jag att tillgängliga resurser fördelas mellan länsstyrelser och lantbruksnämnder med beaktande av nuvarande personaluppsättning. Lösningarna blir härvid olika i olika län beroende på tidigare tilldelning av tjänster.

Av naturliga skäl har dubbling av tjänster medgivits i huvudsak i de län som har en stor djurhållning och stor veterinärtäthet. Det är också här som lantbruksnämndens behov av egen och specialinriktad kompetens är mest framträdande.

I de län där det f. n. förekommer dubblingar av länsveterinärtjänsterna förordar jag därför efter samråd med chefen för kommundepartementet att en av tjänsterna vid resp. länsstyrelse förs över till lantbruksnämnden i länet. I de län där det endast finns en länsveterinär bör denne vara kvar i länsstyrelsen men åläggas att tills vidare även biträda resp. lantbruksnämnd med uppgifter rörande djurens hälso- och sjukvård. Jag anser härutöver att man bör ta fasta på möjligheterna till ett effektivt resursutnyttjande genom samarbete över länsgränserna där så är möjligt av geografiska skäl. Jag vill därför, som ett första led i en sådan samverkan, förorda att den veterinär som i framtiden blir placerad vid lantbruksnämnden i

Älvsborgs län med Vänersborg som stationeringsort skall biträda lantbruksnämnden i Göteborgs och Bohus län.

Som jag tidigare framhållit finns två länsveterinärtjänster i län med omfattande djurhållning och stor veterinärtäthet. Ett undantag utgör Skaraborgs län. Detta län har en intensiv animalieproduktion och en betydande livsmedelsindustri och bör därför prioriteras högt i fråga om resurser för såväl djurens hälso- och sjukvård som för livsmedelskontroll m. m. Det är enligt min mening befogat att såväl lantbruksnämnden som länsstyrelsen i Skaraborgs län har en veterinär som på heltid kan ägna sig åt regional administration inom resp. myndighet; detta så mycket mer som lantbruksnämnden och länsstyrelsen här har skilda kansliorter. Jag förordar därför att en ny tjänst tillförs lantbruksnämnden i Skaraborgs län.

Den ovan föreslagna fördelningen av länsveterinärtjänsterna medför enligt min mening ett effektivt utnyttjande av den veterinärmedicinska expertisen. Samtidigt möjliggörs i de djurrika länen en önskvärd specialisering som svarar mot de olika uppgifternas krav på kompetens.

De länsveterinärer som placeras i lantbruksnämnden liksom de veterinärer som fortsatt är anställda hos länsstyrelserna skall vara chefer för en veterinär enhet inom lantbruksnämnden. Det ankommer på lantbruksstyrelsen att svara för den närmare utformningen av dessa enheter.

Flera remissinstanser har tagit upp frågan om konsekvenserna för länsstyrelsernas del vid ett överförande av länsveterinärorganisationen till lantbruksnämnden. Enligt min mening innebär den föreslagna omorganisationen inga väsentliga negativa effekter för länsstyrelserna. Samtliga länsstyrelser kommer sålunda att inom sig ha tillgång till veterinär för handläggning av ärenden rörande tillsyn enligt livsmedelslagen, djurskyddslagen och eipzootilagen. Den totala arbetsvolymen inom dessa områden kommer enligt min bedömning inom överskådlig tid inte att nämnvärt förändras. Jag har gjort denna bedömning med utgångspunkt i följande analys av den framtida verksamheten inom de aktuella ämnesområdena.

Vad först gäller livsmedelstillsynen har djurhälsoutredningen påpekat att nuvarande livsmedelslag trädde i kraft för tio år sedan och att någon samlad översyn av lagen och formerna för livsmedelskontrollen därefter inte gjorts. Utredningen föreslår därför att en översyn av hithörande frågor bör göras i särskild ordning. Jag vill emellertid erinra om att regeringen i december 1981, på förslag av livsmedelsverket och efter en omfattande remissbehandling beslutat att göra ett flertal ändringar i livsmedelskungörelsen (1971: 807). Motivet till ändringarna var bl. a. att anpassa den praktiska tillämpningen av livsmedelslagen till de erfarenheter som vunnits sedan år 1972 då vår nuvarande livsmedelslagstiftning trädde i kraft. Någon ändring i själva lagen har däremot inte ansetts befogat. Regeringens nyss fattade beslut innebär att en ny livsmedelsförordning (1981: 1372) träder i kraft den 1 juli 1982. Enligt min mening finns därför inte något behov av att nu åter se över lagstiftningen med anledning av vad utredningen anför.

I fråga om livsmedelskontrollen vill jag vidare erinra om att regeringen i maj 1981 efter förslag från livsmedelsverket fastställde vissa ändringar i livsmedelsverkets provtagningskungörelse för den offentliga livsmedelskontrollen. Ändringarna innebär att detaljstyrning i fråga om antalet prov avskaffas och att kommunerna får stor frihet att utforma livsmedelskontrollen i den egna kommunen. Vidare erbjuds kommunerna möjlighet att delta i projektinriktad provtagning och undersökning under ledning och samordning av livsmedelsverket. Medverkan i sådan projektinriktad provtagning av livsmedel sker enligt hälsovårdsnämndens egen bedömning. Kungörelsen trädde i kraft den 1 januari 1982.

Den tyngst vägande delen i livsmedelskontrollen är kommunernas tillsyn av livsmedlens beskaffenhet. Detta ansvar åvilar hälsovårdsnämnderna. Erfarenheten har emellertid visat att många kommuner inte har tillräckliga resurser för denna uppgift. Härtill kommer att de livsmedelsproducerande företagens distributionsområden ofta går långt över kommungränserna.

En förutsättning för att livsmedelskontrollen i framtiden skall bli effektiv och ändamålsenlig i alla delar av landet är därför enligt min mening interkommunal samverkan och en rikstäckande laboratorieservice. Laboratorierna bör spela en central roll i livsmedelskontrollen och tjäna som serviceorgan åt berörda myndigheter såsom hälsovårdsnämnder och länsstyrelser och förse dessa inte endast med analysresultat utan även med rådgivning som underlag för myndigheternas beslut. Laboratorierna bör förfoga över såväl mikrobiologisk och kemisk som veterinärmedicinsk kompetens.

Besvärärenden och övriga myndighetsuppgifter inom livsmedelstillsynen skall givetvis enligt gällande lagstiftning handläggas inom länsstyrelsen med dess tillgång till juridisk sakkunskap. Länsstyrelsens rådgivning på det livsmedelshygieniska området bör dock samordnas med den rådgivning som meddelas genom laboratorierna.

Beträffande djurskyddstillsynen vill jag anföra följande. Djurhälsutredningen har framhållit att lantbruksnämnderna bedriver en omfattande rådgivning inom husdjursområdet rörande djurens utfodring och vård, byggnadernas utformning m. m. Nämnderna handhar dessutom tillståndsgivningen enligt djurstallskungörelsen där också rådgivningen spelar stor roll. Utredningen finner det naturligt att rådgivningsarbetet vidgas till att i ökad utsträckning omfatta djurskyddsfrågor.

Jag delar utredningens uppfattning att djurskyddsarbetet i första hand skall ta sikte på förebyggande åtgärder som bäst tillgodoses genom upplysning och rådgivning om hur djur skall skötas och behandlas för att de skall skyddas mot lidande. Inspektioner, förelägganden och förbud enligt djurskyddslagen är givetvis också viktiga moment i djurskyddsarbetet men dessa myndighetsingrepp bör minska i betydelse allteftersom upplysningen och rådgivningen på djurskyddets område förbättras. En överföring av det regionala ansvaret för djurens hälso- och sjukvård till lantbruksnämnden innebär att även det förebyggande djurskyddsarbetet förbättras och blir ett

naturligt led i lantbruksnämndernas husdjursverksamhet. Givetvis bör rådgivning på djurskyddsområdet också utövas av länsstyrelserna och hälsovårdsnämnderna särskilt i fråga om sällskapsdjur och övriga djur utanför animalieproduktionen. För att bl. a. undvika dubbelarbete bör planeringen av rådgivnings- och upplysningsverksamheten samordnas mellan länsstyrelser, hälsovårdsnämnder och lantbruksnämnder.

Några remissinstanser har antytt att lantbruksnämndernas befattning med djurskyddsfrågor skulle medföra risker för intressekollisioner och att dessa frågor inte skulle behandlas med oväld och objektivitet. Detta beror enligt min mening på en missuppfattning och feltolkning av utredningens förslag. Jag vill framhålla att någon ändring i fråga om myndighetsutövning på djurskyddsområdet inte är aktuell. Lantbruksnämnden bör således som hittills ha ansvaret för tillståndsgivningen enligt djurstallskungörelsen. Nämnderna är bäst lämpade för denna uppgift inte minst med hänsyn till dessas möjligheter att sammanväga byggnadstekniska, produktionsekonomiska och djurskyddsmässiga aspekter på djurstallarnas utförande. Erfarenheterna av nämndernas verksamhet vid tillståndsgivningen enligt djurstallskungörelsen har varit mycket goda och har inneburit en allmänt omvitnad förbättring av djurstallarna. Någon anmärkning mot nämndernas integritet vid handläggningen av dessa frågor har inte förekommit. Övrig myndighetsutövning skall självfallet ske genom hälsovårdsnämnd och länsstyrelse på det sätt som föreskrivs i djurskyddslagen och dess följdförfattningar. Länsstyrelsens tillgång på juridisk expertis är här särskilt värdefull vid handläggning av komplicerade djurskyddsärenden som kan innebära förbud eller ålägganden för djurägare.

Vad angår den regionala tillsynen enligt epizootilagen vill jag anföra följande. Epizootilagen upptar endast sådana smittsamma sjukdomar som mera sällan förekommer i landet t. ex. mul- och klövsjuka. Under de senaste decennierna har endast sporadiska fall diagnostiserats.

Den centrala tillsynen av epizootilagen utövas av lantbruksstyrelsen. Länsstyrelsen har sedan gammalt vissa myndighetsuppgifter vid epizootibekämpningen. Ärendegruppen är för länsstyrelsens del normalt mycket liten och omfattar främst beredskapsplanläggning. Bl. a. därför anser jag att tillsynen enligt epizootilagen även framgent bör åvila länsstyrelsen.

Sammanfattningsvis föreslår jag vad gäller den regionala organisationen av djurens hälso- och sjukvård följande. Nuvarande uppgifter inom länsveterinärorganisationen förs över på lantbruksnämnden där en veterinär enhet inrättas. Till denna enhet förs distriktsveterinärerna i länet. Enheten står under ledning av en chefveterinär som i Stockholms, Östergötlands, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Hailands, Älvsborgs, Skaraborgs och Västerbottens län är anställd vid resp. lantbruksnämnd. Chefen för veterinärenheten vid lantbruksnämnden i Älvsborgs län är tillika chef för motsvarande enhet vid lantbruksnämnden i Göteborgs och Bohus län. I Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Värmlands,

Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län åläggs den veterinär som är anställd vid länsstyrelserna i dessa län att jämväl vara chef för veterinärenheten inom resp. lantbruksnämnd.

Jag förordar att länsveterinärorganisationens arbetsuppgifter överförs till lantbruksnämnden den 1 januari 1983 samtidigt med omorganisationen av distriktsveterinärorganisationen. Det bör ankomma på regeringen att meddela föreskrifter om omorganisationens genomförande. Jag avser att senare återkomma till regeringen i denna fråga.

2.2.5 Finansieringsfrågor

Staten har inom olika områden som rör djurens hälso- och sjukvård tagit på sig ett betydande kostnadsansvar. Kostnaderna för distriktsveterinärernas löner, sjukvård, reseersättningar och expenser beräknas under budgetåret 1980/81 uppgå till ca 50 milj. kr. En betydande del härav utgörs av kostnader i samband med tillfällig vikariattjänstgöring. Kostnaderna för administration m. m. av distriktsveterinärorganisationen kan uppskattas till ca 8 milj. kr. Härtill kommer att staten svarar för arbetsgivaravgifterna för distriktsveterinärerna, vilka f. n. uppgår till ca 8 milj. kr. Statens totala kostnader för distriktsveterinärorganisationen uppgår således till ca 66 milj. kr. Av dessa kostnader avser viss del vården av sällskapsdjur och sporthästar. Staten har vidare kostnader för ersättning till avlägsset boende djurägare, ca 1,5 milj. kr., för bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, ca 18 milj. kr. samt för statens veterinärmedicinska anstalt, nettokostnad 42 milj. kr.

I det föregående har jag föreslagit vissa reformer för att förbättra djurens hälso- och sjukvård. Sålunda har jag föreslagit en inriktning av verksamheten mot ökade förebyggande åtgärder. En förutsättning för att få till stånd en sådan utveckling är som jag tidigare framhållit bl. a. en bättre planering och samverkan mellan olika insatser inom animalieproduktionen. Liksom djurhälsoutredningen anser jag emellertid att det dessutom krävs ekonomiska styrmedel för att stimulera förebyggande verksamhet. Nuvarande subventionering av djursjukvården genom den statliga distriktsveterinärorganisationen har delvis motsatt effekt. Det är därför enligt min mening nu befogat med en viss omdisponering av statens bidrag till djurens hälso- och sjukvård. Jag förordar därför att 5 milj. kr. av statliga medel årligen ställs till lantbruksstyrelsens förfogande för främjande av förebyggande åtgärder. Medlen bör bl. a. användas för att subventionera djurägarnas kostnader för de besättningsutredningar som görs i samverkan mellan distriktsveterinärerna och den organiserade hälsokontrollen. Det bör också beaktas att obduktioner och andra laboratorieundersökningar är mycket kostnadskrävande och därför kan behöva stödjas ekonomiskt. Vidare bör medlen användas som bidrag till utvecklingsarbete m. m. som syftar till förebyggande åtgärder.

I det föregående har jag vidare föreslagit en förstärkning av distriktsveterinärorganisationen varvid antalet tjänster inom denna får uppgå till högst 390. Kostnaden för denna förstärkning, med beaktande av de besparingseffekter som uppnås genom att användningen av tillfälliga vikarier kraftigt minskas, beräknas uppgå till 2 milj. kr. per år.

Slutligen medför mitt förslag till stimulansåtgärder för flerveterinärstationer en kostnad för staten av 0,5 milj. kr.

Vad gäller kostnaderna för det föreslagna datasystemet har, som jag tidigare anfört, LRF ställt i utsikt att ta på sig ansvaret för driften av systemet. Statens kostnader beräknar jag till 250 000 kr. per år.

De föreslagna åtgärderna för en förbättring av djurens hälso- och sjukvård medför totalt en kostnadsökning för staten på ca 8 milj. kr. Jag återkommer till anslagsfrågan i det följande (avsnitt 4).

Djurhälsoutredningen har föreslagit att statens nuvarande bidrag till djurens hälso- och sjukvård bör bibehållas reellt sett oförändrat och att staten kompenseras för de ökade kostnaderna genom att djurägarna i ökad utsträckning svarar för kostnaderna för djursjukvården. Statskontoret, riksrevisionsverket och Svenska kommunförbundet hävdar att djurägarna borde bära större del av de kostnader som nu faller på det allmänna. LRF och Sveriges veterinärförbund anser å andra sidan att i första hand staten via budgetmedel skall stå för de tillkommande kostnaderna.

För egen del anser jag att det finns skäl som talar för att subventioneringen av akutsjukvården relativt sett bör minska och att djurägarna i ökad utsträckning bör bära kostnaderna för denna. Jag finner därför att en rimlig avvägning är, att statens nettokostnader förblir reellt oförändrade men att det inom ramen för dessa görs omprioriteringar för att anpassa distriktsveterinärorganisationen till dagens behov och samtidigt åstadkomma en önskvärd förändring av verksamhetens inriktning.

En viss höjning av veterinärkostnaderna för det enskilda sjukbesöket är enligt min mening ofrånkomlig om man skall kunna finansiera de önskade reformerna. Detta skulle enklast kunna ske genom att sänka den fasta statliga lönen och samtidigt höja den ersättning enligt veterinärtaxeförordningen som djurägarna nu erlägger direkt till veterinären i samband med sjukbesök. Ett sådant förfarande skulle emellertid leda till att arvodesinkomsterna ökar mera i djurtäta distrikt än i områden med ett mindre antal djur, vilket i sin tur skulle leda till oacceptabla inkomstskillnader. Djurhälsoutredningen har övervägt fyra alternativ.

1. Djurägarna erlägger sina avgifter för djursjukvården till staten i stället för till distriktsveterinärerna (centraliserad uppbörd). Distriktsveterinärerna erhåller hela sin ersättning från staten som fast lön, eventuellt kombinerad med någon form av tantiem.

2. Djurägarna erlägger en särskild djursjukvårdsavgift som tas ut i samband med sjukbesök. Distriktsveterinärernas avlöningssystem med nuvarande fördelning mellan fast lön och arvodesinkomster bibehålls oförändrat.

3. Djurägarnas avgifter enligt veterinärtaxeförordningen höjs samtidigt som veterinärernas fasta löner sänks men differentieras med hänsyn till förhållandena i olika distrikt.

4. Djurägarnas kostnader för djursjukvården bestrids delvis kollektivt av jordbruksnäringen genom exempelvis avräkning mot prisregleringsmedel eller produktavgifter.

Endast en remissinstans, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), förordar alternativ 1. Andra remissinstanser som kommenterat detta alternativ anser att det f. n. inte är genomförbart.

Alternativ 2 med en särskild djursjukvårdsavgift anses av bl. a. lantbruksstyrelsen möjligt att genomföra. Flera remissinstanser som kommenterat detta alternativ har påpekat att en statlig djursjukvårdsavgift kan uppmuntra till privatpraktik i attraktiva delar av landet varvid distriktsveterinärorganisationen kan slås sönder.

Alternativ 3 kräver enligt statens arbetsgivarverk genomgripande ändringar i nu gällande kollektivavtal. Komplicerade speciallösningar måste tillgripas som kan bli svåra att tillämpa och administrera. Lantbruksstyrelsen anser att detta alternativ inte är genomförbart. LRF framhåller att alternativet innebär en tämligen enkel lösning som medger ett behållande av nuvarande avlöningsprincip och även ger möjlighet att efter förhandlingar omfördela statens och djurägarnas andel av djursjukvårdskostnaderna till den fördelning som på sikt är lämplig.

Alternativ 4, kollektiv djurägarfinansiering, förordas av några länsstyrelser och Sveriges veterinärförbund. Lantbruksstyrelsen har ingen erinran mot detta alternativ men är medveten om att övriga anspråk på prisregleringsmedel är stora. RRV anser alternativet mindre lämpligt och framhåller att kollektiv finansiering bör begränsas till att täcka kostnader för övergripande sjukdomsbekämpning. LRF kan inte acceptera att ökade kostnader finansieras med kollektiva medel och framhåller att kostnaderna för akut-sjukvården huvudsakligen bör belasta den enskilde djurägaren för att motivera denne att företaga åtgärder för att förebygga störningar. Förbundet anser också att alternativet innebär att animalieproduktionen skulle få stå för en icke oväsentlig subventionering av vården av sällskapsdjur.

För egen del anser jag att varken alternativ 1 eller alternativ 4 är lämpliga. Alternativ 1 blir enligt min mening administrativt betungande, dyrbart och innebär en genomgripande ändring av nuvarande anställningsförhållanden. Alternativ 4 kan i och för sig synas enkelt men har flera betydande nackdelar. Sålunda skulle ytterligare subventionering av djursjukvården för den enskilde strida mot principen om en ökad satsning på förebyggande åtgärder. Vidare skulle denna finansieringsform med prisregleringsavgifter m. m. innebära att jordbruksnäringen skulle komma att subventionera hälso- och sjukvård för sällskapsdjuren, vilket jag inte anser rimligt.

Alternativ 2, med en statlig djursjukvårdsavgift, innebär att kostnadsför-

delningen mellan staten och djurägarna kan regleras samtidigt som veterinärernas nuvarande förhållandevis fria anställningsform kan bibehållas. Enligt djurhälsoutredningen bör en höjning med 30 % av behandlingsarvodena enligt veterinärtaxeförordningen motsvara de ökade kostnaderna. Behandlingsarvodet utgör endast en viss del av den totala kostnaden för ett sjukbesök. Denna beräknas öka med 5–10 % beroende av avståndet till veterinären eller med ca 5–10 kr. per besök.

Veterinären är enligt nu gällande regler skyldig att föra praktikjournal och göra ekonomiska anteckningar som underlag för sin deklaration. Det bör således inte medföra något extraarbete för veterinären att notera den särskilda djursjukvårdsavgiften. Alternativ 2 medger alltså att staten genom ett förhållandevis enkelt uppbördssystem kan ta in erforderliga medel från djurägarna. Avgiftsuttaget kan varieras med hänsyn till bl. a. behovet av medel för förebyggande insatser och differentieras för olika djurslag. Alternativet för dock med sig vissa administrativa kostnader.

Alternativ 3 innebär att de ökade kostnaderna för de föreslagna reformerna erhålls genom att djurägarnas avgifter höjs samtidigt som distriktsveterinärernas fasta löner sänks och differentieras efter förhållandena i olika distrikt. Den fasta lönen skulle behöva sänkas med i genomsnitt 20 000–25 000 kr. Alternativ 3 förutsätter således att landet indelas i ett antal regioner med olika lönesättning. En utgångspunkt skall vara att nuvarande relationer mellan distriktsveterinärernas totalinkomster i olika distrikt bör bibehållas i stort sett oförändrade. Fördelen med alternativ 3 är att det kan göras förhållandevis enkelt under förutsättning att inte alltför stora krav ställs på rättvisa mellan olika regioner.

Flera remissinstanser har framhållit att alternativ 2 och 3 skulle medföra risk för att djursjukvården privatiseras. Enligt min mening får erforderlig nivå på djursjukvårdsavgift resp. höjning av veterinärarvodena enligt veterinärtaxeförordningen knappast denna effekt.

Från djurägarnas synpunkt torde alternativ 2 och alternativ 3 vara likvärdiga. För ett genomförande av alternativ 3 krävs emellertid genomgripande ändringar i nu gällande kollektivavtal. Vidare krävs en differentiering av den fasta lönen på grund av varierande djurunderlag m. m. inom olika områden. En sådan differentiering skulle enligt min mening leda till mycket besvärliga och ofta återkommande lönerevisioner. Det är alltså förenat med tekniska svårigheter att få till stånd en uppgörelse mellan avtalsparterna. Jag anser av det skälet att detta alternativ inte är lämpligt att genomföra.

Med hänsyn till vad jag ovan anfört förordar jag att en djursjukvårdsavgift enligt utredningens alternativ 2 bör införas för att delvis finansiera djurens hälso- och sjukvård. Denna bör enligt min mening vara enhetlig för hela landet och sättas högre för sällskapsdjuren. Riktningen bör vara att vården av sällskapsdjur inte subventioneras. Det ankommer på regeringen att besluta föreskrifter om en sådan djursjukvårdsavgift.

Jag har tidigare framhållit att i glesbygder behövs speciella statliga åtgärder. Bidrag för veterinärförrättning hos avlägset boende djurägare bör därför lämnas efter samma grunder som gäller f. n. Medel för detta ändamål anvisas under ett särskilt anslag. Jag återkommer i det följande till anslagsfrågan.

2.3 Omorganisation av statens veterinärmedicinska anstalt

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har under 1960- och 1970-talen berörts av ett förhållandevis stort antal utredningar. Under 1960-talet gällde utredningsarbetet främst veterinärmedicinsk forskning och utbildning. Vidare utreddes samordningsfrågor och omlokaliseringsfrågor. Under 1970-talet har frågan om vaccinförsörjningen m. m. utretts.

Det nu föreliggande betänkandet av SVA-SLL utredningen innefattar en översyn av SVA:s verksamhet och organisation. Utredningen har lämnat förslag rörande organisation, målsättning, uppgifter och anslagskonstruktion. Vidare behandlas i betänkandet anstaltens framtida samverkan med lantbruksuniversitetet och andra myndigheter.

Som jag tidigare framhållit har djurens hälso- och sjukvård av flera skäl ett betydande samhällsintresse. De i betänkandet framlagda förslagen skall ses mot denna bakgrund men också som ett led i att effektivisera statsförvaltningen. Enligt min mening är det således nödvändigt att anstalten får en mot dessa krav svarande organisation.

Då anstaltens organisation m. m. fastställs bör därjämte beaktas att möjligheter bör finnas att utan mera genomgripande ändringar vid behov bygga ut eller disponera om resurserna för att möta ytterligare krav vid djursjukdomarnas bekämpande. Hänsyn måste också tas till att organisationen bör ge utrymme för forsknings- och utvecklingsarbete. Från dessa synpunkter finner jag utredningens förslag väl avvägda och de kan enligt min mening läggas till grund för en ändrad organisation m. m.

2.3.1 Målsättning och arbetsuppgifter

Allmänt

Enligt utredningen skall SVA vara ett expert- och serviceorgan åt lantbruksstyrelsen, näringen och allmänheten, med uppgift att bl. a. utreda smittsamma sjukdomars uppkomst, orsak, spridningssätt m. m. SVA skall vara veterinärmedicinskt centrallaboratorium samt utföra viss rutinmässig diagnostisk verksamhet. Vidare skall SVA aktivt medverka i sjukdomars förebyggande och bekämpande. Till stöd för dessa funktioner skall SVA utföra forsknings- och utvecklingsarbete.

Enligt min bedömning kommer lantbruksstyrelsen också i framtiden att vara mycket beroende av nära kontakter med utomstående veterinärmedicinsk expertis med hög vetenskaplig kompetens. SVA måste således i

första hand, såsom utredningen framhållit, betraktas som ett service- och expertorgan till lantbruksstyrelsen. SVA bör med förtur utföra de undersökningar, utredningar m. m. som styrelsen begär. Kontakterna mellan SVA och lantbruksstyrelsen bör enligt min mening dock breddas och fördjupas för att möjliggöra att styrelsen får ett större och mer behovsanpassat inflytande över anstaltens verksamhet. Jag förutsätter att anstaltens blivande ledning och lantbruksstyrelsen i samråd utarbetar former för kontakterna för att därigenom vinna stadga och fasthet i den önskvärda samverkan mellan de båda myndigheterna.

Vidare bedömer jag att livsmedelsverket har stort behov av SVA:s kunnande på olika fält, framför allt på köttbesiktningens område. För att tillgodose konsumenternas krav på livsmedel av hög kvalitet och för att på ett mer aktivt sätt kunna medverka i djurhälsoarbetet behöver besiktningsveterinärerna fortlöpande genom anstaltens insatser hållas informerade om de senaste landvinningarna på det diagnostiska området. Även andra myndigheter som socialstyrelsen, naturvårdsverket m. fl. har behov av att anlita SVA för vissa uppgifter. Jag räknar med att SVA i samråd med berörda myndigheter utarbetar rutiner för samverkansformerna.

I detta sammanhang vill jag också understryka vikten av att näringen som viktig avnämare av SVA:s tjänster får möjlighet att påverka anstaltens inriktning av verksamheten.

Beräffande samverkan med Sveriges lantbruksuniversitet återkommer jag senare härtill i samband med att jag behandlar FoU-frågor.

Jag anser att finansieringen av SVA bör ske – förutom av anslagsmedel – med bidrag från berörda intressenter samt övriga inkomster av verksamheten.

Smittskyddsbevakning

Statsepizootologen har att löpande följa det epizootologiska och epidemiologiska sjukdomsläget såväl inom som utom landet. Denna bevakning sker i nära samverkan med lantbruksstyrelsen. Utredningen har enligt sina direktiv även haft att överväga epizootologiska avdelningens organisatoriska placering. Epizootologiska avdelningen är en viktig faktor i bevakningen av epizootier och andra anmälningspliktiga sjukdomar. Arbetet härmed bör i praktiskt och organisatoriskt hänseende ske i nära kontakt med övrig verksamhet vid anstalten. Jag förordar därför att statsepizootologen även framdeles organisatoriskt och i fråga om förläggning knyts till SVA.

Centrallaboratorium med rutinanalysverksamhet

SVA föreslås vara central- och referenslaboratorium för den regionala laboratorieverksamheten. SVA bör mot ersättning utföra diagnostiska undersökningar på särskilt uppdrag av myndigheter samt diagnostiska undersökningar som kräver speciell kompetens eller resurser som saknas på

andra laboratorier. I SVA:s centrallaboratoriefunktion ingår uppgifter att utarbeta, utveckla, standardisera och introducera nya diagnostiska metoder. En annan av SVA:s funktioner blir att svara för skötsel och förråd av bakterie- och virusstammar samt för referensundersökningar m. m. Vidare skall SVA bereda och tillhandahålla vissa diagnostiska preparat, substrat o. d. samt svara för diagnostisk beredskap. I SVA:s uppgifter bör också ingå ett ansvar för vidareutbildning och rådgivning på laboratoriediagnostikens område.

Staten har tagit på sig ett betydande ansvar för bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar. I detta ansvar bör ingå att det i landet finns ett centrallaboratorium med god kompetens. Detta krav tillgodoses enligt min mening väl genom de av utredningen föreslagna funktionerna för SVA som centrallaboratorium. Jag kan således biträda utredningens förslag i denna del.

För att SVA skall kunna utföra de uppgifter som krävs av ett centrallaboratorium erfordras att en viss mängd rutinanalyser utförs. Anledningen härtill är att materialet från rutinverksamheten skall kunna användas för utveckling av diagnostiska metoder m. m. Sådan typ av uppdragsverksamhet skall bedrivas med full kostnadstäckning.

I detta sammanhang vill jag även behandla frågan om den organisatoriska tillhörigheten av det livsmedelshygieniska laboratoriet vid SVA. Detta fungerar som anvisningslaboratorium för mikrobiologiska och vissa kemiska undersökningar och är nödvändigt för veterinärutbildningen vid lantbruksuniversitetet. Utredningen har föreslagit att laboratoriet överförs till lantbruksuniversitetet.

Vissa remissinstanser avstyrker utredningens förslag. Därvid har bl. a. framförts att SVA behöver kompetens inom ämnesområdet livsmedelshygien.

Eftersom laboratoriet i första hand är att se som en utbildningsresurs finner jag i likhet med utredningen och flera remissinstanser att det livsmedelshygieniska laboratoriet organisatoriskt bör överföras till institutionen för livsmedelshygien vid lantbruksuniversitetet. Detta hindrar dock inte att laboratoriet även i fortsättningen på uppdrag av myndigheter m. fl. kan fullgöra vissa laboratorieuppgifter.

Sjukdomsövervakning, utredningsverksamhet, rådgivning m. m.

Utredningen föreslår att sjukdomsövervakningen samt utrednings- och rådgivningsverksamheten i första hand sker djurslags- eller funktionsorienterat samt vid epizootologiska enheten. Arbetet bör därvid ske i nära samarbete med de diagnostiska enheterna och vaccinenheten. Bl. a. lämnas råd och anvisningar i anslutning till den diagnostiska verksamheten. Beträffande fjäderfä och pälsdjur och vissa specialområden har en vertikal organisation byggts upp för utredning, diagnostik och rådgivning samt därmed förenat FoU. Den vertikala organisationen innebär enligt utred-

ningen fördelar då den möjliggör ett mera samordnat ansvar mot avnämarna och bör därför byggas ut till att omfatta flera djurslag och produktionsinriktningar. Statens ansvar bör främst omfatta den verksamhet som avser bevakning och bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.

För egen del vill jag anföra följande. En viktig funktion för SVA skall vara bevakning av sjukdomssituationen samt att initiera forskningsinsatser inom olika områden. SVA skall bl. a. med diagnostiken som bas också ge anvisningar om sjukdomars förebyggande och bekämpande. Jag finner förslaget att arbetet i övrigt bör bedrivas inom ramen för djurslagsvisa enheter eller funktioner samt att verksamheten planeras och utförs i nära samarbete med näringsens organisationer välmotiverat. Härigenom kan enligt min mening verksamheten göras mer flexibel, vilket kan möjliggöra omprioritering av resurser mellan och inom enheterna. Arbetsuppgifterna bör inte i detalj fastställas för de olika djurslagsenheterna utöver de allmänna riktlinjer för verksamheten som utredningen redovisat. Det bör i stället ankomma på SVA att i sin verksamhetsplanering och i nära samarbete med näringsens organisationer utarbeta verksamhetsplaner. Jag förutsätter att finansieringen kommer att ske – förutom av anslagsmedel – med bidrag från berörda intressenter samt övriga inkomster av verksamheten.

Utredningen har föreslagit att två konsulenttjänster överförs till lantbruksuniversitetet med placering i Skara. Några remissinstanser, bl. a. LRF, anser emellertid att konsulentverksamheten har nära samband med diagnostik och det djurslagsinriktade sjukdomsbekämpandet. LRF föreslår därför att en av tjänsterna placeras vid SVA.

För egen del förordar jag i likhet med utredningen och flertalet remissinstanser att båda konsulenttjänsterna i husdjurshygien överförs till lantbruksuniversitetet och att de även i fortsättningen bör vara verksamma vid institutionen för husdjurshygien med hovslagarskolan i Skara. Dessa tjänster avser att i första hand täcka behovet av forskningsinformation från institutionen. Jag förutsätter därvid att en samverkan kommer till stånd inom detta ämnesområde mellan SVA och berörda institutioner vid lantbruksuniversitetet.

F. n. finns vid SVA en tjänst för veterinärmedicinsk information m. m. med uppgift att informera i första hand de praktiserande veterinärerna om de forsknings- och utvecklingsresultat som kommit fram vid SVA och den veterinärmedicinska fakulteten. Tjänsten är placerad på lantbruksstyrelsens personalstat. Utredningen föreslår att det även i fortsättningen bör finnas en tjänst för veterinärmedicinsk information men att denna bör överföras till SVA.

Åtskilliga remissinstanser tillstyrker utredningens förslag. Sveriges veterinärförbund anser emellertid med hänsyn till det angelägna behovet av veterinärmedicinsk information från SVA och den veterinärmedicinska fakulteten att ytterligare minst en tjänst inrättas utöver den föreslagna.

I likhet med utredningen anser jag att veterinärmedicinsk information är

angelägen. Jag föreslår därför att en tjänst för information inrättas vid SVA. Motsvarande besparing kan då göras vid lantbruksstyrelsen. Ansvarsområdet bör omfatta information från SVA och veterinärmedicinska fakulteten till i första hand de fältarbetande veterinärerna. Behovet av ökad veterinärmedicinsk information förutsätter jag täcks genom kontakter mellan den föreslagna informationsenheten och statsveterinärerna vid anstalten å ena sidan samt konsulentavdelningen vid lantbruksuniversitetet å den andra. Härigenom vinner man bl.a. den fördelen att den veterinärmedicinska och lantbruksvetenskapliga informationen och rådgivningen samordnas, vilket djurslagsvis skapar en bättre helhetssyn.

Beräffande försöksdjursfrågor har utredningen konstaterat att dessa f. n. är uppdelade på flera myndigheter. Utredningen anser att det är angeläget att skapa en samlad organisation för försöksdjursverksamheten.

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) avstyrker utredningens förslag. Statens bakteriologiska laboratorium (SBL) framhåller att frågan bör utredas ytterligare. Centralorganisationen SACO/SR framför i huvudsak liknande synpunkter. Remissinstanserna i övrigt tillstyrker eller lämnar utredningens förslag utan erinran.

I detta sammanhang vill jag erinra om prop. 1978/79: 13 om ändringar i lagen om djurskydd. I propositionen framhöll jag att det är angeläget att en samordning på försöksdjursområdet kunde genomföras bl. a. som en följd av nya regler för försöksdjursuppfödning. Jag föreslog därför inrättandet av en central försöksdjursnämnd (CFN) med uppgift att vara ett samordnings- och planeringsorgan för försöksdjursfrågor. Nämnden har ansvaret för den långsiktiga planeringen av försöksdjursverksamheten i landet.

Jag delar utredningens uppfattning att en koncentration av befintliga resurser inom försöksdjursområdet är önskvärd. Härigenom uppnås en effektivisering av verksamheten till gagn för både avnämare och uppfödare av försöksdjur. Jag anser sålunda att det vid SVA bör finnas en försöksdjursenhet där staten bör stå för basresurserna. Extern medverkan och finansiering kan härtill ske via bl. a. CFN och läkemedelsindustrin. Frågan om överförande av resurser från UHÄ till försöksdjursenheten vid SVA bör, som några remissinstanser förordat, utredas ytterligare.

SVA:s styrelse kommer inte att ha avnämarentressen eller kompetens inom försöksdjursområdet. I likhet med Läkemedelsindustriföreningen (LIF) vill jag därför framhålla nödvändigheten av att försöksdjursverksamheten vid SVA har ett beredningsorgan i vilket de största avnämarna, dvs. UHÄ, medicinska och naturvetenskapliga forskningsråden samt LIF, har ett inflytande. CFN har denna uppgift inom sitt ansvarsområde. Något nytt organ behöver därför inte inrättas.

Forsknings- och utvecklingsarbete

Jag delar utredningens uppfattning att långsiktig metodologisk forskning på veterinärmedicinens område bör ankomma på veterinärmedicinska fa-

kulteten. Ansvar för det mer praktiskt inriktade FoU-arbetet bör åvila SVA till stöd för anstaltens uppgifter som centrallaboratorium och expert- och serviceorgan. De resurser som f. n. finns vid veterinärmedicinska fakulteten torde emellertid vara otillräckliga för att klara den långsiktiga forskningen. Jag biträder därför utredningens förslag om överföring av vissa resurser för långsiktig programbunden forskning från SVA till den veterinärmedicinska fakulteten. Överflyttningen från SVA till lantbruksuniversitetet av medel motsvarande två högre tjänster jämte basresurser kommer att fylla viktiga behov och innebär en vetenskaplig kraftsamling för forskning inom angelägna veterinärmedicinska områden. De överförda resurserna skall användas till en tjänst som professor i immunologi och en tjänst som professor i klinisk mikrobiologi.

De föreslagna tjänsterna behöver emellertid närmare ämnesprövas. Det ankommer på styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet att pröva tjänsternas institutionstillhörighet.

Vaccinförsörjning

I början av år 1981 tillsatte regeringen en särskild beredning i regeringskansliet med uppgift att göra en översyn av SBL:s framtida uppgifter och organisation. För att undersöka möjligheterna att samordna produktionen av bakteriologiska preparat vid SBL och SVA har, inom ramen för beredningsarbetet, bildats en särskild arbetsgrupp för en samordnad vaccinproduktion (SVP). Arbetsgruppen har i en rapport (Ds S 1981: 10) Samordning av humanmedicinsk och veterinärmedicinsk vaccinproduktion m. m. föreslagit att produktionen av vacciner m. m. särskiljs från SBL och SVA samt förläggs till en organisatorisk självständig produktionsanläggning, benämnd statens vaccininstitut. Frågan om inrättande av ett vaccininstitut kommer närmare att behandlas i proposition som regeringen senare avser förelägga riksdagen.

Vaccinproduktion vid SVA bedrivs f. n. med ett betydande underskott. SVA-SLL utredningen har vid sin genomgång av tillverkningsprogrammet konstaterat att huvuddelen av produktionsprogrammet bör kunna avvecklas. Med hänsyn härtill föreslår jag att verksamheten vid SVA:s produktionsavdelning i Stockholm avvecklas med inriktning att den i princip skall vara genomförd den 1 januari 1983.

Sedan produktionsverksamheten vid SVA lagts ner avses rutinproduktion av veterinärmedicinska preparat komma att ske vid det blivande vaccininstitutet. Marknadsunderlaget och kravet på kostnadstäckning kommer sannolikt att innebära en relativt blygsam rutinmässig tillverkning av sådana preparat vid vaccininstitutet. Av beredskapsskäl bör enligt min mening viss tillverkning äga rum av något eller några preparat.

Jag förutsätter vidare att SVA även fortsättningsvis skall ombesörja tillverkningen av s. k. besättningsegna vacciner. Denna produktion är nära sammanhängande med SVA:s sjukdomsutredande och diagnostiska verk-

samhet. Varje besättningseget preparat produceras i mycket liten mängd. Sådan produktion är väsensskild från den produktion som vaccininstitutet skall bedriva och den kan således med fördel ske i SVA:s laboratorier.

En rutinmässig produktion av veterinärmedicinska preparat måste föregås av ett omfattande utvecklingsarbete. Detta utvecklingsarbete bör ske i samverkan mellan vaccininstitutet å ena sidan och SVA samt den veterinärmedicinska fakulteten å den andra. För detta ändamål bör en FoU-enhet inrättas. Med hänsyn till behovet av samverkan med övrig veterinärmedicinsk verksamhet vid SVA och den veterinärmedicinska fakulteten bör denna FoU-verksamhet förläggas till Uppsala.

Jag förordar därför att en vaccinenhet inrättas vid SVA med uppgift att bl. a. bedriva FoU-arbete för den veterinärmedicinska preparatproduktionen. För att möjliggöra den nödvändiga samverkan mellan vaccininstitutet och den föreslagna FoU-enheten förutsätter jag att ett ömsesidigt personalutbyte sker mellan de båda institutionerna i enlighet med utredningens förslag. Den närmare utformningen av vaccinenhetens verksamhet bör fastställas av SVA:s styrelse i samråd med det blivande vaccininstitutets styrelse. Jag kommer senare att föreslå regeringen att de båda institutionernas styrelser får en ömsesidig representation.

I Sverige används vacciner och andra immunbiologiska preparat mot 20–30 olika smittsamma djursjukdomar. Huvuddelen av dessa preparat kommer liksom nu att importeras. I dag har SBL monopol på importen av bakteriologiska preparat för humant bruk. På den veterinärmedicinska sidan är importen fri. Sålunda importeras vissa veterinärmedicinska preparat av SVA, som också ombesörjer ordermottagningen, distributionen m. m. rörande dessa preparat. Andra preparat importeras av droghandeln och försäljs genom Apoteksbolagets försorg.

För egen del anser jag att importen beträffande veterinärmedicinska preparat även fortsättningsvis bör vara fri i bemärkelsen att ingen importör skall ha exklusiv rätt till att förse marknaden med vacciner. SVA-SLL utredningen utgår från att SVA får importera veterinärmedicinska preparat i framtiden. Häremot har invändningar framförts av vissa remissinstanser. Därvid har bl. a. framhållits det olämpliga i att två statliga institutioner, nämligen SVA och vaccininstitutet, kommer i fråga för försörjningen av veterinärmedicinska preparat. Import av de vacciner som marknaden efterfrågar bör enligt dessa därför uteslutande ombesörjas av vaccininstitutet på den statliga sidan och i övrigt av droghandeln. Härutöver har SBL framfört att den rutintillverkning som av beredskapskäl bedömts nödvändig vid vaccininstitutet kommer att ge underskott medan importpreparaten kommer att ge vinst. Vinsten bör enligt SBL kunna få disponeras för att balansera uppkommande underskott i beredskapsproduktionen. Detta är enligt SBL ytterligare ett skäl för att vaccininstitutet skall vara huvudman för importpreparaten.

Det kan enligt min mening te sig mindre rationellt att två statliga institu-

tioner vid sidan av varandra ges möjlighet att sörja för importen av veterinärmedicinska preparat. Allmänna rationalitetsskäl kan således tala för att importen av dessa preparat långsiktigt förläggs till en institution. I ett inledningsskede torde emellertid det blivande vaccininstitutet inte komma att ha den veterinärmedicinska kompetens som erfordras för importverksamheten. SVA kommer att ha den bästa överblicken över behovet av preparat. Jag förordar därför att SVA tills vidare skall kunna sörja för import och distribution av ifrågakvarande preparat. En annan ansvarsfördelning bör övervägas när verksamheten vid SVA och det blivande vaccininstitutet stabiliserats och styrelserna för de båda institutionerna övervägt det närmare samarbetet. Jag utgår ifrån att styrelserna därvid efter samråd med de tillståndsgivande myndigheterna gemensamt finner rationella lösningar för den statliga preparatförsörjningen.

Jag vill i detta sammanhang understryka att vaccinenheten vid SVA och vaccininstitutet utgör en viktig förutsättning för landets beredskap för veterinärmedicinska preparat. Jag utgår ifrån att vaccininstitutet bl. a. av beredskapsskäl kommer att upprätthålla ett kunnande även på den veterinärmedicinska sidan. Därför bör, som jag tidigare framhållit, viss tillverkning av något eller några veterinärmedicinska preparat ske vid vaccininstitutet.

Vad gäller den statliga kontrollen av veterinärmedicinska preparat finner jag i likhet med utredningen och remissinstanserna att den bör flyttas över från lantbruksstyrelsen till socialstyrelsens läkemedelsavdelning.

I frågor rörande vaccinförsörjningen har jag samrått med statsrådet Ahrlund.

2.3.2 Organisation

I likhet med utredningen och ett flertal remissinstanser anser jag, att det för SVA:s arbete och framtida utveckling bör vara att föredra att SVA ges en relativt självständig ställning. Jag kan alltså i allt väsentligt ansluta mig till utredningens förslag att SVA skall ledas av en särskild styrelse med ansvar för planering och löpande verksamhet. I styrelsen bör ingå representanter för lantbruksstyrelsen, lantbruksuniversitetet, SVA, näringsorganisationer, Svelab och fackliga organisationer. Jag har tidigare framhållit önskvärdheten av en nära samverkan mellan SVA och vaccininstitutet, vilket motiverar en ömsesidig representation i de båda institutionernas styrelser. Det bör ankomma på regeringen att fastställa styrelsens storlek och sammansättning.

Som framgått av min redogörelse kommer SVA således att ha en långt gående självständighet främst vad gäller anstaltens löpande verksamhet. I likhet med utredningen har jag dock vid mina överväganden funnit det motiverat att SVA i vissa frågor bör vara underställd styrelsen för Sveriges

lantbruksuniversitet. Det rör sig här om frågor av mer övergripande natur som berör både lantbruksuniversitetet och SVA. Det är nämligen enligt min mening nödvändigt att man i ökad utsträckning tar till vara de fördelar som den samlade lokaliseringen i Uppsala medför. Sålunda bör man eftersträva att på olika områden få en ökad samverkan mellan SVA och lantbruksuniversitetets lantbruksvetenskapliga- och veterinärmedicinska fakultet. Samverkan bör ske på ett stort antal områden, såsom undervisning, forskning, diagnostik, rådgivning och administrativ och teknisk service. Den för SVA och veterinärmedicinska fakulteten gemensamma forskningsnämnden, som inrättades år 1980, utgör ett steg mot att samordna FoU-arbetet. Detta är emellertid inte tillräckligt för att uppnå en tillfredsställande samordning och disposition av tillgängliga veterinärmedicinska forskningsresurser. Den bör därför enligt min mening avskaffas. Beträffande undervisningen kvarstår behov att anlita SVA:s personal vid lantbruksuniversitetets utbildningslinjer. Liksom hittills bör därför SVA:s personal ha skyldighet att medverka i denna undervisning. Andra frågor som också bör behandlas av universitetsstyrelsen är anstaltens årliga anslagsframtällningar, gemensamma forskningsprogram, vissa lokalfrågor, vissa remisser samt besvär över tjänstetillsättningsärenden.

Jag vill i detta sammanhang särskilt framhålla nödvändigheten av samverkan mellan de olika disciplinerna i SVA:s centrallaboratorium och motsvarande discipliner vid lantbruksuniversitetet. F. n. finns en fullständig samverkan i frågan om parasitologi och virologi, genom att vederbörande professor vid lantbruksuniversitetet tillika är avdelningsföreståndare vid SVA. I likhet med utredningen föreslår jag att ifrågavarande professorer av praktiska skäl framgent bör vara laboratoriechef för resp. disciplin i centrallaboratoriet. Jag anser dock att så långtgående samverkan inom samtliga discipliner är förenade med vissa nackdelar. Det bör vara tillräckligt att vederbörande ämnesföreträdare vid lantbruksuniversitetet medverkar i den vetenskapliga verksamheten vid resp. disciplin vid centrallaboratoriet. Det ankommer på styrelsen för lantbruksuniversitetet att precisera vilka av universitetets befattningshavare som berörs liksom att närmare ange formerna för hur denna medverkan skall regleras.

Jag vill här redovisa huvuddragen av SVA:s inre organisation. Vid anstalten skall finnas ett centrallaboratorium med de uppgifter jag har redovisat. Centrallaboratoriets olika discipliner bildar en sammanhållen enhet. Vidare skall statsepizootologens enhet finnas vid SVA. En vaccin-enhet och ett kansli skall också finnas vid anstalten. Vid SVA bör också finnas ett antal djurslagsenheter. De djurslagsvisa enheterna får inom resp. kompetensområde ett samlat ansvar för utredning av sjukdomar, rådgivning, praktiskt utvecklingsarbete m. m. samt svarar i övrigt för kontakterna med näringen. Antalet djurslagsenheter och deras storlek fastställs av styrelsen för SVA.

Jag förordar att den nya organisationen träder i kraft fr. o m. den 1 juli 1982.

2.3.3 Dimensionering, finansiering m. m.

En bärande princip för den typ av verksamhet, som avses bedrivas vid SVA, skall enligt min mening vara att det allmänna skall stå för vissa basresurser. Dessa avgränsas främst av det allmännas övergripande ansvar för djurens hälso- och sjukvård. För att svara mot denna uppgift måste staten ställa medel till förfogande för forskning, utveckling och rådgivning m. m. Kostnader för verksamhet därutöver skall täckas med medel som flyter in i uppdragsverksamheten.

Med utgångspunkt i SVA-SLL utredningen har jag beräknat SVA:s behov av tjänster i den nya organisationen till ca 130. Jag återkommer till anslagsfrågan i det följande (avsnitt 4). Kostnader för tjänster som erfordras därutöver förutsätts täckas med medel som flyter in i uppdragsverksamheten.

Med hänsyn till den föreslagna organisationen med myndighetsfunktion och uppdragsverksamhet föreslår jag en ändrad anslagskonstruktion för anstalten. Den nya anslagskonstruktionen medger en ökad flexibilitet och möjligheter till omprioriteringar för att verksamheten skall kunna anpassas till ändrade krav från myndigheter och näring.

Vid beräkningen av behovet av anslagsmedel har jag beaktat överföringar av tjänster för livsmedelshygien och husdjurshygien från SVA till lantbruksuniversitetet. Överföringen av två högre tjänster jämte basresurser från SVA till lantbruksuniversitetet föreslås från den 1 juli 1983 och har således inte beaktats för budgetåret 1982/83.

Det föreliggande förslaget beträffande SVA innebär en besparing av 5,8 milj. kr. främst genom en avveckling av vaccinproduktionen i Stockholm. Vidare har jag räknat med 1,0 milj. kr. i besparingar i rutinverksamheten. Mitt förslag till beräkning av SVA:s behov av anslagsmedel innebär att den samlade verksamheten i övrigt kan bedrivas ungefär på befintlig ambitionsnivå.

2.4 Vissa utbildningsfrågor

I prop. 1979/80: 100 (bil. 13 s. 104) behandlade jag vissa utbildningsfrågor på veterinärmedicinens område. Bakgrunden härtill var följande.

Riksdagen hade tidigare beslutat om en ökad antagning till veterinärlinjen till 75 studerande per år (prop. 1976/77: 100 bil. 13 s. 95, JoU 1976/77: 13, rskr 1976/77: 182). Vidare hade riksdagen godkänt riktlinjer i fråga om veterinärutbildningens utformning (prop. 1976/77: 119, JoU 1976/77: 32, rskr 1976/77: 335). Därvid behandlades bl. a. även frågan om lin-

jeuppdelning i utbildningens avslutande skede. Frågan om utformningen av utbildningen under det sista studieåret ansågs emellertid böra utredas ytterligare.

Utredningen om vissa utbildningsfrågor på veterinärmedicinens område (VU 77) avgav år 1979 ett betänkande angående veterinärmedicinsk utbildning. VU 77 föreslog att veterinärutbildningen skulle vara gemensam i nio terminer varefter den under sista studieåret skulle delas upp på två grenar, en gren med klinisk inriktning (K-gren) och en livsmedels/laboratorieinriktad gren (L-gren).

Härutöver hade VU 77 enligt direktiven även att utreda frågan om behörighet att utöva veterinäryrket och praktiktjänstgöring som förutsättning för behörigheten. För att möjliggöra ett enhetligt legitimationsbegrepp föreslog VU 77 en vidareutbildning i form av allmäntjänstgöring (AT).

För egen del ansåg jag att skäl talade för att AT borde införas. Härigenom skulle de examinerade veterinärerna få en praktisk färdighetsträning vilken gjorde att deras möjligheter till en fullgod arbetsinsats förbättrades. För att ett AT-system skulle kunna fungera tillfredsställande fann jag det emellertid viktigt att det fick en sådan utformning att träningen blev meningsfull, antingen den var handledad eller fullgjordes som vikariatjänstgöring. Frågan om AT-systemets inpassning i fältorganisationen ansåg jag kräva ställningstaganden av såväl organisatorisk som finansiell art. Jag överlämnade därför frågan om AT och legitimation till djurhälsutredningen.

Djurhälsutredningen har redovisat sitt uppdrag. Utredningen finner AT angelägen för att samtliga veterinärstuderande skall ges möjlighet att erhålla legitimation. Utredningen föreslår därför i likhet med VU 77 att lagen (1965: 61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m. ändras så att AT erfordras för legitimation. Finansieringen av den handledda delen av AT bör enligt utredningen ske genom att medel, 3 milj. kr., härför anslås över statsbudgeten.

För egen del får jag anföra följande. Enligt lagen om behörighet att utöva veterinäryrket krävs för behörighet legitimation. Den som avlagt svensk veterinärexamen skall efter ansökan erhålla legitimation som meddelas av lantbruksstyrelsen. Examensbeviset ensamt är grund för erhållande av legitimation. Någon prövning av vederbörandes förutsättningar eller lämplighet för att självständigt utöva veterinäryrket förekommer således inte.

Sedan veterinärutbildningen numera uppdelats på olika grenar blir veterinärexamen något olika till sitt innehåll beroende på om examination sker på K- eller L-grenen. Vid mina överväganden har jag dock funnit att skillnaderna inte blir av den arten att de examinerade veterinärerna skall behandlas olika i fråga om möjligheterna att erhålla legitimation. Jag kan alltså inte biträda VU 77:s och djurhälsutredningens förslag till ändring i lagen om behörighet att utöva veterinäryrket. Jag vill emellertid erinra om att för behörighet för olika tjänster t. ex. som distriktsveterinär krävs viss tjänstgöring efter legitimationen.

Vad jag nu anfört innebär att jag anser att en AT inte bör införas som villkor för legitimation. Jag vill erinra om att veterinärutbildningen på grundnivå är mycket tidskrävande och kostsam. En påbyggnad i form av AT skulle också bli kostnadskrävande. Det kan också ifrågasättas om fältorganisationen har kapacitet och förutsättning för en ändamålsenlig handledning av 75 veterinärer per år. Jag har tidigare föreslagit att nuvarande vikariesystem i betydande utsträckning ersätts med fasta tjänster. Möjligheterna att i AT lägga in vikariatjämgöring blir därmed kraftigt begränsade.

Jag vill i detta sammanhang starkt understryka vikten av att veterinärutbildningens innehåll anpassas till de utvecklingstendenser vad gäller djurens hälso- och sjukvård som jag tidigare redovisat. Det är sålunda angeläget att de blivande veterinärerna ges förutsättningar att medverka bl. a. i förebyggande djurhälsovård och besättningsutredningar. Jag avser därför att föreslå regeringen att ge styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att lägga fram förslag till en veterinärutbildning som svarar mot bl. a. dessa krav. I denna utbildning bör man kunna tillgodose önskemål om fördjupade kunskaper inom vissa ämnesområden utan att detta innebär en grendelning i veterinärutbildningen.

Lantbruksuniversitetet bör även lägga fram förslag till dimensionering av antagningen till veterinärutbildningen. Befintliga resurser vid den veterinärmedicinska fakulteten bör därvid bl. a. tas som utgångspunkt vid universitetets överväganden rörande dimensioneringen. Detta kan innebära att antalet studerande inom veterinärutbildningen måste minskas. Bl. a. med hänsyn härtill avser jag också föreslå regeringen att ge styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att överväga en livsmedelsutbildning i vilken såväl den veterinärmedicinska som den lantbruksvetenskapliga fakultetens resurser utnyttjas. En sådan utbildning bör enligt min mening inte leda fram till veterinärexamen.

3 Hemställen

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag har förordat om inriktning och organisation av djurens hälso- och sjukvård och statens veterinärmedicinska anstalt.

4 Anslagsfrågor för budgetåret 1982/83

I prop. 1981/82: 100 (bil. 13) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1982/83 under angivna anslagsrubriker beräkna följande belopp.

F 3. Statens veterinärmedicinska anstalt 56 105 000 kr.

F 4. Veterinärstaten 52 531 000 kr.

Jag anhåller att nu få ta upp dessa frågor.

TIONDE HUVUDTITELN

B. JORDBRUKETS RATIONALISERING M. M.

B 2. Lantbruksnämnderna

I prop. 1981/82: 100 (bil. 13 s. 21) har regeringen under denna rubrik föreslagit riksdagen att 218 617 000 kr. anvisas för budgetåret 1982/83. Jag har i det föregående föreslagit att åtta tjänster som länsveterinär överförs från vissa länsstyrelser. Vidare har jag föreslagit att en tjänst som chefveterinär inrättas vid lantbruksnämnden i Skaraborgs län. Mot denna bakgrund bör ytterligare 1,5 milj. kr. tillföras anslaget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna* för budgetåret 1982/83 utöver i prop. 1981/82: 100 bil. 13 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 1 500 000 kr.

F. SERVICE OCH KONTROLL

F 3. Statens veterinärmedicinska anstalt: Uppdragsverksamhet

Nytt anslag (förslag) 1 000

Jag har tidigare förordat en ändrad anslagskonstruktion för statens veterinärmedicinska anstalt fr. o. m. den 1 juli 1982. För detta ändamål bör ett nytt förslagsanslag anvisas benämnt Statens veterinärmedicinska anstalt: Uppdragsverksamhet. Anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Intäkter från uppdragsverksamheten bör fortsättningsvis tillföras det nya förslagsanslaget. Det bör ankomma på regeringen att meddela föreskrifter om användningen av dessa intäkter.

Med hänvisning till vad jag har anfört bör en plan för verksamheten ha följande disposition.

	1982/83
Plan	
<i>Kostnader</i>	
1. Centrallaboratorieuppgifter	31 838 000
2. Statsepizootologens verksamhet	1 953 000
3. Djurslagsinriktad verksamhet	11 191 000
4. Diagnostiska undersökningar	2 780 000
5. Service till utomstående	9 200 000
	56 962 000
<i>Intäkter</i>	
1. Bidrag till centrallaboratorieuppgifter	31 838 000
2. Bidrag till statsepizootologens verksamhet	1 953 000
3. Bidrag till djurslagsinriktad verksamhet	10 891 000
4. Intäkter av djurslagsinriktad verksamhet	300 000
5. Intäkter av diagnostiska undersökningar	2 780 000
6. Intäkter av service till utomstående	9 200 000
	56 962 000

Jag har vid mina beräkningar beaktat överföringar av tjänster för livsmedelshygien och husdjurshygien till anslaget G 1. Sveriges lantbruksuniversitet: Förvaltningskostnader.

Jag föreslår att statens veterinärmedicinska anstalt för att täcka behovet av likvida medel i den löpande driften av uppdragsverksamheten får disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret intill ett belopp av 3 milj. kr. Krediten bör anvisas inom ramen för den rörliga kredit som står till regeringens disposition för myndigheter som bedriver uppdragsverksamhet.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Statens veterinärmedicinska anstalt: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

F 4. Bidrag till statens veterinärmedicinska anstalt

Nytt anslag (förslag) 44 682 000

Med hänvisning till vad jag tidigare har anfört bör medel för den allmännyttiga verksamheten m. m. vid statens veterinärmedicinska anstalt anvisas över ett särskilt reservationsanslag, som nu bör föras upp i statsbudgeten. Jag har vid min beräkning av anslaget bl. a. räknat vissa medel för uppgifter inom det ekonomiska försvaret. Med hänvisning till vad jag har anfört under punkten F 3 beräknar jag anslaget till 44 682 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till statens veterinärmedicinska anstalt* för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 44 682 000 kr.

F 14. Lantbruksstyrelsen, djurens hälso- och sjukvård: Uppdragsverksamhet

Nytt anslag (förslag) 1 000

Jag har i det föregående redogjort för mina förslag om finansiering av djurens hälso- och sjukvård. Jag föreslår att i veterinärtaxeförordningen föreskrivs att distriktsveterinär vid varje tjänsteförrättning skall ta ut en statlig djursjukvårdsavgift vars storlek bestäms av regeringen efter förslag av lantbruksstyrelsen. Avgiften inbetalas till lantbruksstyrelsen. Inom ramen för tillgängliga medel genom inflytande djursjukvårdsavgifter och särskilt anvisade medel under anslaget F 15. Bidrag till djurens hälso- och sjukvård m. m. bör lantbruksstyrelsen ansvara för kostnaderna för distriktsveterinärernas löner och sociala avgifter, reseersättningar, expenser och kursverksamhet, anskaffning av viss laboratorieutrustning, reglering av skadeståndsbelopp, främjande av förebyggande åtgärder samt stöd vid inrättande av flerveterinärstationer.

	1981/82	Beräknad ändring 1982/83	
		Lantbruksstyrelsen	Föredraganden
Personal	310	310	—
Plan			
<i>Kostnader</i>			
Distriktsveterinärorganisationen m. m.	49 706 000	+4 468 000	+4 730 000
Anskaffning av viss laboratorieutrustning	80 000	+ 45 000	+ 45 000
Kostnader för reglering av beslutade skadeståndsbelopp	30 000	—	—
Främjande av förebyggande åtgärder	—	—	+2 500 000
Inrättande av flerveterinärstationer	—	—	+ 250 000
	49 816 000	+4 513 000	+7 525 000

De totala intäkterna i verksamheten under budgetåret 1982/83 beräknar jag enligt följande

Bidrag till distriktsveterinärorganisationen m. m.	50 436 000
Bidrag till anskaffning av viss laboratorieutrustning	125 000

Bidrag till kostnader för reglering av beslutade skadeståndsbelopp	30 000
Bidrag till främjande av förebyggande åtgärder	2 500 000
Bidrag till inrättande av flerveterinärstationer	250 000
Djursjukvårdsavgifter	4 000 000
Summa intäkter	57 341 000

Jag föreslår att lantbruksstyrelsen för att täcka tillfälliga behov av likvida medel i den löpande driften av uppdragsverksamheten tills vidare får disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret intill ett belopp av 1 milj. kr. Krediten bör anvisas inom ramen för den rörliga kredit som står till regeringens disposition för myndigheter som bedriver uppdragsverksamhet. På detta anslag bör anvisas ett formellt förslagsanslag av 1 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen, djurens hälso- och sjukvård: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

F 15. Bidrag till djurens hälso- och sjukvård

Nytt anslag (förslag) 53 341 000

Från anslaget bör bekostas bidrag till distriktsveterinärorganisationen, anskaffning av viss laboratorieutrustning, kostnader för reglering av beslutade skadeståndsbelopp, främjande av förebyggande åtgärder samt stöd vid inrättande av flerveterinärstationer. Jag har härvid beräknat 185 000 kr. för uppgifter inom det ekonomiska försvaret.

Med hänvisning till vad jag ovan och under punkten F 14 har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till djurens hälso- och sjukvård* för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 53 341 000 kr.

F 16. Bidrag till avlägset boende djurägare för veterinärvård

Nytt anslag (förslag) 1 517 000

För att bestrida kostnader för veterinärvård för avlägset boende djurägare har t. o. m. budgetåret 1981/82 medel anvisats som en särskild anslagspost under anslaget Veterinärstaten. Lantbruksnämnden disponerar ifrågavarande anslagspost i enlighet med vad som framgår av veterinärtaxeförordningen (1975: 539). Jag förordar att medel för dessa kostnader fr. o. m. budgetåret 1982/83 anvisas under ett särskilt anslag Bidrag till avlägset boende djurägare för veterinärvård.

Lantbruksstyrelsen har i sin anslagsframställning för budgetåret 1982/83 räknat med en prisomräkning av 231 000 kr. för förevarande kostnader.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till avläggset boende djurägare för veterinärvård* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 1 517 000 kr.

F 17. Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder

Nytt anslag (förslag) 1 539 000

För att bestrida kostnaderna för prövning från djurskyddssynpunkt av nya djurhållningsmetoder, inredningsdetaljer m. m. i stallar och kostnaderna för viss verksamhet på försöksdjursområdet, har t. o. m. budgetåret 1981/82 anvisats medel på särskilda anslagsposter under anslaget Veterinärstaten. Jag förordar att dessa kostnader fr. o. m. budgetåret 1982/83 anvisas under ett särskilt anslag *Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder*.

	1981/82	Beräknad ändring 1982/83	
		Lantbruksstyrelsen	Föredraganden
<i>Kostnader</i>			
Djurskyddsfrämjande åtgärder	100 000	—	—
Centrala försöksdjursnämnden	1 129 000	+110 000	+110 000
Regionala djurförsöksetiska nämnder	200 000	—	—
	1 429 000	+110 000	+110 000

Centrala försöksdjursnämnden

Pris- och löneomräkning 110 000 kr.

Föredraganden

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder* för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 1 539 000 kr.

G. UTBILDNING OCH FORSKNING

G 1. Sveriges lantbruksuniversitet: Förvaltningskostnader

I prop. 1981/82: 100 (bil. 13 s. 90) har regeringen under detta anslag föreslagit att 326 905 000 kr. anvisas för budgetåret 1982/83.

Jag har i det föregående föreslagit att det livsmedelshygieniska laboratoriet vid statens veterinärmedicinska anstalt organisatoriskt förs över till

institutionen för livsmedelshygien vid Sveriges lantbruksuniversitet. Vidare har jag förordat att två tjänster som konsulenter i husdjurshygien med placering i Skara från denna tidpunkt förs över från anstalten till lantbruksuniversitetet. Mot denna bakgrund bör ytterligare 535 000 kr. tillföras anslaget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sveriges lantbruksuniversitet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1982/83 utöver i prop. 1981/82: 100 bil. 13 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 535 000 kr.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av betänkandet (SOU 1981: 57) Djurens hälso- och sjukvård

1 NUVARANDE FÖRHÅLLANDEN

Utvecklingen inom jordbruket har under senare årtionden kännetecknats av en fortlöpande storleksrationalisering. Antalet företag med animalieproduktion har minskat. Samtidigt har de kvarvarande företagen blivit större och alltmer specialiserade. Antalet sällskapsdjur och sporthästar har under 1970-talet ökat väsentligt. Antalet veterinärbehandlade djur har ökat såväl inom animalieproduktionen som beträffande sällskapsdjur och sporthästar.

Djurens hälso- och sjukvård är organisatoriskt uppdelad på olika huvudmän. Det centrala statliga ansvaret åvilar lantbruksstyrelsen. Regionalt är det statliga ansvaret delat mellan lantbruksnämnd, länsveterinärorganisation och i viss mån länsstyrelse. Genom distriktsveterinärorganisationen har staten påtagit sig att ansvara för i första hand akutsjukvården inom animalieproduktionen. Jordbruksnäringens organisationer bedriver organiserad hälsokontroll av husdjur. Veterinärmedicinsk laboratorieverksamhet bedrivs centralt av statens veterinärmedicinska anstalt och regionalt av AB Svensk laboratorietjänst. Statens livsmedelsverk är chefsmyndighet för besiktningsveterinärorganisationen. Vården av sällskapsdjur och sporthästar ombesörjs i stor utsträckning av privatpraktiserande veterinärer och av djursjukhus.

De årliga statliga kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård kan beräknas till närmare 60 milj. kr. för distriktsveterinärorganisationen, 10 milj. kr. för bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar och 42 milj. kr. i nettokostnader för statens veterinärmedicinska anstalt.

Djurägarnas årliga kostnader för hälso- och sjukvård inom animalieproduktionen kan uppskattas till ca 136 milj. kr., inkl. kostnader för medicin och organiserad hälsokontroll. Djurägarnas kostnader för vård av sällskapsdjur och sporthästar kan uppskattas till totalt ca 80 milj. kr.

II ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG

Allmänna utgångspunkter och principiella ställningstaganden

Djurhälsoutredningen konstaterar att staten har ett övergripande ansvar för djurens hälso- och sjukvård. Vidare har staten ett särskilt ansvar för vården av animalieproduktionens djur, för bekämpningen av smittsamma husdjursjukdomar, för att djurskyddets krav tillgodoses och för att en tillfredsställande service till för djurägarna rimliga kostnader skall kunna upprätthållas även i mindre djurtäta områden. Distriktsveterinärorganisationen är i första hand dimensionerad för vård av animalieproduktionens djur. Djurhälsoutredningen anser att viss vård av sällskapsdjur och sporthästar även i fortsättningen bör kunna utföras av distriktsveterinärer, särskilt som sådan vård i vissa delar av landet bidrar till att upprätthålla vården av animalieproduktionens djur. Djursjukvård bör till största möjliga del bedrivas som öppen vård. Verksamheten vid djursjukhusen bör betraktas som ett värdefullt komplement till övrig djursjukvård. Slutet djursjukvård är inte primärt en statlig angelägenhet. Statligt ekonomiskt stöd bör därför i princip inte utgå till finansiering av djursjukhus.

Med hänsyn till bl.a. utvecklingstendenserna inom animalieproduktionen bör djurens hälso- och sjukvård i ökad utsträckning inriktas mot åtgärder som syftar till att på besättningsnivå förebygga hälsostörningar. En sådan inriktning förutsätter bl.a. att åtgärder vidtas för att åstadkomma en utökad samverkan mellan olika insatser inom animalieproduktionen. För att främja förebyggande åtgärder föreslår utredningen att 5 milj. kr. årligen anslås av statliga medel.

Utredningen anser vidare att åtgärder bör vidtas för att förbättra distriktsveterinärernas arbetsförhållanden. Organisationen bör dimensioneras efter dels utvecklingen inom djurhållningen, dels kravet på anpassning av veterinärernas arbetstider m.m. Förbättringar kan i första hand åstadkommas genom utökade resurser i form av fler distriktsveterinärtjänster men även genom olika rationaliserings- och planeringsåtgärder.

Huvudmannaskap och organisation

Djurhälsoutredningen har övervägt landsting eller primärkommuner som huvudman, privatpraktikbaserad verksamhet, jordbruksnäringen som huvudman, halvstatligt bolag (staten - djurägarorganisationerna) och holstatligt bolag som alternativ till nuvarande organisation och huvudmannaskap för djurens hälso- och sjukvård. Utredningen har dock inte funnit anledning att föreslå någon ändring i fråga om nuvarande huvudmannaskap för djurens hälso- och sjukvård.

Utredningen föreslår att planeringen av verksamheten inom djurens hälso- och sjukvård integreras i lantbruksstyrelsens och lantbruksnämndernas verksamhetsplanering. Härigenom erhålls ett regionalt planeringsunderlag för en successiv anpassning av organisationen efter behovet av insatser inom animalieproduktionen.

Utredningen understryker vikten av ett närmare samarbete mellan lantbruksnämndernas personal inom husdjursområdet, distriktsveterinärerna och den av jordbruksnäringen bedrivna organiserade hälsokontrollverksamheten. Laboratoriediagnostik och sjukdomsdata från köttbesiktningens verksamhet bör utnyttjas i ökad omfattning. Det regionala samarbetet bör byggas upp efter bl.a. de riktlinjer som statsmakterna angett för den organiserade hälsokontrollen av husdjur.

Lantbruksstyrelsen bör enligt utredningens mening ges möjlighet att, utöver nuvarande 310 distriktsveterinärtjänster, vid behov inrätta ytterligare 30 tjänster. Det omedelbara behovet kan uppskattas till 20 tjänster. Utredningen föreslår vidare att de

40 distriktsveterinärtjänster som f.n. är s.k. regionvikarie-tjänster ges en fast placering i stordistrikt. För att minska behovet av tillfälliga vikarier bör 50 nya distriktsveterinärtjänster med fast placering i stordistrikt inrättas. Lantbruksstyrelsen bör således ha möjlighet att inrätta totalt högst 390 distriktsveterinärtjänster. Ökningen av nettokostnaden för den av utredningen föreslagna dimensioneringen har i förhållande till nuläget beräknats till ca 2 milj. kr.

Utredningen utgår från att den veterinära fältverksamheten i ökad utsträckning kommer att bedrivas genom flerveterinärstationer. Kostnaderna för en sådan utveckling beräknar utredningen till ca 0,5 milj. kr. per år under en uppbyggnadsperiod.

Utredningen föreslår att ett datasystem för registrering och uppföljning av hälsotillståndet inom animalieproduktionen införs i hela landet. De årliga kostnaderna för ett sådant system kan beräknas till ca 2 milj. kr. och bör enligt utredningen finansieras kollektivt av jordbruksnäringen.

Utredningen pekar på olika möjligheter till rationalisering av verksamheten inom djurens hälso- och sjukvård.

Utredningen föreslår att länsveterinärorganisationens nuvarande arbetsuppgifter förs över till respektive lantbruksnämnd. I och med detta upphör länsveterinärorganisationen som statligt regionalt organ. Vidare föreslås att distriktsveterinärerna organisatoriskt inordnas i lantbruksnämnderna. Lantbruksnämnderna kommer härigenom att erhålla ett samlat ansvar för de statliga regionala insatserna inom djurens hälso- och sjukvård. Till följd av den föreslagna överföringen behöver lantbruksnämnderna tillföras resurser motsvarande 10-12 veterinära tjänster. I avvaktan på en av utredningen föreslagen översyn av nuvarande former och organisation av tillsynen enligt livsmedelslagen bör lantbruksnämndernas behov av veterinär sakkunskap tillgodoses genom att länsveterinären får till uppgift att - utöver sina funktioner i länsstyrelsen - även biträda lantbruksnämnden. Vidare innebär utredningens förslag att behovet av insatser från förste distriktsveterinärerna kommer att öka.

Finansieringsfrågor

De av djurhälsoutredningen föreslagna åtgärderna för förstärkning och anpassning av verksamheten inom djurens hälso- och sjukvård bör finansieras genom att djurägarna i ökad utsträckning svarar för kostnaderna för djursjukvården. Genomförandet av djurhälsoutredningens förslag innebär att djurägarens kostnader totalt ökar med närmare 10 milj. kr. årligen. Härav bör kostnaden för sjukdatasystemet om ca 2 milj. kr. finansieras kollektivt av jordbruksnäringen. Med hänsyn till det ökade kostnadsansvar som härigenom åläggs djurägarna anses utredningen det vara rimligt att statens nuvarande bidrag till djurens hälso- och sjukvård bibehålles reallt sett oförändrat.

Nuvarande finansieringssystem innebär att distriktsveterinärerna erhåller sin inkomst dels i form av fast lön från staten, dels i form av arvoden från djurägarna enligt veterinärtaxeförordningen. En ändrad kostnadsfördelning mellan staten och djurägarna enligt utredningens förslag innebär att nuvarande principer för finansiering behöver ändras. Utredningen har därför övervägt följande alternativ.

1. Djurägarna erlägger sina avgifter för djursjukvården till staten i stället för till distriktsveterinärerna (centraliserad uppbörd). Distriktsveterinärerna erhåller hela sin ersättning från staten som fast lön, ev. kombinerad med någon form av tantem.
2. Djurägarna erlägger en särskild statlig djursjukvårdsavgift som tas ut i samband med sjukbesök. Distriktsveterinärernas avlöningsystem med nuvarande fördelning mellan fast lön och arvodesinkomster bibehålls oförändrat.
3. Djurägarnas avgifter enligt veterinärtaxeförordningen höjs samtidigt som distriktsveterinärernas fasta lön sänks, men differentieras med hänsyn till förhållandena i olika distrikt.
4. Djurägarnas kostnader för djursjukvården bestrids delvis kollektivt av jordbruksnäringen genom exempelvis avräkning

mot prisregleringsmedel eller produktavgifter.

Utredningen finner samtliga redovisade alternativ vara möjliga att genomföra men har inte funnit tillräckliga skäl att förorda något särskilt alternativ. Utredningen anser att remissinstanserna bör ges möjlighet att förutsättningslöst pröva samtliga finansieringsalternativ.

Vissa utbildningsfrågor

Djurhälsoutredningen föreslår att en allmäntjänstgöring (AT) för veterinärer bör införas med utgångspunkt från det förslag som anges av utredningen om vissa utbildningsfrågor på veterinärmedicinens område (VU 77). En tjänst som assistent i lägst lönegrad F 5 bör fr.o.m. budgetåret 1982/83 inrättas på lantbruksstyrelsen för handläggning av frågor om AT. Finansieringen av den handledda delen av allmäntjänstgöringen bör ske genom att medel, 3 milj. kr., härför anslås över statsbudgeten. Utredningens förslag innebär en besparing i förhållande till VU 77:s förslag med 2 milj. kr. Utredningen föreslår även att utbildning av djursjukvårdare i huvudsak i enlighet med VU 77:s förslag införs och att 850 000 kr. inkl. en engångsutgift på 40 000 kr. anslås över statsbudgeten för detta ändamål.

Sammanställning av remissyttranden över djurhälso- utredningens betänkande (SOU 1981: 57) Djurens hälso- och sjukvård

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av socialstyrelsen, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), riksskatteverket, statens arbetsgivarverk, statens löne- och pensionsverk, universitets- och högskoleäm-
betet, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens livsmedelsverk, sta-
tens jordbruksnämnd, länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON), styrel-
sen för Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och statens veterinärmedi-
cinska anstalt, länsstyrelserna i Kristianstads, Skaraborgs, Västmanlands
och Norrbottens län, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet,
Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Hushållningssällskapens förbund, Sve-
riges veterinärförbund, Tjänstemännens centralorganisation (TCO),
Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige (LO),
AB Svensk laboratorietjänst (Svelab), Svenska kennelklubben, Ridfräm-
jandet, Svenska travsportens centralförbund, AB Trav och galopp, Sveri-
ges djurskyddsföreningars riksförbund, Svenska djurskyddsföreningen,
Svenska djursjukhusföreningen och Veterinärmedicinska föreningen.

Lantbruksstyrelsen har bifogat yttranden från sju lantbruksnämnder och
20 länsveterinärorganisationer. LON har bifogat yttranden från 15 länssty-
relser. Länsstyrelsen i Kristianstads län har bifogat yttranden från Lant-
brukarnas riksförbund i Skåne och lantbruksnämnden i länet. SACO/SR
hänvisar till bifogat yttrande från Sveriges veterinärförbund.

Utöver de myndigheter och organisationer som anmodats eller beretts
tillfälle att inkomma med remissvar har yttranden avgetts av tio länsstyrel-
ser, Föreningen djurens vänners riksförbund, Nordiska samfundet mot
plågsamma djurförsök samt Lantbrukarnas länsförbund i Södermanland.

1 Allmänt

Utredningens övergripande överväganden och förslag till framtida in-
riktning beträffande djurens hälso- och sjukvård vad gäller ökad satsning
på förebyggande åtgärder tillstyrks eller lämnas utan erinran av praktiskt
taget alla remissinstanser. Detta gäller även utredningens ställningstagan-
den i fråga om statens ansvar för smittskydd, djurskydd, glesbygdsstöd
och djurhälsans betydelse för landets livsmedelsförsörjning. Några remiss-
instanser framhåller emellertid att en god och väl fungerande hälso- och
sjukvård är ett så väsentligt led i näringskedjan "från markens gröda till
människans föda" att detta motiverar ett mera omfattande samhällsenga-
gemedang än vad utredningen föreslår. Några remissinstanser anser vidare
att staten har ett ansvar även för djursjukhusen.

Lantbruksstyrelsen: Lantbruksstyrelsen delar de allmänna synpunkter som
djurhälsoutredningen framlagt i angivna övergripande frågor.

Statens livsmedelsverk: Det är ett starkt samhällsintresse att konsumen-
terna tillförsäkras sunda livsmedel. Därför sker såväl förebyggande djur-
hälsovård som bekämpande av sjukdomar hos animalieproducerande djur
till stor del av livsmedelshygieniska skäl. Sambandet mellan djurhälsa,

livsmedelshygien och folkhälsa är således starkt och livsmedelsverket delar helt utredningens synpunkter i detta avseende.

Livsmedelsverket instämmer även i utredningens mening att ökade insatser bör göras för att förebygga sjukdomstillstånd. Därvid är det betydelsefullt att en effektiv samverkan sker mellan olika verksamheter bl. a. mellan olika veterinärkategorier som är engagerade i djurens hälso- och sjukvård.

Statens jordbruksnämnd: Djurhälsoutredningen konstaterar inledningsvis att staten har ett övergripande ansvar för djurens hälso- och sjukvård samt att staten har ett särskilt ansvar för bl. a. vården av animalieproduktionens djur. Statens jordbruksnämnd (JN) delar dessa allmänna synpunkter och får vidare framhålla att ett väl fungerande veterinärväsende utgör en viktig förutsättning för en effektiv jordbruksproduktion.

Sveriges lantbruksuniversitet: Sveriges lantbruksuniversitet instämmer i vad som sägs om mål, inriktning och utveckling av verksamheten. Det är just dessa tankegångar och värderingar som låg till grund för lantbruksuniversitetets framställning år 1976 om en ändrad studieordning för veterinärer. Det var också dessa tankegångar som ledde till veterinärhögskolans flyttning till Uppsala och samförläggning med lantbrukshögskolan. VU 77 har senare instämt i dessa värderingar och ytterligare understrukt behovet av att konsekvenserna för forskning och utbildning verkligen tas av detta synsätt. Besättningsutredningar och därpå grundade åtgärdsprogram, tillgång till kvalificerad laboratoriediagnostik, ökade profylaktiska insatser, samverkan över fakultets- och yrkesgränser är nödvändiga för att möta framtidens krav. Lika väsentliga framstår kraven vad avser vidgade och fördjupade insatser inom livsmedelshygien. Denna för alla industriländer likartade utveckling, bekräftad bl. a. av FAO, måste ytterligare uppmärksammas även i vårt land.

Länsstyrelsen i Västmanlands län: Utredningens övergripande överväganden och förslaget till framtida inriktning tillstyrkes, vilket innebär

att resurserna för profylaktiskt arbete på besättningsnivå ökas,

att samverkan inom och mellan olika yrkeskategorier som arbetar med djurens hälso- och sjukvård främjas och utvecklas och

att distriktsveterinärernas arbetsförhållanden förbättras.

Svenska kommunförbundet: Enligt styrelsen bör ansvaret och kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård bäras av djurägarna. Denna princip bör slås fast. Vissa kostnader för djurens hälso- och sjukvård såsom epizootiekämpning, viss kvalificerad vård, myndighetsfunktioner m. m. bör dock falla på det allmänna.

Lantbrukarnas riksförbund: Enligt LRF är inriktningen av djurens hälso- och sjukvård på förbyggande åtgärder ett av de väsentligaste resultaten av utredningens arbete. En sådan inriktning är nödvändig för att effektivisera djursjukvården och för att utnyttja befintliga resurser på ett optimalt sätt.

— — —

Sveriges veterinärförbundet: — — — Veterinärförbundet vill betona sambandet djurhälsa—livsmedel—folkhälsa, vilket motiverar att samhällets ansvar och insatser förstärks eller åtminstone bibehålles. Samhället måste begrän-

sa och kontrollera smittsamma husdjursjukdomar inklusive sådana som är överförbara mellan djur och människa. Staten har även ett övergripande ansvar för att djurskyddet tillgodoses.

I glesbygd är det nödvändigt att vården av animalieproduktionens djur kan kombineras med vården av sporthästar och sällskapsdjur. I vissa delar av landet är detta to m en förutsättning för att kunna upprätthålla den veterinära servicen för animalieproduktionen.

— — —

Veterinärförbundet delar utredningens uppfattning att nuvarande resurser för sluten sjukvård av animalieproduktionens djur är tillräckliga. Det är förbundets bestämda uppfattning att kravet och efterfrågan på sluten vård skall få styra ambitionsnivån.

AB Svensk laboratorietjänst: Det stora samhällsintresse som ligger i att konsumenten tillförsäkras sunda och friska livsmedel glöms dock bort. En god och väl fungerande hälso- och sjukvård hos våra husdjur är ett mycket väsentligt led i näringskedjan "från markens gröda till människans föda". Detta bör motivera ett betydligt mer omfattande samhällsengagemang i dessa frågor än vad utredningen föreslår.

Svenska kennelklubben: SKK anser, att det är fel att man gör en distinktion mellan statens ansvar för animalieproduktionen och dess ansvar för vad som benämnes sällskapsdjur. Även om den viktigaste funktionen för flertalet hundar är som sällskap, uppfyller många också mera direkt allmännyttiga funktioner, t. ex. som ledarhundar åt synskadade, narkotikahundar åt tullverket, polisens och militärens tjänstehundar, renvallarhundar, jakthundar. — — —

Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund: Förebyggande insatser på besättningsnivå kombinerad med rådgivning, och en organiserad hälsokontroll framstår som för framtiden mycket viktiga. — — —

Svenska djursjukhusföreningen: En förutsättning för att kvalificerade undersökningar, utredningar eller behandlingar ska kunna utföras är tillgång till personal-, lokal- och utrustningsmässigt väl fungerande djursjukhus. Ofta krävs därvid stationär vård på grund av fallets svårighetsgrad, då patienten kräver kontinuerlig övervakning eller då de åtgärder som skall vidtas tar lång tid i anspråk. Det är alltså medicinska bedömningar som ligger bakom beslutet om vilken vårdform som skall användas.

2 Huvudmannaskap

Utredningens förslag i fråga om huvudmannaskap tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. Statskontoret och RRV anser dock att det varit naturligt att jordbruksnäringen helt tagit över ansvaret för veterinärorganisationen. RRV framhåller också att en samlad lösning i näringens egen eller med staten delad regi bör prövas ytterligare, t. ex. i form av ett statligt bolag.

Statskontoret: Enligt statskontorets bedömning skulle det dock varit naturligt att jordbruksnäringen övertagit huvudmannaskapet för veterinärorganisationen. Som utredningen redovisar skulle SHS-organisationen (Svensk Husdjurskötsel), som redan idag har veterinärer i tjänst för

uppdrag rörande djurens hälsovård, vara en lämplig organisation att bygga på. Ett sådant överförande av verksamhet till näringen har genomförts inom många områden, t. ex. produktionskontroll för nötkreatur och svin, husdjurs- och växtförädlning samt i viss mån även djurhälsovård.

Riksrevisionsverket: Såvitt RRV kan finna talar de av utredningen redovisade sakskälen för att en långsiktig rationell djurhälso- och sjukvård måste sökas i en hopsmältning i det vardagliga arbetet av de två momenten hälsovård/produktionskontroll och sjukvård. Utredningen tycks ha dragit samma slutsats, när man inlett överläggningar med jordbruksnäringen kring huvudmannaskapsalternativ som innefattar en hopslagning av distriktsveterinärorganisationen med den av näringen bedrivna, omfattande djurhälsovården/produktionskontrollen.

Sedan dessa överläggningar blivit resultatlösa, har utredningen övergått till att såsom sitt förslag redovisa åtgärder som kan genomföras för att förbättra effektiviteten inom ramen för nuvarande kluvna huvudmannaskap.

RRV anser inte att utredningens svårigheter att uppnå samförstånd med näringsrepresentanterna bör få innebära att tanken på en organisatorisk integration nu ges upp. Detta skulle innebära att den förestående – och enligt RRVs mening angelägna – omgestaltningen av distriktsveterinärorganisationen i riktning mot flerveterinärstationer och djurhälsocentraler skulle behöva ske med enbart en lös samordning med näringens egna regionala aktiviteter. Riskerna för suboptimeringar och halvmesyrer måste vid en sådan lösning vara påtagliga.

RRV känner inte till på vilka förutsättningar utredningens överläggningar med näringen baserats. Förslagen i finansieringsfrågan antyder dock att en oklarhet vid överläggningarna kan ha varit i vilken grad statsmakterna är beredda att även i fortsättningen ta ett finansiellt huvudansvar för distriktsveterinärväsendet. Vid ett läge där statsmakterna – såsom förutskickats i utredningsdirektiven – entydigt tar ställning mot en fortsatt budgetfinansiering av veterinärväsendet, skulle måhända näringens intresse att medverka till en för animalieproduktionen optimal organisationslösning förstärkas.

RRV föreslår att förutsättningarna att nå en samlad lösning i näringens egen eller med staten delad regi prövas ytterligare. I sammanhanget anser RRV att alternativet med ett helstatligt bolag som omfattar både djurhälsovård och distriktsveterinärerna (samt eventuella andra funktioner) inte kan avföras från diskussionen på det sätt utredningen gör enbart på den grunden att näringens företrädare inte är intresserade att vidta ändringar i sin verksamhet.

Lantbruksstyrelsen: Huvudmannaskapet för djurens hälso- och sjukvård förutsätts även i fortsättningen vara delat mellan staten och näringen. Lantbruksstyrelsen ansluter sig till djurhälsoutredningens uppfattning i detta avseende. Detta innebär också att lantbruksstyrelsen fortsatt får det centrala ansvaret för djurens hälso- och sjukvård.

Länsstyrelsen i Norrbottens län: – – – En samhällsförankring av veterinärväsendet i Sverige får ses som ett klart villkor. Hela nyttodjurrhållningen är till för att producera en väsentlig del av våra livsmedel. Smittsamma djursjukdomar, till människan överförbara sjukdomar, direkt eller via livsmedel samt djurskydd, miljöpåverkan av djurhållning, etiska aspekter

m. m. måste bevakas av en samhällsförankrad veterinärkår. Samhällsansvaret måste omfatta alla de olika länkarna i produktionen som kan ha betydelse ända fram till slutprodukten i kedjan från gröda till föda. Skulle djursjukvården i sin helhet komma att utövas av veterinärer utan samhällelig förankring och utan tjänstemannaansvar skulle flera legala funktioner såsom tillsyn och medverkan i djurskyddsfrågor, viss medicinförskrivning, rätten att utfärda offentliga intyg eller att inneha offentliga uppdrag kanske behöva läggas på en särskild organisation av statliga veterinärer. Likaså skulle behovet av tillsynsverksamhet från statens sida ökas. För län och andra glesbygder skulle en privatpraktikerverksamhet och även en verksamhet med näringen och staten i någon form av bolag med säkerhet innebära kraftigt försämrade veterinärservice. Det är ett rättvisekrav att enskilda djurägare får så likartad tillgång som möjligt på veterinärmedicinsk sakkunskap i ett land med så stora skillnader i klimat, landskaps typer, populationsförhållanden m. m. som Sverige. Den nuvarande organisationsformen torde vara den som, med viss modifiering, smidigast kan uppfylla detta och andra krav som ställs på en väl fungerande organisation för djurens hälso- och sjukvård.

Sveriges veterinärförbund: Veterinärförbundet ansluter sig till utredningens uppfattning att staten även i fortsättningen skall vara huvudman för distriktsveterinärerna och att ansvaret för djurens hälso- och sjukvård bör delas mellan staten och näringen. Det centrala ansvaret skall vara förlagt till lantbruksstyrelsen.

3 Planering — samverkan

Utredningens förslag om planering och samverkan tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser.

Lantbruksstyrelsen: Lantbruksstyrelsen har på olika sätt sökt att inom ramen för nuvarande organisation stimulera till ökat samarbete mellan olika veterinärkategorier ute i fältet. Härfor ordnas återkommande samordningskonferenser. Under nuvarande budgetår kommer också en kurs i samverkansfrågor att anordnas med deltagare av olika veterinärkategorier och husdjursrådgivare.

Enligt djurhälsoutredningen bör den centralt samordnade verksamheten lämpligen ske genom de centrala djurhälsonämnder som inrättats som en följd av bestämmelserna om organiserad djurhälsokontroll. Lantbruksstyrelsen delar denna uppfattning.

Lantbruksstyrelsen anser i likhet med djurhälsoutredningen att en regional samverkan är viktig särskilt för att åstadkomma förebyggande åtgärder mot djursjukdomar. Sådan samverkan bör ske i en djurhälsonämnd som lantbruksnämnden tillsätter och som leds av länsveterinären. I nämnden bör diskussioner föras om bl. a. strategier för besättningsutredningar och andra systematiska åtgärder i sjukdomsförebyggande syfte. Vidare bör behandlas frågor om rådgivning och om underlag för denna.

Samverkan kring aktuella besättningsproblem bör ske mellan djurägare, distriktsveterinärer, andra veterinärer och produktionsrådgivare. Det bör i första hand vara förste distriktsveterinären som tar initiativ till sådan samverkan.

Det bör ankomma på lantbruksstyrelsen att utarbeta närmare riktlinjer för den regionala samverkan.

Statens livsmedelsverk: Livsmedelsverket vill framhålla vikten av en effektiv köttbesiktning i första hand för att tillförsäkra konsumenterna livsmedel av god beskaffenhet. Det är emellertid också värdefullt att iakttagelser vid köttbesiktningen återförs till djuruppfödarna. Verket tillstyrker därför att besiktningsveterinärerna åläggs att i ökad utsträckning samverka med såväl djurhälsovården som djursjukvården. Därigenom kan viktig information från sjukdomsdiagnostik vid köttbesiktningen ge upphov till förebyggande åtgärder i animalieproducerande besättningar.

Sveriges lantbruksuniversitet: Ett framgångsrikt profylaktiskt arbete rörande djurens hälsa kräver för att klara problem inom utfodring, reproduktion, miljö, infektionssjukdomar etc. ett nära samarbete med ett flertal institutioner inom Sveriges lantbruksuniversitet och med statens veterinärmedicinska anstalt.

Av samma skäl behövs en nära kontakt mellan den regionalt utförda laboratoriediagnostiken och statens veterinärmedicinska anstalt samt motsvarande centrala institutioner på Sveriges lantbruksuniversitet.

Länsstyrelsen i Kristianstads län: Utredningen tar upp behovet av ett närmare samarbete mellan distriktsveterinärerna, lantbruksnämndens personal och jordbrukets hälsokontrollverksamhet. Även länsstyrelsen anser att ett sådant samarbete är betydelsefullt. På vissa håll fungerar redan ett gott samarbete medan det på andra håll finns anledning att söka förbättra kontakterna. Det bör framhållas att ett samarbete på detta område kan utvecklas utan att några organisatoriska förändringar behöver genomföras.

Lantbrukarnas riksförbund: I utredningen framförs att stor vikt bör läggas vid att den framtida organisationen skall kunna underlätta insatser som förebygger hälsostörningar på besättningsnivå. Detta ligger helt i linje med näringsens uppfattning. Näringsen har i många år arbetat med förebyggande hälsovård inom den organiserade hälsokontrollen för nötkreatur och svin. Mot bakgrund av erfarenheter från detta arbete vill LRF betona vikten av samordning mellan distriktsveterinärorganisationen och den organiserade djurhälsovården. Endast på detta sätt kan tillgängliga resurser utnyttjas på ett effektivt sätt och skapa bättre möjligheter för besättningsdiagnostik och därav följande rådgivning. Den information som man idag har från besättningar anslutna till olika kontrollformer utgör ett värdefullt underlag för besättningsutredningar och rådgivning om orsaker till produktions- och hälsostörningar i besättningarna. Produktionsdata är också nödvändigt för att utreda problem med s. k. dold sjuklighet. För att uppnå eftersträvad samordning vill LRF betona vikten av att det skrivs in i distriktsveterinärernas instruktion att delta i samordnad djurhälsovård. Även privatpraktiserande veterinärer bör åläggas att ingå i denna samordning.

Sveriges veterinärförbund: — — — Förbundet anser också att åtgärder bör vidtas för att åstadkomma en utökad samverkan mellan distriktsveterinärerna, den organiserade hälsokontrollen och andra veterinärkategorier i syfte att förebygga hälsostörningar på besättningsnivå. Veterinär sakkunskap är nödvändig vid planering och genomförande av rådgivningsverksamhet inom husdjursområdet. Distriktsveterinärernas profylaktiska arbete är en naturlig del i deras dagliga arbete. Detta har undervärderats av djurhälsoutredningen.

— — —

Veterinärförbundet tillstyrker utredningens förslag att lantbruksstyrelsens verksamhetsplanering även skall omfatta djurens hälso- och sjukvård.

Samverkan på fältet bör enligt förbundets mening enklast kunna utvecklas genom direkta kontakter i form av överläggningar mellan i första hand distriktsveterinärer och husdjurs- resp. slakteriföreningarnas djurhälsovård. Förste distriktsveterinären bör ansvara för att dessa kontakter mellan olika veterinärkategorier kommer till stånd.

Överläggningarnas främsta syfte bör vara att utreda hälsostörningar på besättningsnivå. Föreskrifter om samverkan mellan berörda befattningshavare bör utfärdas centralt av lantbruksstyrelsen.

Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund: — — — En ökad samverkan mellan distriktsveterinärerna och den organiserade hälsokontrollen hälsas med tillfredsställelse.

4 Distriktsveterinärorganisationen

Utredningens förslag till dimensionering av distriktsveterinärorganisationen, inrättande av flerveterinärstationer och införande av ett riksomfattande datasystem tillstyrks eller lämnas utan erinran av praktiskt taget alla remissinstanser. Utredningens åsikt att särskild uppmärksamhet bör ägnas åt möjligheterna att överföra vissa arbetsuppgifter som utförs av veterinärer till djurägarna själva eller annan personal kommenteras av bl. a. statskontoret, lantbruksstyrelsen, LRF och Sveriges veterinärförbund.

Socialstyrelsen: Att införa datasystem i hela landet för registrering och uppföljning av hälsotillståndet inom animalieproduktionen anser styrelsen kunna bli av stort värde från smittskyddssynpunkt. Det är angeläget att detta beaktas vid systemets uppbyggnad.

Statskontoret: Bland utredningens rationaliseringsförslag finns tanken på ett riksomfattande datasystem för olika slags informationsbehandling av veterinärmedicinsk och administrativ art. Statskontoret utreder f. n. på uppdrag av regeringen, om och i vilken utsträckning databehandling kan vara motiverad inom lantbruksverket. Statskontoret finner det inte styrkt att ADB-systemet ger den lönsamhet som anges. Ej heller är det klarlagt vilken organisation som skall ansvara för driften av systemet, om det införs i hela landet. F. n. sker ett samarbete mellan lantbruksverket och SHS under den pågående försöksverksamheten. En utredning bör göras angående omfattning och ansvarsfördelning, då det gäller detta datasystem.

Riksrevisionsverket: — — — Vid en jämförelse med humansjukvården ter sig nuvarande ordning inom sjukvården anmärkningsvärd, såtillvida som så gott som samtliga åtgärder inom i varje fall den ambulerande öppenvården företas av legitimerade veterinärer. En mer rationell ordning, där mindre kvalificerade ingrepp och åtgärder överläts till andra personalkategorier eller till djurägarna själva, bör rimligtvis leda till en relativ minskning i behovet av distriktsveterinärer.

Lantbruksstyrelsen: I kapitel Glesbygdsfrågor behandlas bl. a. distriktsveterinärernas skyldighet att ta sig an sällskapsdjur och sporthästar. Pro-

blemställningen har även behandlats i ansvarsnämnden och djurhälso-utredningen tolkar ansvarsnämndens ställningstagande så att distriktsveterinär bör hänvisa ägare av sällskapsdjur och sporthästar till annan veterinär eller djursjukhus i de fall denne inte själv har möjlighet att behandla djuret. Utredningen framhåller vidare angelägenheten av att i glesbygden vården av sällskapsdjur och sporthästar ges samma dignitet som för animalieproduktionens djur bl. a. för att en viss veterinärtätthet skall kunna upprätthållas och påtalar den ekonomiska fördelen av öppenvård för samtliga djurslag.

Lantbruksstyrelsen ansluter sig till utredningens ställningstagande i dessa frågor. Styrelsen vill emellertid framhålla att vissa oklarheter allttjämt föreligger i fråga om omfattningen av distriktsveterinärorganisationens skyldighet att ge vård åt sällskapsdjur och sporthästar. Enligt styrelsens mening bör dock problemen delvis kunna lösas genom anvisningar från styrelsen. Det bör vidare nämnas att vården av nyssnämnda djur i vissa fall är resurskrävande och måste beaktas vid dimensioneringen av organisationen om utredningens intentioner skall kunna uppfyllas.

— — —

Vid dimensioneringen av distriktsveterinärväsendet har utredningen haft som bakgrundsmaterial den inventering som lantbruksstyrelsen gjorde 1980. Det är väsentligt att framhålla att inventeringen inte hade som målsättning att presentera arbetskraftbehovet för en kommande organisation, utan hade till syfte att försöka belysa den nuvarande aktuella situationen och de problem som finns. Djurhälsoutredningen förutsätter att de ökade arbetsuppgifterna inom rådgivningsverksamheten och förste distriktsveterinärens större engagemang i administrativa frågor m. m. totalt inte innebär någon ökad arbetsbelastning för distriktsveterinärerna. Lantbruksstyrelsen är tveksam om någon effektiv arbetstid av betydelse kommer att frigöras för rådgivningsarbete genom att icke veterinärutbildad personal tas i anspråk för vissa uppgifter inom djursjukvården. Styrelsen anser för övrigt att ytterligare överväganden behövs ifråga om vilka uppgifter som skulle kunna tas om hand av annan personal.

Den förstärkning med 30 nya tjänster som nu föreslås innebär att organisationen i stort kommer i nivå med dagens reella behov. Den innebär inga ökade resurser för de nya arbetsuppgifter som utredningen föreslår skall tillföras distriktsveterinärorganisationen.

Den föreslagna utökningen av antalet regionvikarier ger bättre arbetsförhållanden för distriktsveterinärerna även om en viss ökad styrning av deras ledigheter krävs. Den utökning med 50 tjänster som föreslås torde tillgodose övervägande delen av vikariebehovet om detta beräknas efter det förslag till allmäntjänstgöring som utredningen lägger fram. Om så stor del av distriktsveterinärernas ledigheter täcks av fasta regionvikarier och AT-veterinärer torde en besvärande konkurrenssituation om övriga vikariat kunna uppstå mellan veterinärer utan fast anställning och AT-veterinärer.

Djurhälsoutredningens förslag att staten bör stå som ägare till distriktsveterinärernas tjänstetelefoner tillstyrks av lantbruksstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen delar i stort utredningens positiva principiella inställning till flerveterinärstationer. Styrelsen vill dock liksom utredningen framhålla att det vid planering av veterinärstationer krävs att området är geografiskt lämpligt. Lantbruksstyrelsen bör bemyndigas att besluta om inrättande av veterinärstationer i den omfattning som befinns lämplig. Enligt styrelsens erfarenhet uppkommer i samband med inrättande av

veterinärstationer vissa praktiska problem med lokalanskaffning, biträdeshjälp o. dyl. Det är viktigt att styrelsen får befogenhet att lösa dessa frågor även om de skulle innebära vissa ekonomiska åtaganden.

— — —
Lantbruksstyrelsen anser att utredningens förslag om att införa databehandling av distriktsveterinärernas praktikjournaler i hela landet väl överensstämmer med utredningens rationaliseringssträvanden. Lantbruksstyrelsen tillstyrker förslaget.

Statens livsmedelsverk: När det gäller de speciella problem som köttbesiktningen i glesbygd ställs inför, vill verket betona vikten av att skyldigheten för distriktsveterinärerna att medverka vid köttbesiktning kommer att finnas kvar även i fortsättningen. Från resurssynpunkt är en sådan ordning den enda rimliga lösningen för att tillgodose behovet av veterinärer för detta ändamål.

Sveriges lantbruksuniversitet: Lantbruksuniversitetet vill betona att fördelarna vida överstiger de ev. nackdelar som kan finnas och förordar därför ännu aktivare insatser för att införa flerveterinärstationer än vad utredningen föreslagit.

Länsstyrelsen i Västmanlands län: Utredningen föreslår att dataregistrering införes sedan tillräcklig erfarenhet vunnits i försöksområdena. Förslaget tillstyrkes och bör prioriteras. Därmed avlastas också distriktsveterinärerna från en del administrativa uppgifter.

Lantbrukarnas riksförbund: — — — Distriktsveterinärens arbete är i många fall alltför ensidigt inriktat på ren akutsjukvård av rutinkaraktär utan samråd med t. ex. den organiserade djurhälsovården för att söka utreda bakomliggande orsaker. I detta sammanhang vill LRF betona vikten av att i större omfattning än i dag överlåta till djurägare eller assistentpersonal att utföra rutinbehandlingar. Givetvis måste en överföring av hanteringen av veterinärföreskrivna läkemedel från veterinär till djurägare ske under veterinärens övervakning och kringgårdas av vissa bestämmelser för att förebygga missbruk.

— — —
Erfarenheterna av de hittills inrättade flerveterinärstationerna är övervägande positiva. Fördelarna uppväger mer än väl de eventuella farhågor som tidigare uttalades från djurägarnas sida. LRF stöder därmed tanken att fältverksamheten i ökad utsträckning kan bedrivas i form av flerveterinärstationer. Som LRF ser det är detta också enda möjligheten att på sikt skapa rimliga arbetsförhållanden för en kommande generation av veterinärer. Uppbyggnaden bör, som utredningen påpekar, ske successivt och anpassas till djurtäthet och regionala förhållanden. Inrättandet av djurhälsocentraler är en rationell väg att få till stånd den eftersträlvade samordningen av olika aktiviteter inom husdjursområdet. Man bör därför ta tillvara på denna möjlighet vid lokalisering av distriktsveterinärer och veterinärstationer för att eventuellt samordna lokaler med t. ex. filialstationer i husdjursföreningar där praktiska förutsättningar finns.

— — —
Ett väsentligt underlag för förebyggande hälsovård är en systematisering av veterinärernas praktikjournaler. LRF instämmer med utredningen att starka skäl talar för att den i Skaraborg framtagna modellen för systemati-

sering av veterinärernas praktikjournaler bör införas i hela landet och att ett riksomfattande datasystem byggs upp. De privatpraktiserande veterinärerna måste åläggas att ingå i ett sådant djursjukdatasystem.

Hushållningssällskapens förbund: Liksom utredningen vill förbundet starkt understryka vikten av att förebyggande åtgärder främjas och att de olika åtgärderna samordnas. I detta sammanhang vill förbundet också peka på att djurägaren bör ges möjlighet att ingripa tidigt, för att hindra sjukdomar att få spridning i en besättning. Djurägaren bör t.ex. under veterinärs kontroll ges möjlighet att själv sätta in antibiotika för att hindra sjukdoms-spridning.

Sveriges veterinärförbundet: Distriktsveterinärorganisationen fungerar i allmänhet till djurägarnas belåtenhet. Kritik som riktas mot den härrör i regel från skäl som ytterst beror på underdimensionering. Lantbruksstyrelsens översyn av distriktsveterinärorganisationen visar också att arbetsbelastningen i vissa distrikt är oacceptabelt hög. Beredskapstjänstgöringen upplevs allmänt som krävande och alltför ofta återkommande. Samtidigt är det svårt att tillämpa senare års reformer på arbetslivets område i fråga om bl. a. arbetstidsförkortning, deltidstjänstgöring, föräldraledighet, deltidspensionering m. m. Veterinärförbundet anser att dessa förhållanden framför allt beror på bristande resurser inom distriktsveterinärorganisationen. I första hand behövs det därför fler distriktsveterinärtjänster.

— — —

Veterinärförbundet tillstyrker utredningens förslag om ett ökat antal tjänster, men vill framhålla att de 30 nya tjänsterna enbart löser det akuta behovet av arbetskraft samt att de 50 fasta vikariatstjänsterna i själva verket innebär ett besparingsförslag. Förbundet hävdar att distriktsveterinärens arbetstid genomsnittligt väsentligt överstiger vad som i övrigt i samhället är normalt. Enligt förbundets mening är såväl arbetstidslagen som arbetsmiljölagen tillämpliga inom distriktsveterinärorganisationen. Den föreslagna distriktsveterinärorganisationen kan möjligen skapa något bättre förutsättningar för såväl rimligare beredskapsbelastning som bättre möjligheter att tillgodose ledigheter i samband med sjukdom, tillsyn av barn etc. Förbundet kommer att noga tillse att gällande arbetstidslagstiftning i allt väsentligt tillämpas inom distriktsveterinärorganisationen.

Veterinärförbundet ansluter sig till utredningens utgångspunkt att den veterinära fältverksamheten i framtiden i ökad utsträckning bör bedrivas genom flerveterinärstationer. Inrättandet av sådana blir framför allt aktuellt i djurtäta områden och där de geografiska förutsättningarna finns. Förbundet instämmer i utredningens motiv för inrättande av veterinärstationer. Förbundet vill samtidigt erinra om att lantbruksstyrelsen gjort den bedömningen att flerveterinärstationer inte utgör en reell förstärkning som kan tillgodose det ökade behovet av veterinära insatser. Däremot kan enligt förbundets mening förslaget möjliggöra en bättre planering av arbetet.

— — —

Inrättandet av veterinärstationer motiveras av bättre förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av tillgängliga veterinärer, samtidigt som det underlättar möjligheterna att skapa socialt acceptabla arbetsförhållanden. Härigenom reduceras statens personalomkostnader samt säkras en bättre veterinär service även ur beredskapssynpunkt. Det är därför enligt förbundets uppfattning rimligt att staten åtar sig det direkta ekonomiska ansvaret

för inrättande och drift av veterinärstationer, eftersom denna organisationsform samtidigt utgör en möjlighet till rationaliseringar.

Veterinärförbundet tillstyrker utredningens förslag om att införa systematisering av veterinärernas praktikjournal i hela landet och att ett riksomfattande datasystem byggs upp. Kostnaden för ett sådant system har av lantbruksstyrelsen beräknats till ca 2 milj. kr. per år. Förbundet tillstyrker att finansiering sker via kollektiva medel. Förbundet förutsätter att förslaget inte medför ökade administrativa arbetsinsatser för distriktsveterinärerna.

— — —

Veterinärförbundet vill understryka att rådgivning mycket ofta meddelas i samband med sjukbesök. Nuvarande kungörelse som reglerar behandlingar utförda av djurägarna tillgodoser väl samhällets behov av bestämmelser på området. En utökad djurägarinsats fordrar och förutsätter ökad utbildning av djurägare. Förbundet anser att detta icke endast är en fråga om djurägarutbildning och ekonomiska intressen utan i första hand en fråga om personligt omdöme, ansvar, djurskydd och konsumentintresse.

I utredningen saknas förslag om utbildningens utformning och kostnad. Förslaget om att använda annan personal i djursjukvården, vilket skisseras av utredningen, är ur flera synpunkter orealistiskt.

Tjänstemännens centralorganisation: TCO vill understryka att det är angeläget att åtgärder vidtas för att förbättra distriktsveterinärernas arbetsförhållanden. Bl. a. bör nya tjänster inrättas i syfte att minska behovet av tillfälliga vikarier. Den veterinära fältverksamheten bör i ökad utsträckning bedrivas genom flerveterinärstationer.

Svenska travsportens centralförbund: För sjukvården av travhästar tas distrikts- och privatpraktiserande veterinärer, mindre kliniker och djursjukhus i anspråk. STC finner det angeläget att distriktsveterinärtjänster inrättas i sådan omfattning att travhästar kan beredas skälig vård. Med hänsyn till antalet sjukdomsfall och tävlings- och avelsdjurens geografiska spridning kan vården ej ske enbart genom privatpraktiserande veterinärer. STC tillstyrker den föreslagna förstärkningen av distriktsveterinärorganisationen.

AB Trav och galopp: Bristen på ambulerande veterinärer är emellertid stor i många delar av landet. Att räkna med att privatpraktiserande veterinärer skall finnas att tillgå i tillräckligt antal är inte realistiskt. För behandlingar av hästar — såväl i avels- som tävlingsverksamhet — måste därför distriktsveterinärerna anlitas i betydande omfattning. Den av utredningen föreslagna förstärkningen av distriktsveterinärorganisationen tillstyrks.

Veterinärmedicinska föreningen: VMF vill starkt förorda utbyggnad av flerveterinärstationer. Dessa är till stor nytta för såväl djurägarna som veterinärerna. De förra får genom denna lösning bättre service och de senare har stor glädje och nytta av samarbetet med kollegor såväl ur medicinsk som arbetsmiljöfrämjande synvinkel. Dessutom bör påpekas att dessa stationer också bör komma till stor nytta i samband med AT-programmet.

5 Regional administration

Utredningens förslag att det regionala ansvaret för djurens hälso- och sjukvård bör åvila lantbruksnämnderna och att länsveterinärorganisationens nuvarande arbetsuppgifter förs över till lantbruksnämnderna tillstyrks av socialstyrelsen, statskontoret, lantbruksstyrelsen, länsstyrelsen i Skaraborgs län, övervägande antalet lantbruksnämnder, LRF och Hushållningssällskapens förbund. Förslaget avstyrks av livsmedelsverket, LON, flertalet länsstyrelser, länsveterinärorganisationerna och Sveriges veterinärförbund. Vissa remissinstanser som yttrat sig framhåller att frågan ytterligare bör övervägas i samband med en eventuell översyn av livsmedelskontrollen.

Socialstyrelsen: Styrelsen anser att det är viktigt att djurens hälso- och sjukvård omorganiseras och har ingenting att erinra mot utredningens förslag — — — att länsveterinärorganisationens arbetsuppgifter förs över till respektive lantbruksnämnd och att distriktsveterinärerna organisatoriskt inordnas i lantbruksnämnderna.

Statskontoret: Statskontoret tillstyrker utredningens förslag att ge lantbruksnämnderna det samlade ansvaret för de statliga regionala insatserna inom animalieproduktionen, inkl. djurens hälso- och sjukvård. Eftersom någon klar gränsdragning inte finns mellan djurhälsovård och djursjukvård, är samordningen av den verksamhet som bedrivs av näringens organisationer och de statliga insatserna av väsentlig betydelse. Ett särskilt ansvar bör läggas på lantbruksstyrelsen att, efter den föreslagna omorganisationen, noga följa utvecklingen och ansvarsfördelningen mellan nämnda organ, så att onödigt dubbelarbete undviks.

Riksrevisionsverket: Som nyss framhållits anser RRV att den organisatoriska samordningen i första hand bör gå i riktning mot jordbruksnäringens organ för hälsovård/produktionskontroll inom ramen för ett samlat huvudmannaskap för djurhälsovård och djursjukvård. Endast om det slutgiltigt står klart att ett sådant samlat huvudmannaskap inte går att uppnå, anser RRV att den föreslagna överföringen till lantbruksnämnderna bör övervägas.

Lantbruksstyrelsen: Djurhälsoutredningens förslag innebär att lantbruksnämnden övertar det regionala ansvaret för djurens hälso- och sjukvård.

Lantbruksstyrelsen tillstyrker detta förslag. Härigenom kan nås erforderlig samordning av statens samlade insatser för animalieproduktionen.

Som en följd av detta principiella ställningstagande föreslår utredningen att de i det föregående angivna arbetsuppgifterna för länsveterinärorganisationen inordnas i lantbruksnämnden, som sålunda bl. a. får det regionala ansvaret för distriktsveterinärorganisationen. Lantbruksstyrelsen ansluter sig till detta förslag, som bl. a. möjliggör en ytterligare decentralisering av uppgifter från lantbruksstyrelsen till regional nivå.

Självfallet måste lantbruksnämnden för att kunna fullgöra angivna uppgifter ha tillgång till kvalificerad veterinär expertis av det slag som länsveterinärerna representerar. I lantbruksnämndens lekmannastyrelse kan lämpligen endast vissa övergripande frågor rörande djurens hälso- och sjukvård och distriktsveterinärorganisationen behandlas. Det allt övervägande antalet ärenden får förutsättas komma att handläggas och avgöras av

tjänsteman med veterinär utbildning som därvid biträds av tjänsteman på lantbruksnämndens administrativa enhet.

Givetvis skulle lantbruksnämndens behov av högt kvalificerad expertis lösas om länsveterinären flyttades från länsstyrelsen till lantbruksnämnden. Länsstyrelsens kvarstående behov av veterinär expertis i övriga ärenden fick då lämpligen lösas genom att länsveterinären fortfarande var skyldig att handlägga sådana ärenden i länsstyrelsen. Djurhälsoutredningen har dock stannat för en annan lösning genom att föreslå att 10–12 länsveterinärtjänster flyttas till lantbruksnämndsorganisationen och används för ledning av nämndens veterinära uppgifter. Varje tjänsteman skulle då svara för dessa uppgifter inom flera län. Lantbruksstyrelsen kan se fördelar i detta förslag men det är givetvis förenat med nackdelar i förhållande till nuvarande på länsindelningen byggda organisation. Lantbruksnämnderna har i stort sett tillstyrkt förslaget medan länsveterinärerna avstyrkt.

Lantbruksstyrelsen vill mot bakgrunden av de skilda uppfattningar som framkommit i förhållande till utredningens förslag förorda en något modifierad lösning av detta organisatoriska problem. Länsveterinären bör enligt styrelsens mening utan hinder av att han är anställd hos länsstyrelsen kunna åläggas att leda lantbruksnämndens uppgifter rörande djurens hälso- och sjukvård och distriktsveterinärorganisationen. Skillnaden mot nuvarande förhållande med länsveterinären som chef för länsveterinärorganisationen blir endast att länsveterinären utövar denna funktion såsom chef för en veterinär enhet inom lantbruksnämnden. — — —

Statens livsmedelsverk: Efterson ändringen sannolikt innebär att länsstyrelsens resurser för livsmedelskontrollen kommer att minska, avstyrker livsmedelsverket bestämt att länsveterinärorganisationen avskaffas och att organisationens arbetsuppgifter förs över till lantbruksnämnden.

— — —

När det gäller länsstyrelsens personella resurser vill livsmedelsverket starkt understryka nödvändigheten av att det finns länsveterinär i varje länsstyrelse. Utredningen diskuterar möjligheten av att två eller flera länsstyrelser skulle kunna dela på en länsveterinärtjänst. Enligt livsmedelsverkets uppfattning skulle en sådan organisation innebära en avsevärd försvagning av berörda läns resurser för livsmedelskontroll och kan därför inte accepteras.

Länsstyrelsernas organisationsnämnd: Enligt LONs mening kan vissa skäl tala för att länsveterinärorganisationens uppgifter förs över till lantbruksnämnden om man med en sådan åtgärd får bästa möjliga rationalitet inom lantbruksverkets område. LON vill emellertid påpeka att om den föreslagna omorganisationen kommer att medföra en överföring av myndighetsuppgifter från länsstyrelsen till lantbruksnämnden får förslaget så negativa konsekvenser att det inte nu bör genomföras.

Som exempel på de negativa följderna av utredningens förslag om omorganisationen kan följande nämnas.

När det gäller djurskyddsfrågor är det ofta fråga om myndighetsutövning på så sätt att denna typ av ärenden kan innebära förbud eller ålägganden för djurägare. I sådana sammanhang är det väsentligt att rådgöra med den övriga expertis, bl. a. med den juridiska, som finns på länsstyrelsen. Det torde för övrigt vara principiellt lämpligt att myndighetsutövande och därmed sammanhängande verksamhet bedrivs av länsstyrelsen och inte av

ett ensidigt sammansatt organ. LON kan inte heller se någon förbättring i ett förslag som innebär att den lokala tillsynsmyndigheten, hälsövnämden, skall vända sig till ett ensidigt sammansatt organ i dessa frågor i stället för till den regionala tillsynsmyndigheten, med vilken för övrigt samarbetet i regel är mycket gott.

Överhuvudtaget kan förslaget i nämnda avseenden genom den föreslagna splittringen innebära förvirring hos såväl allmänhet som myndigheter om vem man skall vända sig till i olika frågor, särskilt eftersom gränsdragningen mellan djurhälso- och sjukvård, smittbekämpning och rena djurskyddsfrågor kan vara flytande.

Förslaget kan även medföra en splittring vad gäller epizootibekämpning och bekämpning av andra smittsamma husdjursjukdomar. Ur bl. a. effektivitetssynpunkt är detta förhållande olyckligt.

Påpekas bör även att länsstyrelsen har det övergripande ansvaret för veterinärmedverkan i totalförvarsfrågor. Länsveterinären ingår därför i länsstyrelsens krigsorganisation. En överflyttning medför även negativa konsekvenser när det gäller möjligheten för länsstyrelsen att beakta alla de frågor som berör krigsorganisationen i dessa avseenden.

Mot utredningens förslag att nu genomföra en omorganisation talar även att utredningen förutsätter en översyn av livsmedelskontrollen som skulle ge underlag för en framtida delning av de veterinära resurserna på länsplanet. Enligt LONs mening har utredningen underskattat möjligheterna att genomföra en mera väsentlig ändring av livsmedelskontrollens ansvarsfördelning mellan central, regional och kommunal nivå. Det torde enligt LONs mening ej vara möjligt att för närvarande föra över ytterligare uppgifter till den kommunala nivån. En översyn av livsmedelslagstiftningen torde snarare medföra att den regionala nivåns uppgifter ökar. Även dessa skäl talar således mot att man nu genomför en omorganisation.

Sveriges lantbruksuniversitet: Utredningen har föreslagit att vissa arbetsuppgifter som i dag fullgörs av länsveterinärerna skall överföras till lantbruksnämnderna.

Länsveterinärens arbetsuppgifter hänförs sig, kortfattat uttryckt, till tre huvudområden, livsmedelskontrollen, vissa övriga tillsyns- och kontrollfunktioner såsom djurskydd, epizootibekämpande m. m. samt tillsyn över den allmänna hälso- och sjukvården.

Det förstnämnda av dessa områden berörs inte i denna utredning men förutsätts förlagt till länsstyrelsen. De övriga tillsyns- och kontrollfunktionerna, vilka fullgörs av länsveterinären i hans egenskap av tjänsteman vid länsstyrelsen, bör ligga kvar på länsstyrelsen. Det sistnämnda området har anknytning till lantbruksnämndernas verksamhet.

Sammantaget finner lantbruksuniversitetet att mycket talar för att länsveterinären även fortsättningsvis skall vara organisatoriskt placerad vid länsstyrelsen. Han bör dock inom ramen för denna tjänst kunna överta ansvaret för att leda lantbruksnämndens uppgifter inom djurens hälso- och sjukvård samt för distriktsveterinärorganisationen.

Länsstyrelsen i Kristianstads län: Först kan konstateras att det från organisatorisk synpunkt är förkastligt att dela länsveterinären mellan två länsmyndigheter med hänsyn till den slitning mellan arbetsuppgifterna inom de båda myndigheterna som måste bli följd. Anmärkningsvärt är att utredningen trots direktiv härom inte ansett sig hinna med att belysa konsekvenserna av sina förslag i fråga om de uppgifter som länsveterinären fullgör

som tjänsteman i länsstyrelsen. Utredningsförslaget innebär ingen ändring i fråga om länsstyrelsens ansvar för djurskyddet och livsmedelshygienen, där det alltså förutsätts att länsstyrelsen har veterinär fackkunskap. Det kan framhållas att den föreslagna delningen av länsveterinären mellan länsstyrelsen och lantbruksnämnden inte erfordras med hänsyn till de övriga förslag som utredningen lagt fram och vilka mycket väl kan genomföras inom ramen för nuvarande regionala organisation. Därvid kan självfallet inte heller sådana administrativa servicefunktioner som frågor om reseräkningar och vikarieanskaffningar tillåtas att påverka bedömningen av frågan om var det regionala ansvaret för djurhälsovården skall ligga.

Genom utredningens förslag påverkas också sådana verksamhetsgrenar som djurskyddet och livsmedelshygienen. Här vill länsstyrelsen framhålla att myndighetsfunktionen inom länsveterinärens nuvarande ansvarsområden måste vara fristående från olika partsintressen. För länsveterinären skulle det bli en omöjlig uppgift att både fullgöra denna opartiska myndighetsfunktion inom områden där också andra faktorer såsom exempelvis konsumentintressen måste vägas in och samtidigt fylla en funktion med stark anknytning till produktionsintressena. Den övergripande funktionen, däribland att samordna och sammanjämka skilda intressen, måste vara en uppgift för länsstyrelsen.

Vid kommande ställningstaganden måste man utgå från insikten att djurhälsovården och djursjukvården har mycket starka beröringspunkter inte bara med djurskyddet utan också med miljöskyddet, smittskyddet och den allmänna hälsovården. Den helhetssyn som här är nödvändig kommer lätt bort om frågorna hanteras i en rent sektorsanknuten förvaltning.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Ett annat område, som berör både djurhälso- och livsmedelssektor är salmonella och andra livsmedelsburna zoonoser. Komplikationer till följd av en flyttning kan även uppkomma vid handläggning av djurskyddsärenden. Ett nära samarbete med länsstyrelsens juridiska enhet är där oundgängligen nödvändigt. Epizootibevakningen och åtgärder vid inträffade epizootier är ett annat område som är knutet till myndigheten, länsstyrelsen. Länsveterinären har även en viss funktion som rådgivare i miljöfrågor med anknytning till djurhållning och livsmedelsindustri. Länsveterinären handlägger i länsstyrelsen frågor rörande köttbesiktningslagens efterlevnad och besvär över besiktningsveterinärs beslut i köttbedömningsfrågor.

Det får därför anses angeläget, att länsstyrelsen får behålla en väl meriterad person med sakkunskap inom dessa områden som administrativt fungerar i länsstyrelsen.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om överflyttning av utredda uppgifter till lantbruksnämnden men anser, att överflyttningen bör ske först då fortsatt utredning klarlagt, hur länsveterinärfunktionen i övrigt skall tillgodoses inom länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Västmanlands län: Förslaget innebär att distriktsveterinärerna organisatoriskt inordnas i lantbruksnämnden. Strävan att göra regionerna mer självständiga och personellt bättre rustade bedömer länsstyrelsen som riktig. Avpassningen av regionernas storlek torde kräva noggranna överväganden. De mindre länen med få anställda veterinärer kan t. ex. knappast ge det planeringsunderlag och den flexibilitet som är avsikten.

Utredningen föreslår också att länsveterinärorganisationen upphör och

att dess nuvarande arbetsuppgifter överföres till lantbruksnämnden. Förslaget får ses som en logisk uppföljning av förändringen i distriktsveterinärorganisationen. Om utredningens intentioner (sid. 119) skall uppfyllas kommer den veterinära verksamheten inom lantbruksnämnden bl. a. att behöva en ledning med kvalificerad veterinärmedicinsk utbildning och erfarenhet. Förslaget kan därför knappast genomföras utan att lantbruksnämnden får väsentligt utökade resurser.

Enligt förslaget skall länsveterinären åtminstone till en början ha arbetsuppgifter både i länsstyrelsen och i lantbruksnämnden. Det är ingen rationell lösning och den kan knappast främja en avsedd utveckling. Däremot kan det vara motiverat att den prövas för att man skall samla erfarenheter och därmed bättre kan bedöma vilka resurser organisationsförändringarna kräver. Detta bör kunna ske inom ramen för nuvarande organisation. En översyn och uppdelning av länsstyrelsens resp. lantbruksnämndens ekonomiska åtaganden torde dock bli nödvändig. Enligt länsstyrelsens bedömning har utredningen inte anfört sådana motiv att det f. n. finns skäl att avveckla en väl fungerande organisation. I avvaktan på bl. a. de resultat som en översyn av livsmedelslagstiftningen kan komma fram till bör man därför bibehålla länsveterinärorganisationen och nuvarande ansvarsfördelning.

Länsstyrelsen anser dock att man bör pröva olika möjligheter till förändringar inom ramen för nuvarande organisation. Som nämnts kan t. ex. planeringsunderlaget i de mindre länen därvid visa sig otillräckligt. En utvidgning av verksamhetsområdet till två angränsande län kan då vara en tänkbar möjlighet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län: Utredningen har av olika skäl bl. a. tidsbrist, inte genomfört någon mer omfattande analys av läsveterinärens insatser på olika områden. Detta är olyckligt eftersom utredningen sålunda inte heller kunnat göra någon samlad bedömning av samspelet i läsveterinärens olika arbetsuppgifter och av konsekvenser vid en splittring av dessa i enlighet med utredningens förslag. Framför allt är nackdelarna för länsstyrelsen vid en överflyttning av personal från länsstyrelsen till lantbruksnämnden ofullständigt belysta. Utredningen synes huvudsakligen ha uppehållit sig vid de fördelar av ett mer samlat regionalt ansvar för de statliga insatserna inom animalieproduktionen, som man ansett skulle bli följden genom en överföring från länsstyrelserna av resurser motsvarande de som i dag åtgår för uppgifterna i läsveterinärorganisationen.

Enligt utredningens förslag om överförande av det regionala ansvaret för djurens hälso- och sjukvård till lantbruksnämnderna skulle också djurskyddsfrågor handläggas där. Lantbruksnämndernas involvering i verksamheten med djurskyddstillsyn måste ifrågasättas. Dessa ärenden handhas nu av läsveterinären som tjänsteman i länsstyrelsen. Djurskyddsfrågorna är oftast av synnerligen grannliga natur. Det är väsentligt att oväld och objektivitet där inte kan ifrågasättas. Vid en anknytning till lantbruksnämnden skulle yttranden i djurskydds- och djurstallskungörelseärenden av andra myndigheter och av allmänheten kunna uppfattas som partsinlagor och därför ifrågasättas. Läsveterinärens ställning som tjänsteman i länsstyrelsen utan bindningar till organ där olika intressegrupper är företrädare är en förutsättning för allmänhetens och andra myndigheters förtroende till ingripanden inom detta ämnesområde.

Försvarsfrågorna har stor dignitet i Norrbottens län. Länet har hela tre försvarsområden (Fo). Länsveterinären förutsättes oftast deltaga i Fostabsövningar, liksom i de lokala ledningsövningar för totalförsvaret som länsstyrelsen genomför med länets kommuner. Länet har långa landgränser mot två främmande länder. I beredskapsplaneringen sker därför mycket arbete med planläggning och övning inför mottagande av flyktingdjur. Mot bakgrund av ovanstående får det anses underlättande om länsveterinären organisatoriskt sitter i länsstyrelsen.

— — —

— — — Så länge länsstyrelsen är regional tillsynsmyndighet enligt hälsovårdsstadga samt miljöskydds-, livsmedels- och djurskyddslagarna behövs tillgång till veterinärmedicinsk sakkunskap. Detta sker mest effektivt om sakkunskapen finns inom länsstyrelsens egen organisation. Länsveterinären behöver regelbundet lämna uppgifter till och hålla frekventa kontakter med handläggande personal vid flera av länsstyrelsens enheter såsom juridiska, naturvårds-, plan-, regionalekonomiska och försvarsenheten.

Svenska kommunförbundet: — — — Länsveterinärens och länsveterinärorganisationens ställning är emellertid inte tillfredsställande belyst i utredningen. Styrelsen vill därför föreslå att en ytterligare översyn av länsveterinärens arbetsuppgifter sker. Därvid bör även formerna för livsmedelskontrollen ses över.

Lantbrukarnas riksförbund: LRF ställer sig positiv till att veterinärmedicinsk kompetens tillförs lantbruksnämnderna och tillstyrker att distriktsveterinärerna inordnas under dessa. LRF avvisar förslaget om en uppdelning av länsveterinärtjänsten på det sätt utredningen föreslår, då det bedöms svårt att nå önskvärd samordning mellan två län. LRF föreslår därför att länsveterinären inordnas i lantbruksnämnden, varifrån denne fullgör sitt uppdrag som chef för distriktsveterinärorganisationen och därmed sammanhängande samordningsfrågor. Länsveterinärens myndighetsutövning i övrigt såsom livsmedelskontroll, epizootifrågor m. m. utövas i länsstyrelsen, där länsveterinären är föredragande i dessa frågor. Handläggningen av djurskyddsfrågor och frågor enligt djurstallkungörelsen sker med samma bedömningsunderlag och bör därför utföras av samma huvudman regionalt och centralt.

Hushållningssällskapens förbund: Liksom utredningen vill förbundet betona nödvändigheten av samordning och samarbete mellan personalen på husdjursområdet på lantbruksnämnd, distriktsveterinärerna och hälsokontrollveterinärerna. Genom att länsveterinären organisatoriskt knyts till lantbruksnämnden, får den ett samlat ansvar för de statliga regionala insatserna inom djurens hälso- och sjukvård och svarar för samordningen. En överflyttning av länsveterinären till lantbruksnämnden förordas således. — — —

Sveriges veterinärförbund: Veterinärförbundet avstyrker bestämt utredningens förslag att inordna distriktsveterinärerna organisatoriskt i lantbruksnämnderna, och att överföra länsveterinärorganisationens nuvarande arbetsuppgifter till respektive lantbruksnämnd.

— — —

Veterinärförbundet finner det ytterst angeläget att framhålla att de veterinära arbetsinsatserna måste ta hänsyn till såväl övergripande samhällsin-

tressen för produktion av sunda livsmedel i en god miljö som till produktionsekonomiska intressen. Förslaget innebär en splittring av den enda sammanhållande veterinärfunktionen i den för samhället så viktiga kedjan "miljö - djurskydd - djurhälsa - livsmedel - folkhälsa".

- - -

Utredningen har överbetonat lantbruksnämndens ansvar i samband med djurstallskungörelsen. I själva verket kan en överföring till lantbruksnämnden av rådgivning i djurskyddsfrågor rörande animalieproduktionens djur leda till att en intressekonflikt uppstår mellan djurskydd och jordbrukets ekonomi. Det medför också en splittring av ansvaret för djurskyddsfrågorna. Det är genom länsveterinärens ställning i länsstyrelsen som djurskyddsfrågor rörande samtliga djurslag opartiskt och sakkunnigt kan bedömas.

- - -

Utredningens förslag om överförande av distriktsveterinärerna och länsveterinärorganisationen till lantbruksnämnderna innebär en splittring av de regionala veterinära funktionerna med ökad administration, mer byråkrati, ökade kostnader och ytterligare behov av samordning som följd. Veterinärförbundet anser att länsveterinärens funktion som regional samordnare av olika insatser inom djurens hälso- och sjukvård måste bibehållas och till och med förstärkas med bibehållande av placeringen på länsstyrelsen.

Den regionala samordningen mellan olika djursjukvårdande organ för att åstadkomma ökade förebyggande insatser, torde enklare och billigare kunna organiseras genom central planering, som författningsmässigt anger hur samarbetet på fältet bör bedrivas mellan veterinärer och institutioner o. d.

AB Svensk laboratorietjänst: Svelab biträder utredningens förslag om oförändrat huvudmannaskap. Däremot finner bolaget att länsveterinärens och länsveterinärorganisationens ställning ej är tillfredsställande belyst i utredningen. Svelab förordar därför att en ytterligare översyn av länsveterinärens arbetsuppgifter sker. Likaså bör en samlad översyn av formerna för livsmedelskontrollen ske. Kanske skulle de regionala laboratorier och deras personal kunna spela en mera aktiv roll för att bevara och förstärka det så värdefulla sambandet "från gröda till föda".

Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund: Utan att närmare gå in på de organisatoriska problem beträffande distriktsveterinärernas huvudmannaskap eller länsveterinärernas plats inom organisationen finner Riksförbundet angeläget framhålla att jämväl i fortsättningen det regionala huvudansvaret för allt djurskydd bör vara knutet till *en* instans nämligen länsstyrelsen. Länsveterinärens samarbete med lantbruksnämnden är av utomordentlig betydelse, men det regionala djurskyddsansvaret får ej delas på två instanser. Det i djurskyddsarbetet viktiga förebyggande momentet skall, som utredningen anför, ske genom upplysning och rådgivning om hur djur skall skyddas mot lidande. Det är riktigt att lantbruksnämnderna här har resurser som skall tillvaratagas men regionalt ansvar för allt djurskyddsarbete bör som sagts enligt Riksförbundets mening vara knutet till länsveterinären i länsstyrelsen.

6 Finansiering

Utredningens förslag att fördelningen av kostnaderna mellan staten och djurägarna skall bygga på att statens andel skall vara reellt sett oförändrad och att de ökade kostnaderna bör läggas på djurägarna kommenteras av flera remissinstanser. Statskontoret, RRV och Svenska kommunförbundet anser att utredningen borde utgått från att djurägarna i princip skall svara för kostnaderna för djurskyddsvården och att undantagen från denna princip borde ha preciserats. Utredningen har enligt dessa remissinstanser inte kunnat påvisa att distriktsveterinärerna i någon nämnvärd utsträckning tas i anspråk för myndighetsuppgifter. LRF och Hushållningssällskapens förbund framhåller att ökade kostnader måste fördelas mellan staten och djurägarna med hänsyn till resp. ansvars- och intresseområden och att ökade krav på personella resurser kostnadsmissigt inte bör belasta djurägarna, eftersom dessa förstärkningar är nödvändiga för att staten skall kunna uppfylla sitt ansvar för djurens hälso- och sjukvård. Sveriges veterinärförbund anser att staten skall betala kostnaderna för den nödvändiga anpassningen av distriktsveterinärorganisationen till de mest akuta behoven. Hushållningssällskapens förbund, Ridfrämjandet, AB Trav- och galopp, Svenska travsportens centralförbund och Svenska djursjukhusförbundet anser att staten också har ett ansvar för och bör bidra till djursjukhusens finansiering.

Remissinstansernas syn på de fyra alternativ som utredningen angett som möjliga för att åstadkomma en omfördelning av kostnaderna för djursjukvården mellan staten och djurägarna ger inte någon entydig bild.

RRV anser att vart och ett av alternativen 1–3 i och för sig är förenliga med verkets syn på fördelning av kostnaderna för djursjukvården. Sveriges veterinärförbund anser att alternativen 1–3 inte är tillräckligt belysta. Avgiftsuttaget enligt alternativen 1 och 2 kan enligt förbundet efter hand komma att utgöra en allt större andel av djurägarnas kostnader för djursjukvården.

Alternativ 1, med centraliserad uppbörd, förordas endast av TCO. Andra remissinstanser som kommenterat detta alternativ anser att det f. n. inte är genomförbart.

Alternativ 2, (djursjukvårdsavgift) anses av bl. a. lantbruksstyrelsen möjligt att genomföra. Flertalet remissinstanser som kommenterat detta alternativ har påpekat att en statlig djursjukvårdsavgift kan uppmuntra till privatpraktik varvid distriktsveterinärorganisationen kan slås sönder. Lantbruksstyrelsen framhåller dock att den av utredningen angivna storleksordningen på erforderlig avgift inte torde få sådana effekter.

Alternativ 3 kräver enligt statens arbetsgivarverk genomgripande ändringar i nu gällande kollektivavtal. Komplicerade speciallösningar måste tillgripas som kan bli svåra att tillämpa och administrera. Lantbruksstyrelsen anser detta alternativ ej vara genomförbart. LRF framhåller att alternativet innebär en tämligen enkel lösning som medger ett behållande av nuvarande avlöningsprincip och ger även möjlighet att efter förhandlingar omfördela statens och djurägarnas andel av djursjukvårdskostnaderna till den fördelning som på sikt är lämplig.

Alternativ 4, (kollektiv djurägarfinansiering) förordas av några länsstyrelser och Sveriges veterinärförbund. Lantbruksstyrelsen har ingen erinran mot en lösning enligt detta alternativ men är medveten om att övriga anspråk på prisregleringsmedel är stora. RRV anser alternativet mindre lämpligt och framhåller att kollektiv finansiering bör begränsas till att täcka

kostnader för övergripande sjukdomsbekämpning. LRF kan inte acceptera att ökade kostnader finansieras med kollektiva medel och framhåller att kostnaderna för akutsjukvården huvudsakligen bör belasta den enskilde djurägaren för att motivera denne att företaga åtgärder för att förebygga störningar. Förbundet anser också att alternativet innebär en icke oväsentlig subventionering av vården av sällskapsdjur.

Socialstyrelsen: Det kan enligt styrelsens uppfattning ifrågasättas om staten aktivt bör subventionera hälso- och sjukvård för sällskapsdjur och sporthästar genom att låta deras ägare få anlita distriktsveterinärerna utan full kostnadstäckning.

Statskontoret: Vad beträffar frågan om vem som skall bära kostnaderna för jordbruksnäringens djursjukvård, göres i utredningsdirektiven följande uttalande:

”Kommittén skall lämna förslag om finansieringen av den framtida djursjuk- och djurhälsovården. En utgångspunkt bör härvid vara att *djurägarna* i princip skall svara för kostnaderna för djursjukvården i varje fall där allmänna samhällsintressen inte motiverar en annan fördelning av kostnadsansvaret, t. ex. i fråga om bekämpandet av smittsamma sjukdomar eller behovet av en tillfredsställande service i glesbygd.”

Statskontoret finner inte att utredningen har tagit ställning till denna viktiga fråga och därmed har man ej heller närmare utrett vilka organisatoriska eller kostnadsmässiga för- eller nackdelar som en sådan kostnadsöverföring från staten till jordbruksnäringen skulle innebära.

Riksrevisionsverket: Utredningens förslag innebär – tvärt emot vad som uttalas i direktiven – att huvuddelen av kostnaderna för distriktsveterinärväsendet alltjämt skulle bekostas av samhället via anslag över statsbudgeten. Utredningen har inte kunnat påvisa att detta skulle motiveras av att distriktsveterinärerna ens i någon nämnvärd utsträckning skulle tas i anspråk för arbetsuppgifter av myndighetskaraktär eller av övergripande arbetsuppgifter för bekämpandet av smittsamma djursjukdomar. I stället konstaterar utredningen själv (s. 165) att djursjukvård i betydelsen av service till de enskilda djurägarna är den helt dominerande arbetsuppgiften inom distriktsveterinärorganisationen. Utredningen har inte gjort någon analys av vilka avsteg från kravet på kostnadstäckning som kan motiveras från glesbygdssynpunkt.

Enligt RRVs mening borde alltså utredningen i enlighet med sina direktiv ha formulerat sina alternativ i finansieringsfrågan från en helt annan utgångspunkt än den nu valda, nämligen att djurägarna själva i en eller annan form skall till fullo betala för den veterinära servicen, och att avsteg från denna princip skall vara undantag i stället för regel.

Med en sådan utgångspunkt hade diskussionen av anställningsförhållanden, utformning av avgifterna i veterinärtaxeförordningen och uppbördsfrågor behövt föras på ett annat sätt än utredningen gjort. Det är troligt att det därvid hade blivit aktuellt att diskutera även andra alternativ än de fyra som utredningen fört fram.

— — — Vart och ett av alternativen 1–3 syns i och för sig vara förenligt med principen att den övervägande delen av kostnaderna för distriktsveterinärväsendet skall täckas med ersättningar från djurägarna. Alternativet 3 skulle vid en sådan princip kunna innebära att veterinärer i glesbygdstrikt tillerkändes någon form av begränsad bottenlön från statsverket, medan övriga veterinärer uppbar ersättning enbart genom taxeinkomster.

— — —

Vad gäller alternativ 4 med kollektiv finansiering genom avräkning mot prisregleringsmedel eller genom produktavgifter anser RRV att detta alternativ är mindre lämpligt som ett sätt att åstadkomma totalfinansiering av veterinärvårdskostnaderna. Den enskilde djurägaren ges i detta alternativ inte ekonomisk stimulans att genom preventiva åtgärder förebygga sjukdomar. Den kollektiva finansieringen hör, om den över huvud taget skall användas, begränsas till att täcka kostnader för övergripande bekämpning av smittsamma sjukdomar resp. för glesbygdsåtgärder.

Statens arbetsgivarverk: SAV begränsar sitt yttrande till de frågor i utredningens förslag som berör distriktsveterinärernas löne- och anställningsförhållanden. Då de förslag som utredningen lägger fram i dessa frågor direkt kommer att inverka på nu gällande kollektivavtal och därför måste bli föremål för förhandlingar mellan berörda parter vill SAV nu inte ta ställning då detta skulle föregripa kommande förhandlingar. Beträffande de förslag, som innebär att taxorna som ligger till grund för arvodesinkomsterna skulle höjas mot att den fasta lönedelen i motsvarande mån skulle minskas, vill SAV dock påpeka svårigheterna att genomföra dessa förslag utan att avtalsparterna kommer överens om genomgripande ändringar i nu gällande kollektivavtal. Möjligheterna att kunna genomföra sådana ändringar undandrar sig SAV:s bedömande men riskerna får anses stora att olika – troligen komplicerade – speciallösningar måste tillgripas för att nå överenskommelse mellan avtalsparterna. Det bör tilläggas att sådana lösningar brukar bli allt annat än enkla att tillämpa och administrera.

Lantbruksstyrelsen: Den tekniskt sett enklaste lösningen är alternativ fyra som innebär att de ökade kostnaderna bestrids kollektivt av jordbruket. Detta får förutsättas ske genom att till jordbrukets förfogande stående medel inom ramen för prisregleringen på jordbruksprodukter tas in anspråk. Styrelsen har ingen erinran mot en sådan lösning men är medveten om att övriga anspråk på angivna medel är stora.

Alternativ två som innebär att nuvarande avgift enligt veterinärtaxan kompletteras med en djursjukvårdsavgift, som inlevereras till staten, är enligt styrelsens mening möjlig att genomföra så länge avgiften är förhållandevis låg. Om avgiften blir hög uppkommer risk för att attraktiva delar av djurhälsovården inom framförallt djurtäta områden skulle övertas av privatpraktiserande veterinärer. Svårigheter uppstår då att vidmakthålla distriktsveterinärorganisationen och däri inbegripet beredskapssystem. Ett system med etableringskontroll för privatpraktiserande veterinärer skulle då behövas. Styrelsen vill dock framhålla att en avgift av storleksordningen 10 kr., som skulle erfordras enligt utredningens kostnadsberäkning, ej torde få angivna verkningar.

Enligt alternativ tre skall kostnadsökningen uppvägas genom minskning av distriktsveterinärernas fasta lön och motsvarande ökning av intäkterna enligt veterinärtaxan. Som utredningen konstaterar krävs då en differentiering av den fasta lönen på grund av varierande djurunderlag inom olika områden. En sådan differentiering skulle leda till mycket besvärliga och ofta återkommande lönerrevisioner. Styrelsen anser detta alternativ ej vara genomförbart.

Statens jordbruksnämnd: Utredningen föreslår två huvudalternativ till finansiering. Djurägarna föreslås antingen individuellt, genom ökade avgifter, eller kollektivt, genom t. ex. anslag av prisregleringsmedel, få stå för de ökade kostnaderna.

Alternativet med en individuell finansiering medför att den post i producentmedelprisindex (PM-index) som mäter jordbrukets kostnader för djursjukvård kommer att öka. Detta leder, med nuvarande kompensations-system, till att ökade medel tillförs jordbruket vid kommande prisöverläggningar. Detta medför i sin tur höjda konsumentpriser på livsmedel.

I det andra huvudalternativet, vilket innebär att jordbruksnäringen kollektivt skall finansiera kostnadsökningarna, föreslås att prisregleringsmedel ställs till förfogande. Dessa medel kan, som utredningen angett, tas antingen av inflytande införselavgifter eller av interna prisregleringsavgifter, t. ex. slaktdjursavgifter.

Inflytande införselavgiftsmedel tillförs i första hand den s.k. fördelningsplanen. Dessa medel tillförs jordbruket i utbyte mot prishöjningar som jordbruket annars skulle ha rätt att ta ut. En kollektiv finansiering av djurens hälso- och sjukvård med medel ur fördelningsplanen innebär att tilldelningen av medel från fördelningsplanen till andra områden kommer att minska i motsvarande omfattning. En kollektiv finansiering med medel från fördelningsplanen skulle dessutom medföra att jordbruket inte oväsentligt skulle subventionera hälso- och sjukvården för sällskapsdjur och sporthästar.

Införselavgiftsmedel i övrigt förs utanför fördelningsplanen. Däri ingår bl. a. inflytande införselavgifter för fodermedel till sällskapsdjur. JN får emellertid påpeka att de medel utanför fördelningsplanen som f. n. står till förfogande i sin helhet används i enlighet med statsmakternas beslut till andra angelägna ändamål. I den mån ökade kostnader för djurens hälso- och sjukvård skall finansieras av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen kommer således andra ändamål, vilkas kostnader f. n. täcks av sådana medel, att få stå tillbaka.

Beträffande en kollektiv finansiering av djurens hälso- och sjukvård genom interna prisregleringsavgifter får JN framhålla att sådana avgifter tas ut inom det egentliga jordbruket och att även denna finansieringsform därför skulle innebära en subventionering av hälso- och sjukvården för sällskapsdjur och sporthästar. Om de ökade kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård finansieras med interna prisregleringsmedel, kan detta också komma att leda till ökade konsumentpriser.

JN får slutligen erinra om att användningen av prisregleringsmedel till stora delar ingår i överenskommelserna om prisregleringen på jordbrukets område och därför inte torde kunna förändras utan överläggningar med berörda parter.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: — — — Utredningens alternativ 1 och 2 innebär båda risk för att djursjukvården privatiseras. Alternativ 3 har fördelar jämfört med de två första, men en rättvis lönesättning är säkert svår att åstadkomma. Det 4:e alternativet är sannolikt det bästa för djursjukvårdens framtida utveckling. Kostnaderna för produktionen får alltid i sista ändan bäras av konsumenterna. Lantbrukarna förhandlar ju om sin inkomstnivå. Om en överenskommelse kan träffas med lantbrukarnas organisationer, som möjliggör att medel tillförs från produktionen, kan i stort sett nuvarande fördelning mellan löne- och arvodesdel behållas. Man har då handlingsfriheten kvar. Lönedelen kan anpassas så att det fortfarande

är attraktivt att vara statligt anställd distriktsveterinär och servicen till djurägarna kan bibehållas på nuvarande nivå. En särskild högre taxa för sällskapsdjur och sporthästar bör då också införas.

Om jordbrukets organisationer vidhåller sin negativa inställning till finansiering via prisregleringsmedel eller produktavgifter och staten drastiskt minskar sitt bidrag, vilket ju sägs i direktiven, går utredningens förslag om utökningen av antalet distriktsveterinärtjänster sannolikt ej att genomföra.

Länsstyrelsen i Västmanlands län: — — — Enligt länsstyrelsens bedömning bör alternativ 4, vilket innebär en i huvudsak kollektiv finansiering via prisregleringsmedel, förordas. — — —

Svenska kommunförbundet: Utredningen har övervägt några alternativ för fördelningen av distriktsveterinärkostnaderna mellan djurägarna och staten. Den har dock ej funnit tillräckliga skäl att förorda något särskilt alternativ.

Enligt styrelsen är denna del av utredningen ofullständig. Landets ekonomiska situation talar för att djurägarna bör bära en större del av de kostnader som nu faller på det allmänna. Bland annat behöver belysas effekterna av ett alternativ som innebär att djurägaren ensam bär de veterinärmedicinska kostnaderna.

Riktmärket bör vara att dimensionera och avgiftsbelägga djursjukvården på ett sådant sätt att den ej premierar slarv eller olämpliga produktionsmetoder.

Lantbrukarnas riksförbund: LRF kan inte acceptera att djurägarna enskilt eller kollektivt åläggs ökade kostnader för verksamheter som hör till statens ansvarsområde, vilket tidigare preciserats. Finansiering av ökade kostnader måste fördelas mellan staten och djurägarna med hänsyn till respektive ansvars- och intresseområden. Detta innebär t. ex. att ökade krav på personella resurser för att täcka akuta behov inte rimligtvis kostnadsmässigt bör belasta djurägarna, eftersom dessa förstärkningar är nödvändiga för att samhället skall kunna uppfylla sitt ansvar inom djurens hälso- och sjukvård.

LRF vill framföra följande synpunkter på de i utredningen föreslagna finansieringsalternativen.

1. Djurhälsoutredningen har vid sin bedömning av alt. 1 funnit att ett helt centraliserat uppbördssystem och fast lön till distriktsveterinärerna blir administrativt betungande och innebär dessutom en genomgripande ändring av nuvarande anställningsförhållanden som kan befaras ge en lägre servicenivå. LRF instämmer i denna bedömning. Eftersom avlöningssystemet dessutom i sista hand är en förhandlingsfråga mellan arbetstagare och arbetsgivare vill LRF för närvarande inte förorda detta system.

2. Alternativ 2 innebär införandet av en statlig sjukvårdsavgift. Enligt utredningen skulle detta i dagsläget innebära en ökad kostnad för ett sjukbesök med 5–10 procent. Som påpekas finns dock en uppenbar risk att djurägaren på sikt i ökad utsträckning får svara för en större del av sjukvårdskostnaden. Detta innebär att andelen fast lön till distriktsveterinären minskar med risk för ett ökat antal privatpraktiserande veterinärer som följd.

3. LRF anser att alternativet med en relativt lägre fastlöncandel för distriktsveterinärerna innebär en tämligen enkel lösning för att inkassera

högre sjukvårdsavgifter från djurägarna och därmed behålla nuvarande avlösningsprincip. Det har tidigare framförts att betydande svårigheter finns att på objektiva grunder åstadkomma en rättvis differentiering med hänsyn till djurtäthet och därmed följande arvodesinkomster. Med införandet av ett rikstäckande djursjukdatasystem ges emellertid säkrare underlag för indelning av landet i avlösningsdistrikt. Alternativet ger även möjlighet att efter förhandlingar omfördela statens och djurägarnas andel av djursjukvårdskostnaderna till den fördelning som på sikt anses lämplig. Om fastlöneandelen minskar, finns liksom i alternativ 2 risk för en ökad etablering av privatpraktiker.

LRF finner det angeläget att lantbruksstyrelsen, om något av alternativ 2 eller 3 väljes, noga följer utvecklingen beträffande etablering av privatpraktiker så att åtgärder i tid kan vidtagas för att undvika att den fungerande distriktsveterinärorganisationen slås sönder.

4. LRF har tidigare framfört att man inte kan acceptera att ökade kostnader finansieras med kollektiva medel. Detta medför som utredningen har påpekat en betydande subventionering av sjukvården av sällskapsdjur. 1979 behandlade distriktsveterinärerna ca 865 000 nötkreatur och 1,6 miljoner svin, vilket skall jämföras med ca 89 000 hästar och 168 000 hundar och andra sällskapsdjur. Detta innebär att en icke oväsentlig del av distriktsveterinärernas arbetstid går åt för vård av sällskapsdjur eftersom dessa i allmänhet behandlas enskilt, medan animalieproduktionens djur ofta behandlas i grupp.

Vidare anser LRF att kostnaderna för akutsjukvården huvudsakligen bör belasta den enskilde djurägaren för att motivera denne att företa åtgärder för att förebygga störningar.

Näringen har sedan många år satsat kollektiva medel på vissa centrala delar av den förebyggande hälsovården. Som ett led i avelsarbetet för ökad sjukdomsresistens och effektiviseringen av den förebyggande djurhälsovården och djursjukvården genom säkrare dataunderlag är näringen beredd att medverka till en kollektiv finansiering av djursjukdatasystemet. En uppbyggnad av djursjukdatasystemet bör dock ske successivt. Organisation och administration av datasystemet bör i enlighet med djurhälsoutredningens förslag utredas i samråd mellan lantbruksstyrelsen, statskontoret och näringen.

Sammanfattningsvis anser LRF att staten inte kan undandra sig sitt ansvar, utan måste ta sin berättigade del av ökade kostnader. Statens anslag kan därmed inte hållas reellt oförändrat. Av de fyra föreslagna finansieringsalternativen kan LRF inte acceptera att kollektiva medel används för att finansiera kostnader för akutsjukvård enligt alternativ 4 och anser att alternativ 1 för närvarande inte är tänkbart.

LRF är inte berett att ta ställning till hur ett ökat uttag från djurägarna bör ske, utan anser att alternativen 2 och 3 närmare måste utredas i avseende på konsekvenser för samhället och djurägarna. Kostnaderna för en central uppbörd av sjukvårdsavgifter bör i detta sammanhang granskas och utvärderas. Finansieringsformen får inte medföra att den fungerande distriktsveterinärorganisationen slås sönder genom en omfattande etablering av privatpraktiserande veterinärer.

Hushållningssällskapens förbund: När det gäller den slutna djursjukvården vid djursjukhusen, anser förbundet, liksom utredningen, att denna inte i första hand är en statlig angelägenhet. Den är dock ett mycket värdefullt

komplement till den öppna djursjukvården. Djursjukhus, som anlitas i veterinärernas ut- och fortbildning, bör härför åtnjuta statligt stöd. — — —

Effekten av de föreslagna fyra finansieringsalternativen borde enligt förbundet närmare ha utretts. Förbundet kan inte acceptera, att djurägarna enskilt eller kollektivt åläggs ökade kostnader för verksamheter som hör till statens ansvarsområde. Av de fyra föreslagna finansieringsalternativen kan förbundet inte acceptera, att kollektiva medel används för att finansiera kostnaden för akutsjukvård enligt alternativ 4 och anser, att alternativ 1 med fast lön till distriktsveterinärerna för närvarande inte är tänkbart. Förbundet är för tillfället inte berett att ta ställning till formen för ökat uttag från djurägarna, utan alternativ 2 och 3 måste närmare utredas. Kostnaden för central uppbörd av sjukvårdsavgift bör i detta sammanhang granskas och värderas.

Sveriges veterinärförbund: Veterinärförbundet ställer sig positivt till utredningens förslag att 5 milj. kr. årligen ställs till förfogande för främjande av förebyggandet åtgärder. Förbundet förutsätter dock att en närmare analys genomförs av hur dessa medel effektivast skall användas.

Veterinärförbundet tillstyrker utredningens förslag att medel avsätts för inrättandet av flerveterinärstationer. Med hänsyn till att utredningen föreslår ett antal nya tjänster kan ett relativt stort antal veterinärstationer komma att inrättas under en begränsad tidsperiod. För att uppbyggnadstiden inte skall bli onödigt utdragen bör det av utredningen föreslagna stödet höjas och inte begränsas till 0,5 milj. kr. per år.

Veterinärförbundet tillstyrker det förslag till finansiering av systematiseringen av veterinärernas praktikjournaler som lämnas av utredningen.

Veterinärförbundet delar inte utredningens åsikt att statens nuvarande bidrag till djurens hälso- och sjukvård skall bibehållas reellt sett oförändrat utan anser att staten skall betala kostnaderna för den anpassning av distriktsveterinärorganisationen till de mest akuta behoven som utredningens förslag innebär. Organisationen har till sin dimensionering i princip varit låst sedan 1974. Då utredningen inte presenterar kostnadsberäkningar för inrättandet av flerveterinärstationer och för överförandet av distrikts- respektive länsveterinärorganisationen till lantbruksnämnden vill förbundet starkt ifrågasätta utredningens beräkning av djurägarnas ökade kostnader. Med reellt oförändrat statligt bidrag måste djurägarnas ökade kostnader komma att avsevärt överstiga de av utredningen uppgivna 10 miljonerna.

Veterinärförbundet anser således att i första hand staten via budgetmedel skall stå för de tillkommande kostnaderna. I andra hand föreslår förbundet att dessa kostnader betalas kollektivt av jordbruksnäringen enligt utredningens alternativ 4. I betänkandet antyds att alternativ 4 skulle innebära en subventionering av sjukvården för sporthästar och sällskapsdjur. Denna åsikt kan inte delas av förbundet eftersom de aktuella kostnaderna endast hänför sig till en anpassning av basorganisationen till den lägsta nivå som krävs för dagens animalieproduktion.

Förbundet anser vidare att finansieringsalternativen 1, 2 och 3 inte är tillräckligt allsidigt belysta. Dessa alternativ kommer enligt vår mening att fördyra djursjukvården. Alternativ 1 innebär, förutom de av utredningen nämnda nackdelarna, att distriktsveterinärorganisationen måste tillföras väsentligt större resurser än för närvarande. Avgiftsuttaget enligt alternativ 1 och 2 kan efter hand komma att utgöra en allt större andel av

djurägarnas totala kostnader för djursjukvården. I längden kan detta leda till att distriktsveterinärorganisationen riskerar att brytas sönder på grund av en ökad etablering av privatpraktiker. Förbundet anser inte att djursjukvården vinner på att konkurrensen mellan veterinärkategorier skall vila på i första hand ekonomisk grund.

Tjänstemännens centralorganisation: När det gäller finansieringsfrågan förordar TCO i första hand att avgifterna erläggs till staten (centraliserad uppbörd).

AB Svensk laboratorietjänst: Svelab vill i detta sammanhang understryka den stora betydelse som tillgång till välutrustade laboratorier med kvalificerad personal har såväl ur diagnostisk synpunkt som ur bevaktningssynpunkt mot smittsamma sjukdomar. Betydelsen av sådana laboratorier kommer sannolikt att bli än större i framtiden. Väsentligt är också att laboratorierna är belägna inom rimligt avstånd från sina uppdragsgivare. En förutsättning är dock att laboratorieundersökningar, såsom obduktioner av djur, skall kunna utföras till rimliga kostnader för uppdragsgivaren, dvs. vanligen den enskilde lantbrukaren.

Utredningen behandlar över huvud taget ej finansieringsfrågor inom denna så viktiga del av den utredande profylaktiska besättningsdiagnostiken. Den anger endast i svävande ordalag att en summa på 5 Mkr. per år bör användas bl. a. till att subventionera djurägarnas kostnader för besättningsutredningar. Svelab anser det otillfredsställande att utredningen inte gjort ett försök till en ordentlig analys beträffande dessa åtgärder och därmed förenliga kostnader. Sannolikt bör ännu mera medel användas för att utföra sådana åtgärder som ovan beskrivits.

En väsentlig del i den profylaktiska verksamheten bör, som utredningen framhåller, utgöras av samordnade insatser mellan olika verksamheter inom området djurens hälso- och sjukvård. Här har laboratorierna en stor roll att fylla genom att aktivt delta i dessa samordningssträvanden.

— — —

Som ovan framhålles är ej kostnadsaspekterna för vad som ingår i begreppet besättningsutredning på något sätt belysta. Det är väsentligt att finansieringsformerna i samband med den i dessa sammanhang betydelsefulla och nödvändiga veterinärmedicinska laboratoriediagnostiken klarläggs. Stor risk finns att den enskilde djurägaren snart ej kan bära de kostnader, som en kvalificerad laboratorieundersökning medför.

Svelab vill i finansieringsfrågan erinra om Svelabs skrivelse (1977-05-12) till jordbruksdepartementet, i vilken en uppräknig av statsbidragen för obduktioner begärs. Denna skrivelse har överlämnats till utredningen, men synes icke ha beaktats i betänkandet.

Svenska kennelklubben: SKK kan ej se, att framförda förslag till förändrad finansiering tar hänsyn till distriktsveterinärens vård av sällskapsdjur, vilket bör beaktas vid ställningstagandet till olika finansieringsalternativ.

Ridfrämjandet: RidF beklagar att inte frågan om djursjukhusens finansiering tas upp i detta sammanhang och såge hellre att de 5 miljoner kronor som utredningen föreslagit för preventiv veterinärmedicin till större delen i stället gick till djursjukhusen.

RidF finner det rimligt att avnämarna av veterinärtjänsterna står för en viss merkostnad och att denna tas ut i form av en djursjukvårdsavgift enligt utredningens förslag 2).

Svenska travsportens centralförbund: Travhästarna tränas i stor utsträckning av sina ägare och får ses som ett betydelsefullt inslag i fritidssysselsättningen. Mot bl. a. denna bakgrund anser STC att staten har ansvar för att behandling med avancerad utrustning av travhästar kan komma till stånd vid djursjukhus. Detta ansvar inbegriper även frågor rörande djursjukhusens finansiering.

AB Trav och galopp: — — — vill ATG i detta sammanhang endast framhålla att staten bör påta sig ett ansvar också för finansiering av djursjukhusen.
— — —

Svenska djursjukhusföreningen: Föreningen finner det riktigt att såsom utredningen föreslår staten genom distriktsveterinärväsendet stöder även sjukvården av sällskapsdjur och sporthästar i glesbygdsområdena. Det ligger emellertid en orättvisa i att den ambulande och öppna sjukvården för dessa djurslag subventioneras i landet som helhet men att så inte är fallet med djursjukhusens verksamhet.

7 Allmäntjänstgöring (AT)

Samtliga remissinstanser som yttrat sig om AT anser att den bör anordnas med utgångspunkt i VU 77:s förslag och avstyrker minskning av den handledda delen.

Lantbruksstyrelsen: Djurhälsoutredningen har också haft att ta ställning till allmäntjänstgöring (AT) som komplement till veterinärexamen för erhållande av legitimationen. Förslaget följer det som framlades av utredningen VU-77 men innebär en minskning av den del som utgörs av handledd AT.

Lantbruksstyrelsen ansåg i sitt remissyttrande över VU-77 att de tider som där föreslagits för AT var minimitider. Den ytterligare minskning som nu föreslås inger därför styrelsen allvarliga betänkligheter. Mot denna bakgrund anser styrelsen att lämpligare väg att nå besparingar är att minska den handledda tjänstgöringen för K-grenens veterinärer. Dessa bör nämligen genom den utökade kliniska utbildning de får i den nya veterinärutbildningen vara väl så skickade att självständigt utöva veterinäryrket som de veterinärer som nu erhåller legitimation utan AT.

Enligt styrelsens mening är det dock under alla förhållanden nödvändigt att AT-systemet administreras centralt av lantbruksstyrelsen för att det skall kunna fungera på avsett sätt. Härför erfordras en förstärkning med en handläggartjänst. I detta sammanhang vill lantbruksstyrelsen framhålla att AT-frågan nu måste lösas eftersom alternativet är att återgå till en samlad grundutbildning.

Statens livsmedelsverk: Djurhälsoutredningen har i besparingssyfte utarbetat ett alternativ som jämfört med VU 77:s förslag innebär att den handledda delen av tjänstgöringen reduceras och att vikariats-tjänstgöringen ökas i motsvarande utsträckning. Detta medför försämringar i utbildningen av framförallt L-veterinärerna. En halvering av den handledda distrikts-tjänstgöringen skall ses mot bakgrund av den redan hårt nedbantade kliniska undervisningen på denna utbildningsgren. Fem månaders vikariats-tjänstgöring som i regel utförs på ensamdistrikt kan inte kompensera denna försämring av den handledda tjänstgöringen.

Det är sannolikt att många av L-veterinärerna kommer att tjänstgöra som besiktningsveterinärer. Därför är det angeläget att L-veterinärerna förutom en gedigen laboratorie- och livsmedelshygienisk utbildning även får nödvändig klinisk träning. Detta är särskilt viktigt med hänsyn till att i besiktningsveterinärens arbetsuppgifter ingår levandedjursbesiktning jämte bedömning av eventuella sjukdomssymptom, sjukdomsregistrering vid besiktning av slaktkroppar, kvalificerade obduktioner samt återföring av information om gjorda fynd till djurägare och praktiserande veterinärer.

Livsmedelsverket vill vidare peka på de svårigheter som är att vänta när 25 L-veterinärer varje år skall tillförsäkra sig två månaders vikariatstjänstgöring på djursjukhus samt en månad på laboratorium. Med kännedom om den mycket begränsade tillgången på vikariat vid Svelab, hälsovårdsnämndslaboratorier och djursjukhus torde allmäntjänstgöringen framför allt för L-veterinärerna avsevärt dra ut på tiden och även leda till en ackumulering av examinerade men ej legitimerade veterinärer. Härtill skall läggas att lantbruksstyrelsen har framfört viss tveksamhet när det gäller att meddela legitimation på basis av utbildning på L-linjen påbyggd med AT enligt djurhälsoutredningens förslag. En utveckling som skulle kunna leda till att två kategorier veterinärer – med eller utan legitimation – utbildas, är helt oacceptabel och strider dessutom mot riksdagens principbeslut i denna fråga.

Sveriges lantbruksuniversitet: Den av djurhälsoutredningen föreslagna AT:n är enligt lantbruksuniversitetets mening oacceptabel.

Erfarenheten har visat att all praktik för att vara meningsfull måste vara handledd och följa ett uppsett program.

Förslaget om endast 3 mån handledd AT innebär en avsevärd kvalitets-sänkning i förhållande till VU 77:s förslag. För att AT:n skall vara meningsfull krävs handledning av minst den omfattning som VU 77 föreslog. Handledningen intar en nyckelposition i AT:n, inte minst för L-veterinärerna.

De nyutexaminerade veterinärerna förutsätts vidare skaffa vikariat på ett sådant sätt och inom sådana områden att det bedöms som omöjligt för dem att klara det i praktiken. Bla torde det vara orimligt att kräva vikariatstjänstgöring inom privat verksamhet. Djursjukhusen anställer t ex sällan vikarier över huvud taget. Benägenheten att inom sådan verksamhet anställa L-veterinärer med endast 3 mån handledd AT, varav en mån vid djursjukhus, en vid djurhälsokontroll och en hos distriktsveterinär kommer sannolikt att vara obefintlig.

Utredningen föreslår att de nyutexaminerade veterinärerna skall skaffa sina vikariat själva. För att de skall få ut sin legitimation inom planerade 6 resp 12 mån efter avlagd examen krävs då att de genom att söka och få vikariat på öppna marknaden lyckats till 100 % fylla perioden med effektiv vikariatstid, inom vissa bestämda områden och exakta tidsperioder. Detta torde vara helt oralistiskt. Särskilt som man samtidigt föreslår att behovet av vikarier kraftigt skall minskas inom distriktsveterinärorganisationen. I realiteten kommer det att ta betydligt längre tid än 6 resp 12 mån att samla erforderlig vikariatstid – om det över huvud taget går inom vissa områden. Med tanke på att det varje år kommer ut en ny årskull torde situationen efter några år bli helt ohållbar.

Den AT som VU 77 föreslog var väl avvägd till sin omfattning och sitt innehåll och erbjöd såväl nödvändig flexibilitet som en organiserad vikariatsanskaffning. Det förslaget var ett minimiförslag.

Om AT ej kan genomföras i den omfattning som anges i VU 77 blir konsekvenserna för veterinärutbildningen betydande.

Ett av de alternativ som framförts är att återgå till 1966 års studieordning. Detta alternativ är av flera skäl oacceptabelt. För det första kan ej de mål och krav som djurhälsutredningen ställt upp för den veterinära verksamheten uppfyllas.

Den linjedelade utbildningen är en direkt anpassning till de kraven. Den utveckling som skett av utbildningen går ej att realisera inom ramen för 1966 års studieordning.

För det andra saknas resurser för att utbilda 75 studerande i en sammanhållen kliniskt inriktad utbildning. Vare sig personal, lokaler eller kliniskt material är i den kliniska undervisningen dimensionerade för 75 studerande. Kostnaderna för att bygga upp nya kliniska institutioner – vilket pga den begränsade tillgången på djur i så fall måste göras utanför Uppsala – skulle vida överstiga kostnaderna för AT.

Ett alternativ med legitimation endast för dem som gått K-grenen är även det oacceptabelt. En sådan lösning saknar helt förankring i arbetsmarknaden. L-grenens veterinärer skulle då efter 5,5 års veterinärstudier ej kunna fungera som veterinärer fullt ut. Även på många av de L-tjänster som utbildningen skapats för skulle de vara oanvändbara. Ett flertal av dessa tjänster har koppling till klinisk verksamhet och kräver klinisk bakgrund och förståelse. En tredjedel av veterinärkåren skulle därmed bli begränsad till ett fåtal L-tjänster och vara helt oanvändbara såväl i klinisk verksamhet som stora delar av laboratorie- och livsmedelshygienverksamheten.

Utan AT och möjlighet till legitimation för dem som examinerats på L-grenen saknar grenen sitt berättigande som veterinärutbildning. Sett ur en vidare ekonomisk synvinkel vore denna lösning den mest oekonomiska och ineffektiva.

AT för enbart L-grenens veterinärer skulle medföra en mycket olycklig obalans mellan grenarna. L-grenen skulle ge bredd och valmöjligheter som K-grenen skulle sakna motsvarighet till. De skäl för att införa AT som tidigare anförts gäller i mycket hög grad även för K-grenens veterinärer.

Slutsatsen blir, om AT ej genomförs, att hela utbildningsgången måste ses över, att antalet utbildningsplatser måste väsentligt reduceras och att slutprodukten inte blir den veterinär djurhälsutredningen efterlyser.

Lantbrukarnas riksförbund: LRF anser det angeläget att den blivande veterinären erhåller tillräcklig klinisk färdighet och erfarenhet från jordbrukets djurhållning för att kunna tillgodose animalieproduktionens krav på tillfredsställande service och kompetens. Många blivande veterinärer kan tänkas ha ringa erfarenhet av djurhållning inom jordbruket och det är därför viktigt att allmäntjänstgöringen får ett innehåll som motsvarar avnämarnas krav på den legitimerade veterinären. En minskning av den handledda delen av AT anser LRF därför olycklig. Det har vidare framkommit att utredningens förslag kommer att innebära betydande svårigheter att genomföra, då tillgången på vikariat är begränsad. LRF föreslår därför att AT genomförs enligt det ursprungliga förslaget i VU-77.

Sveriges veterinärförbund: Konsekvenserna av djurhälsutredningens förslag till AT blir enligt veterinärförbundet oacceptabla. Den ökade och organiserade vikariatstjänstgöringen medför köbildning till lediga AT-platser, dvs vikariat. Eftersom utredningen har föreslagit 50 fasta vika-

riatstjänster minskar antalet lediga vikariat kraftigt. Det synes inte troligt att tillräckligt antal AT-månader per år kan göras tillgängliga. Laboratorier och djursjukhus kan inte väntas ha intresse av att till sin verksamhet knyta ej legitimerade veterinärer som vikarier, då dessa endast i mycket ringa grad kan utföra självständigt arbete.

AB Svensk laboratorietjänst: Svelab kan ej biträda utredningens reviderade plan om allmäntjänstgöring utan anser att VU-77:s väl genomtänkta förslag i sin helhet bör ligga till grund för en framtida allmäntjänstgöring.

Bolaget har inget intresse av att till sin verksamhet knyta ej legitimerade veterinärer såsom vikarier, då dessa sannolikt endast i mycket ringa utsträckning under sin tjänstgöringsmånad vid laboratorierna kommer att kunna utföra självständigt laboratoriearbete.

Svelab vill även framhålla det mycket väsentliga i att de veterinärer som i framtiden skall knytas till de veterinärmedicinska laboratorierna förutom sin laboratorieinriktade utbildning har gedigna kliniska kunskaper och erfarenheter, varvid legitimation föregången av en allmäntjänstgöring enligt VU-77:s förslag synes vara ett minimikrav.

Svenska kennelklubben: SKK ser positivt på utredningens förslag om införandet av allmäntjänstgöring för veterinärer, som efter grendelning får en differentierad grundutbildning. En väl planerad och genomförd allmäntjänstgöring (AT) synes närmast vara en förutsättning för att bl. a. den kliniska färdighetsträningen som erhålles under grundutbildningen kompletteras så att den legitimerade veterinären uppnår minst samma kompetensnivå som i dagsläget.

Svenska djursjukhusföreningen: Föreningen anser att den AT som föreslogs av utredningen VU77 är ett absolut minimum för att minska de negativa effekterna av linjedelningen inom veterinärutbildningen och i någon mån tillförsäkra en bibehållen kunskapsnivå bland nyexaminerade veterinärer. Föreningen anser därför att de prutningar på AT som utredningen föreslagit är oacceptabla.

Veterinärmedicinska föreningen: Den kliniska träningen inom AT-programmet kommer att vara mycket betydelsefull och därför anser vi att den till största delen måste vara handledd och inte som utredningen föreslår till hälften eller mer utgöras av vikariat. Det är också mycket viktigt att handledningen blir likartad för samtliga examinerade veterinärer. En förutsättning härför är en samordnad handledarutbildning.

Förutom att vikariatstanken är otillfredsställande som utbildningsalternativ bedömer vi det som praktiskt ogenomförbart att AT- veterinärerna själva, inom avsedd tid, skall kunna ordna sina vikariat. Det vore orimligt att tro att nytexaminerade veterinärer med ringa klinisk erfarenhet skulle kunna erbjudas arbetstillfällen på den öppna marknaden, som t. ex. djursjukhus och laboratorier.

Djurhälsoutredningen påpekar att "den föreslagna AT:n är obligatorisk enbart för de veterinärer som önskar bli legitimerade", ett påstående som vi finner helt absurt ty att utbilda veterinärer, som efter 5 1/2 års studier ej blir legitimerade och följaktligen får ett mycket begränsat arbetsområde, vore efter så lång och kostnadskrävande utbildning samhällsekonomiskt oacceptabelt.

Sammanfattning av SVA-SLL utredningens betänkande (Ds Jo 1981: 9) Översyn av statens veterinärmedicinska anstalt

SVA:s uppgift är att inom veterinärmedicinens område bedriva diagnostisk verksamhet, rådgivnings- och utredningsarbete, produktion av vacciner, sera m. m. samt därmed förenat forsknings- och utvecklingsarbete.

Vid anstalten finns på statliga budgetmedel 1981 ca 180 tjänster. Utgifterna var under budgetåret 1980/81 ca 54 milj. kr. och inkomsterna av verksamheten var ca 13 milj. kr.

SVA-SLL utredningen konstaterar att SVA utgör en betydelsefull del av statens insatser för att förbättra djurhälsan. SVA kommer att även i framtiden vara av stor betydelse som expert- och serviceorgan till lantbruksstyrelsen och andra statliga myndigheter. Vidare bedömer utredningen att näringen även i fortsättningen kommer att efterfråga kvalificerade tjänster inom området.

SVA-SLL utredningen bedömer att de områden som SVA hittills arbetat inom även framdeles kommer att vara väsentliga för främjande av djurens hälso- och sjukvård. Utredningen föreslår en del ändringar av organisatorisk och annan art. Myndigheten benämns lämpligen statens veterinärmedicinska institut (SVI).

SVI har till uppgift att vara ett expert- och serviceorgan åt lantbruksstyrelsen, näringen och allmänheten, med bl. a. uppgift att vara ett organ för smittskydd samt i övrigt utreda smittsamma sjukdomars uppkomst, spridningssätt m. m.

SVI skall såsom veterinärmedicinskt centrallaboratorium utföra viss rutinmässig diagnostisk verksamhet. Vidare skall SVI aktivt medverka i sjukdomars förebyggande och bekämpande samt till stöd för ovan nämnda funktioner utföra forsknings- och utvecklingsarbete.

Det långsiktiga metodologiska forskningsarbetet inom berörda områden bör i ökad utsträckning ankomma på den veterinärmedicinska fakulteten vid Sveriges lantbruksuniversitet. SVA-SLL utredningen föreslår överföring av två högre tjänster jämte basresurser (1,0 milj. kr.) från SVI till lantbruksuniversitetet för programbunden forskning inom angelägna områden.

SVA-SLL utredningen anser det nödvändigt att man i ökad utsträckning tar till vara de fördelar som den samlade lokaliseringen i Uppsala medför. Utredningen föreslår bl. a. att vissa särskilt utsedda professorer vid den veterinärmedicinska fakulteten enligt instruktion skall medverka i forskningsverksamheten vid SVI. Professorerna i virologi och parasitologi vid lantbruksuniversitetet föreslås tills vidare vara laboratoriechefer för motsvarande discipliner vid SVI. Samverkan bör i övrigt ske i huvudsak informellt och i gemensamma projektgrupper.

SVI föreslås få en egen styrelse som i vissa övergripande frågor är underställd styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet. Härav följer vissa ändringar i ansvarsfördelningen mellan SVI och styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet.

I SVI föreslås finnas en epizootologisk enhet, ett centrallaboratorium, en vaccinenhet samt ett antal djurslagsinriktade enheter.

Den epizootologiska enheten har att löpande följa det epizootologiska

sjukdomsläget utom och inom landet. Enheten medverkar genom bl. a. fältutredningar i bekämpandet av smittsamma djursjukdomar. Enheten utgör en viktig funktion i landets beredskap mot epizootier.

SVI:s uppgifter som centrallaboratorium bör enligt utredningen vara att utföra diagnostiska undersökningar på särskilt uppdrag av myndigheter samt diagnostiska undersökningar som kräver speciell kompetens eller särskilda resurser som saknas på andra laboratorier. Institutet skall utarbeta, utveckla, standardisera och introducera nya diagnostiska metoder samt svara för skötsel och förråd av bakterie- och virusstammar samt för referensundersökningar av stammar. Vidare skall SVI bereda och tillhandahålla vissa diagnostiska preparat, substrat o. d. samt svara för diagnostisk beredskap. Härtill skall SVI aktivt medverka i vidareutbildning och rådgivning på laboratoriediagnostikens områden och även i övrigt stödja den regionala laboratorieverksamheten.

En arbetsgrupp inom regeringskansliet har föreslagit en samordnad humanmedicinsk och veterinärmedicinsk vaccinproduktion. Vaccinproduktionen föreslås ske vid ett nyinrättat statens vaccininstitut.

SVA-SLL utredningen föreslår med anledning härav att vaccinproduktionen vid SVA i Stockholm avvecklas snarast möjligt. En särskild vaccin-enhet för forsknings- och utvecklingsarbete inrättas vid SVI i Uppsala.

Enligt utredningen bör rutinmässig kommersiell produktion ske vid vaccininstitutet. FoU och tillverkning av besättningsegna vacciner m. m. bör dock ske vid en vaccinenhet vid SVI. Importen av veterinärmedicinska preparat bör i princip vara fri, men importtillstånd för beredskapsändamål bör ges av lantbruksstyrelsen. Ansvar för den statliga kontrollen av bakteriologiska preparat bör åläggas socialstyrelsens läkemedelsavdelning.

Utredningen föreslår att sjukdomsövervakning, utredningsverksamhet, rådgivning m. m. bör ske i djurslagsvisa enheter inom SVI. Dessa bör inom resp. djurslags intresseområden bevaka djursjukdomsläget, medverka i den organiserade djurhälsokontrollverksamheten, göra fältutredningar och bedriva utredningsverksamhet. Enheterna får också till uppgift att bedriva rådgivnings- och informationsverksamhet samt medverka i fortbildningskurser.

Enheterna skall vidare lämna råd och anvisningar i anslutning till den diagnostiska verksamheten samt bedriva, medverka i och initiera djurslagsinriktad diagnostik och forskning inom verksamhetsområdet. Slutligen föreslås de medverka i vaccinförsörjningen.

SVA-SLL utredningen föreslår utöver överföringar av vissa forskningsresurser till lantbruksuniversitetet vissa andra ändringar i resursfördelningen. Sålunda föreslås att det livsmedelshygieniska laboratoriet samt konsulentverksamheten inom området husdjurshygien förs över till lantbruksuniversitetet. Vidare föreslås att *en* samordnad organisation för försöksdjursfrågor inrättas vid SVI. Detta förslag innebär att tjänster föreslås överflyttade från universitets- och högskoleämbetet till SVI.

Sammanfattningsvis bedömer utredningen att SVI kan bedriva den framtida verksamheten inom djurhälsoområdet på en hög ambitionsnivå. Utredningen föreslår dock besparingar på vaccinförsörjningens område (5.8 milj. kr.) och i uppdragsverksamheten (1.0 milj. kr.).

Sammanställning av remissyttranden över SVA-SLL utredningens betänkande

SVA-SLL utredningens betänkande har remissbehandlats. Yttranden över betänkandet har avgetts av försvarets sjukvårdsstyrelse, socialstyrelsen, statens bakteriologiska laboratorium (SBL), statskontoret, rikskontrollstyrelsen (RRV), universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), lantbruksstyrelsen, statens livsmedelsverk, statens naturvårdsverk, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), som till sitt yttrande fogat ett av statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Centrala försöksdjursnämnden (CFN), AB Svensk laboratorietjänst (Svelab), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Centralorganisationen SACO/SR efter hörande av Sveriges veterinärförbund, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Representantföreningen för utländska Farmaceutiska Industrier (RUF), Läkemedelsindustriföreningen (LIF), Sveriges fiskodlareförening, Föreningen Svensk fjäderfäkötsel, Styrgruppen för vattenbruk, Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund (SPR) och Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök.

1 Inledning

1.1 Socialstyrelsen: Socialstyrelsen vill påpeka det olämpliga i att namnet på det omorganiserade SVA väljs så att en sammanblandning kan ske mellan det föreslagna statens vaccininstitut (SVI) och SVA-SLL utredningens namnförslag statens veterinärmedicinska institut (SVI).

1.2 Statens bakteriologiska laboratorium: I det aktuella betänkandet och i SVP-rapporten har samma förkortning "SVI", kommit att väljas för två föreslagna nya organisationer med olika namn och arbetsfält. SBL har i och för sig ingen anledning att ta ställning i namnfrågor men vill ändå poängtera att likalydande förkortningar bör undvikas för att förebygga missförstånd.

1.3 Statens livsmedelsverk: — — De senaste årens anslagsreduktioner för statliga myndigheter kan komma att innebära att livsmedelsverket i detta hänseende blir hänvisat till att i ökad utsträckning utnyttja externa tjänster och bedömningar. Från livsmedelsverkets sida utnyttjas SVA som expertorgan främst inom områdena patologisk anatomi, parasitologi och zoonoser där verket saknar egen undersökningsverksamhet. Därför vill livsmedelsverket starkt understryka behovet av att den vetenskapliga kompetensen på dessa områden vid SVA:s olika enheter bevaras på en hög nivå.

1.4 Sveriges lantbruksuniversitet: Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet ställer sig positiv till huvuddelen av utredningens förslag. — — Styrelsen vill i likhet med utredningen slå vakt om en fortsatt hög vetenskaplig standard och fortsatta kvalificerade uppgifter för SVA. — — Namnet statens veterinärmedicinska anstalt, liksom förkortningen SVA, är sedan länge väl etablerade begrepp. De förändringar av SVA:s målsättning, arbetsuppgifter och organisation som utredningen föreslår är inte av sådan art att de kan utgöra ett vägande skäl för det föreslagna, av utred-

ningen inte närmare motiverade, namnbytet. Ett namnbyte medför också betydande kostnader, av SVA skattade till mellan 50 och 100 000 kr. Styrelsen kan inte biträda detta förslag, utan anser att namnet bör vara oförändrat.

1.5 Statens veterinärmedicinska anstalt: Som framgår av utredningsdirektiven har SVA under lång följd av år berörts av utredningar för vilka man nu med en samlad översyn velat sätta punkt. SVA hälsar med tillfredsställelse att så nu skett och förutsätter att SVA därmed får möjlighet att i ett längre perspektiv utforma sin verksamhet inom de utstakade ramarna.

Även om SVA i sig inte har något att erinra mot det föreslagna nya namnet Statens veterinärmedicinska institut (SVI) vill SVA dock ifrågasätta om ändringen är motiverad med hänsyn till de kostnader namnbytet medför (uppskattningsvis 50 000–100 000 kronor) och till de nackdelar som övergångsvis uppstår genom övergång från ett inarbetat namn till ett nytt.

1.6 Lantbrukarnas riksförbund: LRF konstaterar att i statens övergripande ansvar för djurens hälso- och sjukvård spelar SVA en viktig roll som veterinärmedicinskt centrallaboratorium och serviceorgan. För att uppfylla målsättningen krävs hög vetenskaplig kompetens och statens finansiella ansvar bör inte begränsas till smittsamma husdjursjukdomar. LRF vill i detta sammanhang framhålla att det finansiella läget innebär att tillgången till medel för näringen är begränsad. Kravet på full kostnadstäckning på vissa tjänster inom centrallaboratoriefunktionen förutsätter att SVAs tjänster har rätt kvalitet och rätt pris. — — —

LRF finner ingen anledning att ändra namn på statens veterinärmedicinska anstalt. Benämningen SVA är väl etablerad och ett namnbyte är inte motiverat utan innebär endast onödiga ökade kostnader.

1.7 Sveriges veterinärförbund: Mot bakgrund av direktivens utformning och den korta tid som stått till förfogande har utredningens arbete enligt veterinärförbundets mening resulterat i ett betänkande som innehåller en i stort sett riktig beskrivning av SVA:s verksamhet och i huvudsak realistiska överväganden och förslag. — — —

Veterinärförbundet finner det mycket tillfredsställande att utredningen konstaterar att verksamheten vid SVA kräver kvalificerad personal med hög vetenskaplig kompetens. Detta är en förutsättning inte minst för det FoU-arbete som skall bedrivas vid SVA. Förbundet ansluter sig även helt till den av näringen framförda allmänna synpunkten att den diagnostiska verksamheten i SVA måste vara forskningsrelaterad. Förbundet finner mot denna bakgrund att utredningen i konsekvens härmed borde ha skapat möjligheter för personalen att meritera sig inom SVA för att uppnå den erforderliga vetenskapliga kompetensen. Den för SVA i vissa avseenden mest relevanta kompetensen borde vara lättast att förvärva inom SVA. Om inte möjligheter ges till meritering i alla avseenden inom SVA torde följden bli att det uppstår avsevärda bekymmer med rekrytering av kompetent personal inom veterinärkåren med dess begränsade numerär. Detta medför även att kontinuiteten i verksamheten kan komma att störas.
— — —

Veterinärförbundet anser att utredningen anför ett alldeles för svagt motiv för en namnändring på myndigheten från Statens Veterinärmedicinska Anstalt till Statens Veterinärmedicinska Institut. Det bör finnas starka skäl för att överge ett väl inarbetat namn. Utredningen har heller

inte berört vilka kostnader ett namnbyte för med sig. Det föreligger dessutom sedan tidigare ett förslag på inrättande av ett statens vaccininstitut som skulle få samma förkortning (SVI). Förbundet anser mot denna bakgrund att SVA bör få behålla sitt namn.

1.8 Tjänstemännens centralorganisation: TCO vill understryka att SVA-SLL utredningens förslag bör behandlas tillsammans med de förslag som tidigare lämnats rörande bl. a. inrättande av ett vaccininstitut (Ds S 1981:10). Båda utredningarna för organisations- och personalkonsekvenser som enligt TCOs mening bör ses i ett sammanhang.

1.9 Föreningen Svensk fjäderfäskötsel: Föreningen Svensk Fjäderfäskötsel har tagit del av rubr. betänkande och vill med anledning därav framföra följande.

Föreningen hälsar med tillfredsställelse utredningens förslag som avser att främja ett utökat medinflytande från animalieproduktionens företrädare över SVAs insatser till förebyggande och bekämpande av de för de olika djurslagen betydelsefulla sjukdomarna. Dessa förslag ligger väl i linje med de strävanden som redan förverkligats genom insatser från den föreningen närstående Stiftelsen Veterinär Fjäderfärforskning.

1.10 Sveriges pälsdjursuppfödares riksförbund: — — — detta yttrande över betänkandet endast beaktar de för pälsdjursuppfödningen mest relevanta avsnitten. Emellertid är många arbetsområden så intimt integrerade, att utvärdering blir besvärlig inte minst för djurgruppen pälsdjur representerad av mink, blåräv, shadowräv, silverräv, platina, iller och chinchilla. Dessa är visserligen inte animalieproducerande, men väl djur som faller in under sammanfattningen på sid. 7–11. Härvidlag måste Jordbruksdepartementet beakta att SVA är det enda organ vid sidan om lantbruksstyrelsen självt, som bevakar de veterinära frågorna för dessa djurslag. Detta gäller inte enbart djursjukvård utan också många djurskydds- och miljövårdsfrågor. Även små prutningar i budget får för detta från statens sida så svagt företrädda område stora konsekvenser. De av utredningen uppsatta målsättningarna kan inte infrias.

2 Målsättning och arbetsuppgifter

2.1 Lantbrukarnas riksförbund: För att uppfylla målsättningen som veterinärmedicinskt centrallaboratorium och serviceorgan krävs att SVA innehar hög vetenskaplig kompetens för att bedriva tillämplad forskning och metodutveckling av den kvalitet som samhället och näringen efterfrågar.

För att fullgöra sina uppgifter behöver vid SVA finnas funktioner som centrallaboratorium, resurser för sjukdomsovervakning, utredningsverksamhet, FoU-verksamhet, vaccinförsörjning m. m. — — —

LRF instämmer i förslaget till allmän målsättning för SVA och vill som tidigare framföra kravet på vetenskaplig kompetens för att uppfylla målsättningen som serviceorgan och centrallaboratorium.

3 Smittskyddsbevakning

3.1 Lantbruksstyrelsen: Epizootologiska enheten har en i förhållande till lantbruksstyrelsens verksamhet betydelsefull funktion. Den bör behålla en självständig ställning så att den liksom nu fångar upp och bearbetar lantbruksstyrelsens problem med hjälp av de i varje enskilt fall behövliga enheterna inom SVA.

4 Centrallaboratorium med rutinanalysverksamhet

4.1 Lantbruksstyrelsen: Centrallaboratoriefunktionen blir — — — formellt mera renodlad vilket bör vara en fördel inte minst i förhållande till den regionala laboratorieverksamheten. Laboratoriefunktionen i förhållande till utredningsrådgivningsenheterna kan troligen på vissa punkter bli mera effektiv även om de diagnostiska enheterna svårigen kan specialisera sig i förhållande till alla utrednings- och rådgivningsenheterna.

4.2 Statens livsmedelsverk: Livsmedelsverket delar utredningens uppfattning, att det är synnerligen värdefullt från utbildningssynpunkt, att detta anvisningslaboratorium finns på nära håll för de studerande vid veterinärmedicinska fakulteten. Det är därför naturligt att som utredningen också föreslår även organisatoriskt överföra livsmedelslaboratoriet till institutionen för livsmedelshygien.

4.3 Sveriges lantbruksuniversitet: Vad gäller centrallaboratoriefunktionen har utredningen föreslagit att institutionen för klinisk kemi vid Sveriges lantbruksuniversitet, liksom hittills, skall upprätthålla denna funktion inom den kliniska kemien. Styrelsen har inte några invändningar häremot. Det bör här påpekas att ordet centrallaboratorium av hävd omfattar klinisk kemisk verksamhet. En mer adekvat benämning för den laboratorieverksamhet vid SVA som avses i utredningen synes vara referenslaboratorium.

4.4 Statens veterinärmedicinska anstalt: SVA kan inte biträda förslaget om organisatorisk överflyttning av det livsmedelshygieniska laboratoriet till SLUs institution för livsmedelshygien. SVA ansluter sig till de skäl som finns angivna i Hansens särskilda yttrande. SVA vill särskilt trycka på det vertikala sambandet mellan djurhälsovården och livsmedelshygien och de behov av tillgång till livsmedelshygienisk expertis som anstalten av den anledningen har. Funktionen som undervisningsresurs kvarstår ograverad även om laboratoriet fortsättningsvis är knutet till SVA.

4.5 AB Svensk laboratorietjänst: Svelab instämmer i utredningens förslag till SVAs centrallaboratoriefunktion. — — — Svelab hoppas att SVA i sin nya organisation ska kunna bibehålla och vidareutveckla sin vetenskapliga standard.

De regionala laboratorierna har nämligen inte själva möjligheter att hålla den kompetens eller de särskilda resurser som behövs för vissa undersökningar. Därför är det av största betydelse att ett centrallaboratorium finns, till vilket de regionala laboratorierna kan sända prov, som kräver speciell kompetens eller särskilda resurser för sin undersökning.

En viktig förutsättning för att ett centrallaboratorium skall kunna använ-

das som referenslaboratorium är att insända prov analyseras och besvaras snabbt. — — — Svelab vill därför understryka betydelsen av att SVA ges möjligheter att snabbt avlämna svar på sådana diagnostiska undersökningar.

Enligt Svelabs mening är det vidare angeläget att SVA påtager sig ansvaret att till Svelabs laboratorier överföra de diagnostiska metoder som utarbetats, utvecklats och standardiserats på SVA.

Den aktiva medverkan från SVAs sida i vidareutbildning av personal vid de regionala laboratorierna, som föreslås av utredningen, ser Svelab som synnerligen betydelsefull. Fortbildning bör emellertid inte endast ske av veterinärer utan även av annan laboratoriepersonal. Förslaget att placera SVA-veterinärer vid Svelabs laboratorier anser Svelab både lämpligt och önskvärt.

Det är angeläget att ett mycket nära samarbete finns mellan den centralt och regionalt bedrivna laborativverksamheten i landet. Därför bör, för att ytterligare befästa och fördjupa samarbetet mellan SVA och Svelab, en samrådsgrupp inrättas. Samrådsgruppens uppgifter är bl. a. att befrämja personalutbyten på olika nivåer under kortare perioder, närmare planera utbildningen samt regelbundet diskutera andra gemensamma frågor.

Svelabs regionala laboratorier bör också i ökad omfattning kunna medverka i de olika forsknings- och utvecklingsprojekt som SVA leder. — — —

Utredningen föreslår att SVA skall vara ett regionlaboratorium med ett upptagningsområde, som närmare skall preciseras i samråd med Svelab. Utredningen föreslår också att denna typ av uppdragsverksamhet skall bedrivas med full kostnadstäckning.

Svelab biträder i denna fråga utredningens förslag. Mängden rutinanalyser måste dock, enligt Svelabs mening, begränsas till vad som är oundgängligen nödvändigt för centrallaboratiefunktionen vid SVA. Det kan därför vara lämpligt att maximera rutinanalyserna t. ex. till dagens nivå. Eftersom det är angeläget att SVA och Svelab arbetar på samma villkor i rutinverksamheten måste den föreslagna uppdragsverksamheten bedrivas med full kostnadstäckning. Prissättningen av analyserna bör därför ske i samråd med Svelab.

Utredningens förslag om att organisatoriskt överflytta SVAs livsmedelshygieniska laboratorium till institutionen för livsmedelshygien vid lantbruksuniversitetet innebär den nackdelen för SVA att man beträffande centrallaboratoriefrågor och utbildningsfrågor samt beträffande SVAs roll som regionalt laboratorium, regionindelning, prissättningsfrågor etc. får förhandla med två parter.

4.6 Lantbrukarnas riksförbund: LRF instämmer i utredningens förslag till SVAs uppgifter som centrallaboratorium inom ämnesområdena patologi, bakteriologi, epizootologi, virologi, kemi och parasitologi.

Utredningen har bedömt att 15 personer f. n. är verksamma inom den regionala laborativverksamheten eller annan rutinverksamhet som förlagts till SVA. Denna uppdragsverksamhet bör enligt utredningen bedrivas med full kostnadstäckning med undantag för lokalkostnader. Möjligheten att bedriva verksamheten med full kostnadstäckning måste enligt LRF bli beroende av pris och kvalitet på erbjudna tjänster. Motsvarar inte priset och kvaliteten avnämarnas krav kommer underlaget för verksamheten att minska. Med anledning av den interndebitering som nämns vill LRF också peka på nödvändigheten av att man klargör vad som omfattas av en obduktion och vad som avgör undersökningens omfattning.

LRF ifrågasätter motivet till en överföring av livsmedelshygieniska laboratoriet från SVA till SLU. Denna verksamhet ingår i centrallaboratoriefunktionen och behovet av utbildningsresurs bör kunna uppfyllas även om laboratoriet är placerat vid SVA.

För centrallaboratoriefunktionen innebär utredningens förslag en minskning av resurserna vilket LRF anser oroande. LRF vill vidare betona vikten av SVAs ansvar för utbildning och fortbildning av Svelabs personal.

4.7 Sveriges veterinärförbund: Veterinärförbundet hälsar med tillfredsställelse att utredningen poängterar statens ansvar för att en central- och referenslaboratoriefunktion med god kompetens för veterinärmedicinsk diagnostik skall finnas vid SVA. — — — Förbundet förutsätter — — — att SVA får en så flexibel organisation att vissa tjänster kan samutnyttjas mellan centrallaboratoriet och djurslagnheter. Det är också viktigt att personalorganisationerna får möjlighet att påverka det kommande arbetet med detaljutformningen av den nya organisationen, fördelningen av tillgängliga personella resurser m. m.

Lantbruksstyrelsen fastställer för närvarande efter samråd med riksrevisionsverket taxan för bakteriologiska, virologiska, patologiska, m. fl. undersökningar vid SVA. Taxan skall ge SVA full kostnadstäckning. Mot bakgrund av att SVA föreslås få en självständigare ställning, med bl. a. en egen styrelse, och en ny anslagskonstruktion, anser förbundet att SVA i fortsättningen måste få fastställa sin egen taxa efter samråd med lantbruksstyrelsen och riksrevisionsverket. Förbundet anser att SVA därvid bör ges möjlighet att införa en differentierad taxesättning för den diagnostiska rutinanalysverksamheten. En differentierad taxa bör dels kunna förbättra möjligheterna att finansiera verksamheten dels ge möjligheter för SVA att subventionera vissa angelägna undersökningar, som annars inte skulle bli utförda på grund av kravet på full kostnadstäckning.

Förbundet anser vidare att SVA bör ges möjlighet att från organisationer m. m. få fondera medel att användas för speciella ändamål. Exempelvis skulle hundorganisationerna om de så önskade kunna anslå vissa medel hos SVA att utnyttjas för angelägna undersökningar, som annars kanske inte skulle utföras på grund av att enskild finansiär saknas.

Enligt förbundets mening skulle en del av de av djurhälsoutredningen föreslagna statliga medlen på 5 miljoner kronor, som bl. a. skall användas till att främja förebyggande åtgärder, med fördel kunna utnyttjas på ovan beskrivet sätt för undersökningar avseende animalieproduktionens djur. I dagens läge går mycket intressant material förlorat på grund av att det saknas personer/organisationer som svarar för undersökningskostnaderna.

Förbundet delar inte utredningens förslag om att det livsmedelshygieniska laboratoriet bör överföras till institutionen för livsmedelshygien vid Sveriges lantbruksuniversitet. Laboratoriet är ett anvisningslaboratorium och fungerar dessutom som ett regionalt laboratorium, vilket enligt förbundet innebär en verksamhet som helt överensstämmer med den som inom andra discipliner skall bedrivas inom centrallaboratoriet vid SVA. För att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter enligt utredningens förslag behöver SVA enligt förbundets mening även kompetens inom ämnesområdet livsmedelshygien. Förbundet anser därför att livsmedelslaboratoriet organisatoriskt bör fortsätta att tillhöra SVA, vilket för övrigt bör innebära en garanterad omfattning av verksamheten till gagn även för undervisningen av veterinärstudenter vid veterinärmedicinska fakulteten.

5 Sjukdomsövervakning, utredningsverksamhet, rådgivning m. m.

5.1 Statens bakteriologiska laboratorium: SBL vill — — — understryka att försöksdjursverksamhet inte bara är en veterinärmedicinsk fråga utan inbegriper såväl humanmedicinen som intressesfärerna inom universitets- och högskolesektorerna. Förslaget att SVA skall vara huvudman för försöksdjursverksamheten är därmed, enligt SBL:s uppfattning, inte någon självklarhet. Det syns vara nödvändigt att ta fram mera underlag innan beslut kan fattas i denna fråga. SBL vill i detta sammanhang nämna att SBL:s nya försöksdjurhus utnyttjas inte bara av SBL utan också av olika högskole- och universitetsinstitutioner. Då djurhuset har reservkapacitet — — — har möjligheten diskuterats att utnyttja denna resurs till ett försöksdjurscentrum för de olika disciplinerna i storstockholmsregionen. UHÄ skulle här kunna utnyttja SBL:s djurhus som en basresurs utan större extrakostnader. Den geografiska närbelägenheten till SBL utgör dessutom en fördel för UHÄ om ämbetet får behålla sitt nuvarande ansvar för vissa försöksdjursfrågor.

5.2 Universitets- och högskoleämbetet: UHÄ vill allmänt sett framhålla det uppseendeväckande i att utredningens förslag rörande försöksdjursområdet utarbetats helt utan kontakt med vare sig UHÄ eller MFR. Detta torde vara en förklaring till att förslagen till viss del bygger på inaktuell material och även i övrigt kännetecknas av bristande insikt i förhållandena på försöksdjursområdet. Utredningen har bl. a. inte uppmärksammat det fundamentala förhållandet att huvuddelen av UHÄ:s resurser för försöksdjursverksamheten kommit till genom interna prioriteringar inom UHÄ. Endast tjänsten som försöksdjurskonsulent är förankrad i beslut av statsmakterna. UHÄ är självfallet inte berett att på dessa premisser tillstyrka en överföring av rörliga UHÄ-resurser till en annan myndighet, utan förbehåller sig rätten att även i fortsättningen pröva användningen av de medel som av statsmakterna ställts till UHÄ:s förfogande.

Att utredningen över huvud taget tar upp frågan om organisationen på central nivå av försöksdjursverksamheten i landet är märkligt, eftersom ett förslag till organisatorisk samordning av UHÄ:s och SVA:s resurser på försöksdjursområdet sedan fyra månader ligger på regeringens bord. Förslaget, som ingavs av centrala försöksdjursnämnden (CFN) till utbildningsdepartementet 1981-08-25 och utarbetats i samråd med UHÄ och SVA, innebär i korthet en praktisk-administrativ samordning av UHÄ:s och SVA:s försöksdjursverksamhet så att en central försöksdjursenhet bildas, knuten till UHÄ.

Under de diskussioner mellan CFN, UHÄ och SVA som föregick det nyssnämnda förslaget avvisade UHÄ — som företrädare för huvuddelen av högskolans nyttjare av försöksdjur — med kraft en lösning av det slag som utredningen nu föreslår. Denna uppfattning vann gehör hos de två andra berörda myndigheterna. UHÄ kan inte finna att det material utredningen nu presenterat tillfört den aktuella organisationsfrågan något nytt utan hänvisar till sitt ställningstagande till CFN:s förslag, vilket enligt vad UHÄ erfarit från utbildningsdepartementet avses inom kort leda till ett beslut av regeringen.

Det är enligt UHÄ:s mening angeläget att beslut om den framtida organisationen fattas så att den nödvändiga samordningen kan komma till stånd 1982-07-01. Ett beslut med utgångspunkt i CFN:s förslag skulle göra detta möjligt. Under alla förhållanden kan SVA-SLL-utredningens förslag i den-

na del inte ligga till grund för något statsmakternas beslut, bl. a. på grund av att den föreslagna försöksdjursorganisationens förhållande till och samverkan med högskoleorganisationen är helt otillräckligt utredda.

Sammanfattningsvis är UHÄ starkt kritiskt till formerna för utredningens behandling av försöksdjursfrågorna och för remissbehandlingen av dess förslag. Med hänvisning till de uppfattningar UHÄ fört fram i mångåriga diskussioner med berörda intressenter och departement, senast manifesterade i CFN:s förslag 1980-08-25, avstyrker UHÄ också bestämt att utredningens förslag i denna del läggs till grund för beslut av statsmakterna.

5.3 Lantbruksstyrelsen: Lantbruksstyrelsen tillstyrker att konsulenterna i husdjurshygien överförs till SLU. Styrelsen förutsätter därvid att de även i fortsättningen får vara verksamma vid institutionen för husdjurshygien med hovslagar-skolan i Skara.

Sedan nu nya bestämmelser tillämpas vid försöksdjursanvändning finner styrelsen mycket angeläget att de särskilda resurser som finns för forskning, rådgivning m. m. i försöksdjursfrågor samlas i en enhet vid SVA så som utredningen föreslår. Tjänsten som informatör på veterinärområdet som för närvarande finns vid lantbruksstyrelsen men är lokalmässigt och på det hela taget funktionellt bäst placerad vid SVA bör som utredningen föreslår också organisatoriskt tillhöra SVA.

Ifråga om djurslagsfunktionerna påpekas av vissa länsveterinärorganisationer att det vore olyckligt om SVA:s insatser främst ifråga om vilt- och fiskpatologi minskas. Detta har betydelse både ur smittskydds- och miljövårdssynpunkt.

5.4 Statens livsmedelsverk: Som en mindre fråga och utan en detaljerad analys berör utredningen en central ledningsfunktion för försöksdjursverksamheten i landet och föreslår en enhet förlagd till SVA och utgörande en sammanslagning av UHÄ:s och SVA:s resurser på området.

Även om en central ledningsfunktion är önskvärd bör dock frågan bättre penetreras innan ställningstagande sker. SVA:s resurser inom denna sektor måste givetvis utnyttjas på bästa sätt.

5.5 Statens naturvårdsverk: Verket har — — — funnit att utredningen endast berört viltundersökningars betydelse i begränsad omfattning. Den har observerat att ett program för miljö kvalitetsövervakning (PMK) tillkommit inom naturvårdsverkets ram. Mot denna bakgrund har den ansett att en till antalet tjänster reducerad enhet för viltundersökningar bör bestå och att kostnadsansvaret för framtida sådana undersökningar bör delas av verket (PMK) och jägarna (jaktvårdsfonden).

Programmet för övervakning av miljö kvalitet har emellertid en utpräglad övervaknings- (monitoring) karaktär och bedrivs i stor utsträckning via kontrakt med olika myndigheter och institutioner. Dessa kontrakt avser detaljerade delprogram vad gäller olika variabler som ingår i större integrerade program i medierna luft, land och vatten. Variablerna är speciellt utvalda p. g. a. dess möjligheter att indikera förändringar i den yttre miljön. Undersökningarna av dessa variabler sker enligt strikt standardiserad metodik och data insamlas och rapporteras enligt standardiserat mönster.

Inom PMK finns ett utbyggt miljögiftsprogram avseende organiska och oorganiska miljögifter i biologiskt material. I detta delprogram insamlas för analyser bl. a. fåglar och däggdjur enligt visst system. Till en del ingår även

fallvilt i detta program. Kontakter har därför tagits med SVA för att utreda om förekommande obduktioner vid SVA av fallvilt eventuellt kan ge kompletterande upplysningar till PMK:s miljögiftsprogram. Ett framtida samarbete kommer emellertid att ha liten omfattning i förhållande till SVA:s viltundersökningar i övrigt. Fallviltundersökningar som inte kan kopplas till andra mätningar inom PMK är av ringa intresse ur miljöövervakningssynpunkt. Utredningens förslag om att PMK skulle stå som delfinansier för den allmänna fallviltundersökningen är därför inte realistiskt.

Det bör också nämnas att de myndigheter som medverkar i PMK, har utifrån sina sakområden ett stort eget intresse i verksamheten, varför PMK-anslaget i allmänhet endast belastas med marginalkostnaderna för projekt inom programmet.

Jaktvårdsfonden byggs som bekant upp av avgifter som jägare erlägger för att utöva sin verksamhet. Fonden är tämligen unik i sitt slag och äger exempelvis inte sin motsvarighet inom fritidsfiske, friluftsliv m. m. Den har getts ett betydande kostnadsansvar och det måste enligt verkets mening betecknas som obilligt att en kår på ca 300 000 jägare, utöver sina frivilliginsatser och nuvarande åtaganden, skulle ges ett väsentligt utökad allmänansvar i enlighet med utredningsförslaget. Det hade för övrigt varit av värde om även jägarorganisationernas synpunkter hade inhämtats i detta sammanhang.

Förhoppningsvis kommer, utöver naturvårdsverket, även lantbruksstyrelsen, socialstyrelsen, livsmedelsverket m. fl., att uppmärksamma och vidkännas sitt ansvar när det gäller faunaundersökningar enligt ovan. Eljest kommer sannolikt dess fortbestånd att äventyras. Frivilliginsatserna kan nämligen befaras komma att begränsas om de genom sin omfattning påtagligt bidrar till ökade jaktvårdsavgifter, som en följd av förslaget att SVA:s viltundersökningar skulle bekostas av jaktvårdsmedel till väsentlig del.

Verket anser att en instans för veterinärmedicinsk undersökning av fauna bör finnas och att det allmänna bör svara för dess basresurser. SVA har utgjort en väl fungerande serviceenhet härvidlag, även om dess arbetsbörda många gånger varit för stor med beaktande av knappa personella och ekonomiska resurser. Även om undersökningarna varit beroende av frivilliginsatserna när det gäller att sända in fallvilt har de gett tillfredsställande information om smitthärdar (tularemi, rävskaft m. m.) och kemiska förändringar i miljön (exempelvis kvicksilver, försurningseffekter m. m.). Det är även av stor betydelse att verksamheten därvid har en stark viltekologisk anknytning eller förses med egen expertis inom detta område. För att överföra vissa effekter av observationer på enskilda individer till populationsnivå, vilket är väsentligt i naturvårdssammanhang, erfordras nämligen speciell kompetens. Hur en sådan veterinärmedicinsk och viltekologisk serviceenhet organisatoriskt skall inordnas avstår verket emellertid från att uttala sig om i detta sammanhang då denna del ändock måste spela en begränsad roll vid översynen av SVA:s organisation. Inte heller tar verket ställning till den grad av kostnadstäckning verksamheten bör ges inom olika ansvarsområden. Täckningsgraden måste ju ytterst endast vara ett styrmedel då ansvarsområdet i sin helhet huvudsakligen återfaller på det allmänna.

Sammanfattningsvis anser verket att en central serviceenhet för faunaundersökningar med nuvarande eller helst utökade resurser bör bestå och att det allmänna tar det huvudsakliga ekonomiska ansvaret för denna.

5.6 Sveriges lantbruksuniversitet: — — — tillstyrks förslaget att överföra konsulenttjänsterna i husdjurshygien och i livsmedelshygien till lantbruksuniversitetet. Samtidigt vill styrelsen påpeka att den senare tjänsten bör tillföras vissa basresurser för att vid laboratoriet kunna upprätthålla den centrallaboratoriefunktion som utredningen föreslår. — — —

Aktiviteterna inom försöksdjursområdet har tidigare varit splittrade. Den koncentration som utredningen nu föreslår är angelägen och skapar förutsättningar för kvalificerade insatser både vad avser forskning, undervisning, rådgivning och information. Givetvis är den nära kontakten med denna samlade expertis inom försöksdjursområdet en viktig tillgång för lantbruksuniversitetet både för grundutbildning och för forskning. — — —

Den viltforskning som utförs inom SVA finansieras delvis med externa medel, främst från jaktvårdsfonden. Verksamheten har klart dokumenterat sin allmänt samhällsnyttiga karaktär, inte bara inom viltvården utan också för folkhälsan genom zoonosbevakning samt genom sin miljö- och livsmedelshygieniska betydelse. Styrelsen föreslår därför att tjänsten som statsveterinär inom viltområdet överförs på SVA:s stat.

5.7 Statens veterinärmedicinska anstalt: SVA vill föreslå att tjänsten som statsveterinär inom viltområdet överförs på SVAs stat. Verksamheten har klart dokumenterat sin allmänt samhällsnyttiga karaktär, inte bara inom viltvården utan också för folkhälsan genom zoonosbevakning samt genom sin miljö- och livsmedelshygieniska betydelse. Därutöver fungerar tjänsten som lantbruksstyrelsens expertinstans i djurskyddsfrågor i samband med jakt och hållandet av vilda djur i fångenskap.

5.8 Centrala försöksdjursnämnden: — — — föreslår CFN en praktisk-administrativ samordning av UHÄ:s och SVA:s försöksdjursverksamhet så att en central försöksdjursenhet bildas och får i uppgift att handlägga de frågor som ovan nämnts. Den principiella ansvars och kompetensfördelningen mellan de berörda myndigheterna förutsätts däremot inte ändras i sammanhanget. — — —

5.9 Lantbrukarnas riksförbund: Sjukdomsövervakning, utredningsverksamhet, rådgivning m. m. föreslås bedrivas djurslags- eller funktionsinriktat samt vid epizootologiska avdelningen och statens ansvar bör främst omfatta bevakning och bekämpning av smittsamma husdjursjukdomar. Enligt LRF får statens ansvar inte begränsas till endast smittsamma sjukdomar utan SVA bör ha ett totalt ansvar för sjukdomsbekämpandet, omfattande även produktionssjukdomar.

Utredningen föreslår att två konsulenttjänster i husdjurshygien överförs till SLU med placering i Skara. Enligt LRF bör konsulentverksamheten inom husdjurshygien vara nära kopplad till diagnostik och det djurslagsinriktade sjukdomsbekämpandet. En fast placering av dessa tjänster i Skara är därför olycklig, utan man bör eftersträva en flexibel placering med förslagsvis en tjänst vid SVA.

LRF tillstyrker utredningens förslag om inrättandet av en försöksdjursenhet vid SVA.

Enligt LRF är den veterinärmedicinska informationen ett mycket viktigt led i sjukdomsbekämpandet och placeringen av en sådan tjänst vid SVA är nödvändig. Innehållet i tjänsten bör dock vidgas till att omfatta veterinärmedicinsk information även till rådgivare inom animalieområdet, djurägare och allmänhet. Ett intimt samarbete med SLUs konsulentavdelning bör

eftersträvas. Eftersom de nuvarande konsulenterna vid SVA ersätts av djurslagsinriktade statsveterinärer bör även dessa ha ett informationsansvar inom sitt verksamhetsområde.

Utredningens förslag innebär en viss markering av verksamheten för animalieproduktionens djur, vilket LRF ser som positivt. LRF vill betona vikten av samverkan över djurslagsgränserna. Den djurslagsinriktade verksamheten föreslås ledas av statsveterinärer. Kompetenskravet på dessa tjänster har inte specificerats och inte heller hur dessa skall samverka med näringens verksamheter. Näringen ställer krav på hög vetenskaplig kompetens för att näringen skall vara beredd att finansiera verksamheter vid SVA. I detta sammanhang vill LRF klart framhålla att det finansiella läget innebär att tillgången till medel är begränsad för näringen. Möjligheten till kollektiv finansiering har beskrivits, eftersom alla ansträngningar måste inriktas på att hålla betalningsförmågan uppe.

LRF tillstyrker den förstärkning av resurserna inom nötkreatursenheten, som sedan länge varit befogad. Beträffande utplacering av tjänster vid Svelab i Skara och Kristianstad anser LRF att en utplacering ej bör vara en fast lösning. Vid behov kan tillfälligt vissa tjänster utplaceras vid Svelab. Detta borde också gälla centrallaboratoriets personal.

5.10 Centralorganisationen SACO/SR: SACO/SR vill — — — påpeka att utredningen inte gjort någon analys eller redovisat något övrigt utredningsunderlag, när det gäller sammanslagningen av UHÄ:s och SVA:s resurser på försöksdjursområdet till en enhet placerad på SVA. Utredningen behandlar följaktligen t. ex. inte de vetenskapliga problem som är knutna till denna viktiga del av medicinsk och biologisk forskning. En central ledningsfunktion är önskvärd, men bör komma till stånd först efter en noggrannare penetrering av problemen under medverkan av de mest berörda expertorganen inom verksamheten. SACO/SR måste dessutom med förvåning konstatera att vare sig berörd personal eller fackliga organisationer på UHÄ kontaktats av utredningen.

5.11 Sveriges veterinärförbund: Veterinärförbundet delar utredningens uppfattning att arbetet vid SVA med sjukdomsövervakning, utredningsverksamhet, rådgivning m. m. med fördel kan ske inom djurslagsvisa enheter eller funktioner. Utredningens förslag är på denna punkt emellertid ofullständigt, och förbundet förutsätter därför, som tidigare påpekats, att den nya organisationen utarbetas i nära samarbete med berörda parter, inklusive personalorganisationerna.

Beträffande de två tjänsterna som konsulenter i husdjurshygien tillstyrker förbundet tills vidare att dessa överförs till Sveriges lantbruksuniversitet under förutsättning att de placeras vid institutionen för husdjurshygien i Skara. I enlighet med vad tidigare anförts beträffande det livsmedelshygieniska laboratoriet utgör dock enligt förbundets mening även området husdjurshygien ett komplement till verksamheten vid SVA. Ett ytterligare argument är att delar av det som behandlas inom husdjurshygien har klara beröringspunkter med veterinärmedicinsk epidemiologi. På sikt bör man därför enligt förbundets uppfattning undersöka hur en samverkan mellan dessa aktiviteter bäst kan lösas för att underlätta för utomstående myndigheter/organisationer att utnyttja kompetensen.

Förbundet vill särskilt framhålla det positiva i utredningens förslag att UHÄ:s och SVA:s försöksdjursverksamhet sammanförs till en enhet med placering vid SVA.

Förbundet noterar med uppskattning att utredningen anser veterinärmedicinsk information angelägen och hälsar därför med tillfredsställelse att en tjänst för sådan information inrättas vid SVA. Enligt förbundets bestämda uppfattning bör tjänsten innehas av en veterinär som helst är vetenskapligt meriterad. — — —

— — — SVA måste marknadsföra sig och sina tjänster bättre. Påfallande ofta är fältarbetande veterinärer och andra avnämare dåligt informerade om vad SVA kan utföra och hjälpa till med inom diagnostik, rådgivning m. m.

Veterinärförbundet utger den enda periodiska veterinärmedicinska tidskriften i landet. För agronomer och jägmästare har lantbruksvetenskapliga fakulteten respektive skogsvetenskapliga fakulteten inom Sveriges lantbruksuniversitet tagit på sig ansvaret och kostnaderna för motsvarande forskningsinformation. Detta återspeglas också av det faktum att dessa båda yrkesgruppers fackliga organisationer inom SACO/SR, Agrifack och Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund, inte ger ut någon tidskrift som motsvarar Svensk Veterinärtidning. Förbundet reagerar med skärpa mot denna orättvisa fördelning av statens insatser för forskningsinformation. Veterinärförbundet anser det skäligt kräva att staten tar på sig ett motsvarande ansvar för forskningsinformation till veterinärkåren. De samlade resurserna bör emellertid utnyttjas så rationellt som möjligt. Förbundet anser det därför naturligt att en organiserad samordning på informationsområdet kom till stånd mellan SVA/veterinärmedicinska fakulteten och förbundet. SVA och fakulteten bör exempelvis svara för framtagning och bearbetning av material medan förbundet åtar sig redigering och spridning av informationen genom Svensk Veterinärtidning.

Dessutom torde det vara önskvärt om resurser fanns tillgängliga för veterinärmedicinsk information till lantbrukets organisationer och till allmänhet via press och radio/TV.

Förbundet anser mot bakgrund av det ovan framförda att om det angelägna behovet av veterinärmedicinsk information skall bli tillgodosett, det torde vara nödvändigt med ytterligare minst en tjänst utöver den föreslagna knuten till SVA/veterinärmedicinska fakulteten.

5.12 Läkemedelsindustriföreningen: Det är beklagligt att utredningen ej presenterar någon beskrivning av försöksdjursverksamheten på samma sätt som skett för andra verksamhetsgrenar. Det hade således varit önskvärt med en belysning av de akuta och långsiktiga problemen inom hela försöksdjursområdet. En samling av befintliga resurser inom försöksdjursområdet, såsom utredningen föreslår, borde medföra en effektivisering av verksamheten vilken kommer att vara till gagn både för avnämare av försöksdjur och för producenter av sådana djur. — — — Det är uppenbart att SVA/SVI:s kommande styrelse vare sig kommer att ha avnämarentressen eller kompetens inom försöksdjursområdet. LIF vill därför framhålla nödvändigheten av att försöksdjursverksamheten i landet får ett centralt ledningsorgan i vilket de största avnämarna, dvs. UHÄ, medicinska och naturvetenskapliga forskningsråden samt LIF, skall ha ett reellt inflytande. Detta ledningsorgan bör också styra verksamheten vid försöksdjursenheten. Vid sidan av ovanstående arbetsuppgifter för försöksdjursenheten anser LIF det angeläget att det centrala ledningsorganet genom enheten svarar för initiering av kursverksamhet inom försöksdjursområdet.

LIF anser att kostnaderna för försöksdjursverksamheten vid SVA/SVI bör täckas av statsmedel samt intäkter från försålda tjänster och uppdrag.

Under förutsättning att nämnda centrala ledningsorgan inrättas tillstyrker LIF inrättandet av en försöksdjursenhet vid SVA/SVI.

5.13 Sveriges fiskodlareförening: Enligt senaste beslut om taxa för fiskhälsokontrollen får fiskodlarna betala 100% av de direkta kostnaderna för fiskhälsokontrollen. Enligt utredningen är en förutsättning för fortsatt arbete med fiskhälsokontrollen full kostnadstäckning.

Taxan för fiskhälsokontrollen är nu såpass dyr, att särskilt de mindre fiskodlingarna av ekonomiska skäl kommer att tvingas ur kontrollen. Detta kan leda till ohämmad hantering av såväl fisk som behandlingspreparat. En sådan utveckling skulle skada såväl näringen och miljön som hela landet.

När det gäller övrig djursjukvård och djurforskning inkl. rena nöjes- och sällskapsdjur, betalar uppdragsgivarna endast ca 50% av verkliga kostnaderna. Det är då mycket förvånansvärt att förslag framläggs att en annan mindre och för sin livsexistens yrkesverksam grupp skall betala inte bara sin egen del av kostnaden utan även vara med och ta kostnader som tveklöst är av nationellt intresse. Jämfört med andra kategorier djurägare i landet drabbas således fiskodlaren synnerligen hårt.

Fiskodlingen är idag en näring under utveckling. Fiskodlingsverksamheten har mer än fördubblats under de tre sista åren i Sverige. Det är nu viktigt att fiskodlingsverksamheten kan etablera sig ordentligt som en egen näringsgren i Sverige. Skall näringen fortsätta att utvecklas positivt måste resurser fram. Sveriges Fiskodlareförening kräver därför betr. verksamheten med fisksjukdomar, att personalen ökas från nuvarande tre personer till fyra personer, förslagsvis 1 statsveterinär, 1 laboratorieveterinär, 1 fiskerikonsulent och 1 laboratorieingenjör, särskilda medel erhålles för forsknings- och utvecklingsarbete, fiskhälsokontrollen och annan fisksjukvård bekostas av fiskodlarna i lika stor utsträckning som andra djurägare bekostar sin djursjukvård, dvs. till ca 50%.

5.14 Styrgruppen för vattenbruk: Utredningen har inte beaktat det mycket viktiga området fiskpatologi och sjukdomsbekämpning på ett tillfredsställande sätt med hänsyn till områdets betydelse. Föreslagna nedskärningar innebär katastrof för fiskpatologin, som redan nu är ett mycket eftersatt område i Sverige. Styrgruppen vill framhålla följande:

1. Fiskpatologi har betydelse för såväl yrkesfisket som fiskodlingen i Sverige.
2. Fiskpatologi i Sverige är starkt eftersatt i jämförelse med i många andra länder.
3. Den föreslagna nedskärningen kommer att innebära stora nackdelar för den nu expanderande fiskodlingen i Sverige.
4. Den nya näringen – vattenbruk i Sverige – kan ännu inte bära höjda kostnader för fiskhälsokontrollen.
5. Redan nu anser många odlare att fiskhälsokontrollen är för liten med hänsyn till betalade avgifter. Det finns därför stor risk att många odlare går ur densamma, då den nu aviserade avgiftshöjningen träder i kraft samtidigt som servicen, som en följd av minskad personal, måste bli mindre.
6. Den av Styrgruppen för Vattenbruk tillsatta arbetsgruppen för sjukdomsfrågor kommer att framlägga sina resultat under februari–mars 1982 i en tryckt publikation. På basis av denna kommer Styrgruppen att komma med ett förslag till framtida organisation för sjukdomsbekämpning inom området fiskodling.

5.15 Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund: SPR anser att, SVA:s funktion vid bevakning av smittsamma sjukdomar är utomordentligt viktig. Denna kräver dessutom en kontinuitet med expertis så att denna viktiga

funktion kan upprätthållas under hela året, även under semesterperioder, sjukdomsperioder och i samband med personalförändringar. Den satsning staten således gör med en heltidsanställd veterinär, anser SPR mot bakgrund av den uppsatta målsättningen otillfredsställande. SPR vill också påpeka att ännu en halv veterinärtjänst, vilken tidigare funnits delat med "fjäderfä" vid konsulentavdelningen under budgetåret 1980/81 och tidigare, nu har förts över helt till detta djurslag. Halvtidstjänsten finns således inte med vare sig i "Nuläge" eller "Förslag" på sid. 126 i "Pälsdjur", vilket SPR finner egendomligt, inte minst därför att SPR redan beslutat svara för ännu en halv veterinärtjänst som förstärkning vid SVA, vilket beslut nu inte kan effektueras.

— — — att plasmacytoslaboratoriet, vilket 1980/81 analyserade 86000 blodprover enligt AGAR-metoden, får fortsätta utvecklas som hittills, att Projekt Pälsdjur får bibehålla den för de besättnings-, regions- och centralköksutredningar så nödvändiga organisationen för att kunna verkställa de epidemiologiska utredningar, som varit rutin vid sjukdomsutbrott sedan minst tio till tjugo år tillbaka i tiden. — — —

5.16 Nordiska Samfundet Mot Plågsamma Djurförsök: — — — anser beträffande utredningens förslag att tillskapa en samlad organisation för handläggning av försöksdjursrågor att denna enhet måste underställas centrala försöksdjursnämndens huvudmannaskap. Enligt förordning om användning av djur för vetenskapligt ändamål (SFS 1979: 286) åligger det centrala försöksdjursnämnden att svara för den långsiktiga planeringen av försöksdjursverksamheten i landet.

6 Forsknings- och utvecklingsarbete

6.1 Statens bakteriologiska laboratorium: Den definition som utredningen här indirekt har gjort av innehållet i den kliniska mikrobiologin har emellertid bara i ringa grad anknytning till klinisk bakteriologi, virologi och immunologi. Desto starkare är bindningarna till epizootologin. De medel som kan komma att frigöras bör därför, enligt SBL:s uppfattning, satsas på en enhet som redan arbetar inom området. SBL instämmer i så motto i experten Hansens särskilda yttrande att medlen bör användas för att förstärka den epizootologiska verksamheten vid SVA. SBL tar däremot inte ställning till Hansens förslag till ändrad organisation av denna. — — —

SBL utgår från att medverkan från SLU:s sida enligt utredningens förslag inte innebär att SLU ges någon direktivrätt beträffande SVA:s FoU-arbete. SVA måste själv kunna få utforma sin FoU-policy, eftersom denna är en viktig del av dess sjukdomsbekämpande arbete.

SBL förutsätter att man i de fortsatta organisationsöversvägandena ägnar särskild uppmärksamhet åt FoU-samarbetet.

6.2 Lantbruksstyrelsen: Metodologisk forskning i förhållande till SVA bör vara sådan forskning som utvecklar centrallaboratiefunktionen och övriga expertkapaciteter i förhållande till avnämarna. Starka skäl talar därför för att den bedrivs av SVA själv. — — —

Det kan vara svårt att avgöra om de båda ämnesområden som fokuseras: klinisk mikrobiologi och immunologi bör inrikta sin verksamhet på grundforskning, metodologi eller aktuella sjukdomar. Att de båda verksamhe-

terna är angelägna och bör prioriteras högt torde vara ställt utom allt tvivel. Men det är därmed också svårt avgöra om verksamheten bör bedrivas vid SVA eller vid fakulteten. Det finns därför skäl som talar för att den aktuella tjänsten – som experten Nordblom förordat – får verka vid epizootologiska enheten. Begreppet klinisk torde innebära att den är i störst utsträckning praktiskt inriktad.

Utredningen föreslår att gällande behörighetsbestämmelser och befodringsgrunder bör kvarstå för högre tjänster vilket styrelsen tillstyrker.

6.3 Sveriges lantbruksuniversitet: Överflyttningen från SVA till lantbruksuniversitetet av medel motsvarande två högre tjänster jämte basresurser kommer att fylla viktiga behov och innebär enligt styrelsens mening en vetenskaplig kraftsamling för forskning inom angelägna veterinärmedicinska områden. Beskrivning av dessa tjänsters ämnesinnehåll samt en översyn av institutionsindelningen, i enlighet med utredningens intentioner, torde till stora delar kunna undanröja i särskilda yttranden framförda invändningar mot utredningens förslag i detta avseende. Det ankommer på styrelsen att fortlöpande pröva frågor av detta slag.

6.4 Statens veterinärmedicinska anstalt: Målsättningen med utredningens samverkansförslag är att detta skall leda till ökade forskningsinsatser inom SVAs verksamhetsområde och ökad effektivitet. Det är då väsentligt att den närmare utformningen av samverkansförslaget sker på ett sådant sätt att målsättningen uppfylls. Mot den bakgrunden kan SVA tillstyrka utredningens förslag endast på de villkor som experterna Hansen och Pääjärvi framför och som experten Nordblom beträffande tjänsten i klinisk mikrobiologi ansluter sig till.

6.5 Lantbrukarnas riksförbund: LRF anser att ökad grundforskning inom området mikrobiologi är nödvändig. Däremot hör den kliniska delen av verksamheten logiskt till SVA och beteckningen klinisk mikrobiologi är därför missvisande. LRF anser det angeläget att ökade resurser tilldelas ämnesområdena virologi och immunologi och tillstyrker därmed inrättandet av en professor i immunologi. En närmare precisering av professuren i "klinisk mikrobiologi" är nödvändig.

6.6 Sveriges veterinärförbund: Enligt veterinärförbundets uppfattning är det angeläget att satsa på de av utredningen angivna ämnesområdena, varvid resurserna mycket väl, med nedan angivna förutsättningarna, kan användas till inrättande av en professor i immunologi och en professor i s. k. klinisk mikrobiologi. Det bästa för svensk veterinärmedicin måste enligt förbundets mening vara om de båda tjänsterna placeras så att de kan samutnyttjas på optimalt sätt, eftersom resurserna är begränsade. — — —

Med tanke på de kommande arbetsuppgifter som följer av utredningens egen motivering för införandet av tjänsten "tillämpning av immunologiskt grundkunnande som en absolut nödvändighet för diagnostik, utveckling av vaccinations- och immuniseringsprogram" torde det falla sig naturligt att placera tjänsten vid institutionen för virologi där redan idag diagnostik och kvalificerat FoU-arbete inom veterinärmedicinsk immunologi bedrivs, dock med otillräckliga resurser.

Beträffande tjänsten som professor i s. k. klinisk mikrobiologi ansluter sig förbundet helt till den uppfattning som framförs i de båda särskilda yttrandena av Hansen, Pääjärvi och Nordblom, där tjänsten föreslås till-

föras en för veterinärmedicinska fakulteten ny institution för epidemiologi knuten till statsepizootologen. — — —

Var de nyinrättade tjänsterna skall placeras bör enligt förbundets bestämda uppfattning klargöras redan nu och inte uppskjutas till den översyn av institutionsindelningen m. m. som styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet skall göra. Vidare bör direktiven för denna översyn utarbetas snarast så att inte SVA återigen blir föremål för utredning. SVA behöver efter decennier av utredande nu arbetsro.

7 Vaccinenhet

7.1 Socialstyrelsen: Socialstyrelsen instämmer i utredningens förslag att ansvaret för den statliga kontrollen av veterinärmedicinska bakteriologiska preparat helt bör överflyttas till socialstyrelsens läkemedelsavdelning. — — — Styrelsen vill — — — inte utesluta att den satsvisa kontrollen kan komma att organiseras på ett annat sätt än hittills, bl. a. för att mer överensstämma med motsvarande verksamhet på humansidan. Detta kan i sin tur leda till marginella kostnadsökningar.

En annorlunda organisation av kontrollen antyds för övrigt av utredningen i det man konstaterar "att SVA genom sin sakkunskap på olika områden är väl lämpad att medverka i kontrollarbetet". Socialstyrelsen anser att detta bör prövas.

Socialstyrelsen instämmer i utredningens huvudförslag att avskaffa importmonopolet men ansluter sig till det särskilda yttrandet av Håkan Boberg m. fl., som anser att det av principiella skäl är viktigt att staten som vaccinimportör uppträder i endast en skepnad. Att staten som upphandlare skulle uppträda dels genom SVA och dels genom statens vaccininstitut verkar föga genomtänkt och leder endast till en splittring av resurserna. Eftersom statens vaccininstitut skall utföra rutintillverkning i stor skala synes det också naturligt att vaccininstitutet anförtros ansvaret för de stora mängder av hel- eller halvfabrikat som kommer att importeras.

Det är viktigt att tillverkaransvaret definieras som statens vaccininstituts eftersom SVA av principiella skäl inte samtidigt kan uppträda som producent och — som utredningen föreslår — offentlig kontrollant av veterinärmedicinska preparat. Om ett tillverkaransvar — vilket även omfattar importhantering — åläggs SVA kan socialstyrelsen inte uppdra åt SVA att svara för någon kontrollfunktion.

7.2 Statens bakteriologiska laboratorium: En förutsättning för att vaccininstitutet skall ta över ansvaret för försörjningen med veterinärmedicinska preparat bör vara att verksamheten går ihop ekonomiskt. Om denna målsättning skall kunna uppnås måste vissa förutsättningar föreligga. Hit hör att vaccininstitutet bör svara för inköp och distribution av importpreparaten, dvs. den verksamhet som redan i nuläget kan förväntas medföra ett överskott. Hit hör vidare att vaccininstitutet bör svara för den forskningsverksamhet som hör till själva produktionen av veterinärmedicinska preparat. Hit hör också att en rutinproduktion av viss omfattning måste bedrivas vid vaccininstitutet. Annars föreligger inte förutsättningar att vaccininstitutet skall kunna överta produktion av produkter, som arbetats fram vid SVA, såsom utredningen föreslagit. SBL vill i här anförda avscenden ansluta sig till vad som framlagts i SVP-rapporten. — — —

Vaccinenheten föreslås bedriva FoU-arbete samt produktion av besättningsegna vacciner m. m. — — —

SBL vill här endast göra det principiella ställningstagandet att dimensioneringen av produktionen med tillhörande forskningsverksamhet får bli beroende av lönsamheten. Om icke lönsam produktion av beredskapsskäl skall bedrivas vid vaccininstitutet bör denna finansieras genom särskilda anslag.

SVA-SLL utredningen säger sig dela de grundläggande värderingar som ligger bakom förslaget i SVP-rapporten om ett vaccininstitut med ansvar för vaccinförsörjningen inom såväl human- som veterinärmedicinen. Till detta ansvar måste, enligt SBL:s uppfattning, hänföras också FoU-arbetet på preparatsidan liksom inriktningen av detta arbete. SBL anser sålunda att vaccininstitutet inte bara skall fungera som en "rutinproducent", stödd av en liten FoU-grupp om 3 personer, utan föra en aktiv FoU-politik även på de veterinärmedicinska preparatens område.

I SVP-rapporten ingick bl. a. förslaget att vaccininstitutet skulle få en mera offensiv inriktning baserad på intensifierad FoU-verksamhet och produktutveckling. Självklart skall detta ske i nära samarbete (helst i projektform) med veterinärinstitutet. Det var just för att underlätta ett sådant samarbete som SVP föreslog att en del av vaccininstitutets FoU-enhet lokalmässigt skulle placeras i Uppsala. Det övergripande ansvaret för FoU-verksamheten för produktion av vacciner bör emellertid, enligt SBL:s åsikt, ligga hos vaccininstitutet.

Utredningen utgår från att SVA även i fortsättningen får importera veterinärmedicinska preparat för återförsäljning. Om så skulle bli fallet, får man emellertid i praktiken två parallellorganisationer. Detta är varken behövligt eller rationellt. I ett särskilt yttrande i betänkandet framför experterna Boberg, Jansson och Jönsson att produktionsfunktionen och importfunktionen hänger nära ihop och att de bör hållas samman i en myndighet. SBL delar deras uppfattning och anser i likhet med dem, att det skall vara vaccininstitutet som skall ha ansvaret för import av de vacciner som marknaden efterfrågar eller som behövs av beredskapsskäl.

Det ekonomiska underlaget och kravet på kostnadstäckning kommer att innebära en relativt blygsam rutinmässig tillverkning av veterinärmedicinska preparat, skriver utredningen. Av beredskapsskäl bör dock viss tillverkning äga rum av något eller några preparat, sägs det. Här skall då påminnas om att det i SVP-rapporten har lämnats en översiktlig lista omfattande 7 olika preparat, som skulle kunna anses lämpliga/tänkbara i produktsortimentet på den veterinära sidan när vaccininstitutet påbörjar sin verksamhet. Eftersom det sammanlagda resultatet av egentillverkningen vid SVA har varit underskott medan importpreparaten gett vinst, bör vinsten kunna få disponeras för att balansera underskott i beredskapsproduktionen. Detta är ytterligare ett skäl för att vaccininstitutet skall vara huvudman för importpreparaten. I annat fall måste statsmakterna anvisa särskilda medel för att täcka beredskapsproduktionens underskott.

SVP utgick vid sina överväganden från att vaccininstitutet skulle överta resurser från SBL för att självt kunna svara för ordermottagning, lagring, information och distribution. SBL förbereder f. n. införande av ett datorbaserat system för order/lager/fakturering. Oavsett vilken organisatorisk enhet som i framtiden kommer att ha det administrativa ansvaret för detta system, kommer det att ha kapacitet att handha rutinerna även för de veterinärmedicinska preparaten.

Tidpunkten för SVA:s nya organisation att träda i kraft (1983-01-01) syns

vara snävt satt. Utredningen förutsätter nämligen att verksamheten vid SVA-P avvecklas till denna tidpunkt. Därmed måste förstås att SVA-P:s nuvarande lokaler i Stockholm skall utrymmas och produktionsverksamheten överflyttas därifrån till vaccininstitutet. Utredningens förslag innebär att den tid som står till förfogande för en överflyttning blir klart mindre än 1 år. Det är en i sådana sammanhang mycket kort tid. Om förslaget över huvud taget skall kunna genomföras inom denna korta tidsrymd, måste initiativ omgående tas av statsmakterna till att påbörja planering av överflyttningen. Det kan här framhållas att SBL i annat sammanhang har bedömt att vaccininstitutet (förutsatt att en proposition föreläggs vårriksmötet 1982) kan organiseras tidigast den 1 juli 1983.

7.3 Statskontoret: Statskontoret ställer sig i huvudsak bakom utredningens förslag. Dock vill statskontoret ansluta sig till särskilt yttrande rörande import av vacciner. Enligt statskontorets uppfattning bör vaccinförsörjningen för landet vara samlad inom en organisation. Det nyligen inrättade vaccininstitutet bör vara väl lämpat för denna uppgift. Därmed bör avvägningen mellan import och egen tillverkning kunna göras på ett optimalt sätt.

7.4 Riksrevisionsverket: Allmänna rationalitetsskäl förefaller tala för att utvecklingen av nya veterinärmedicinska preparat långsiktigt förläggs till vaccininstitutet. Det torde kunna ifrågasättas om inte också tillverkningen av besättningsegna vacciner kan ske utan anslutning till centrallaboratoriefunktionen. Detta behöver inte i någotdera fallet utesluta en nära kontakt med vare sig den diagnostiska eller sjukdomsutredande verksamheten vid SVI eller forskningen vid SLU.

Förutsatt att en vaccinenhet inrättas vid SVI och att en diagnostik, sjukdomsutredande och rådgivande verksamhet med nuvarande ambitionsnivå skall bibehållas vid SVI, förefaller det vara motiverat att institutet i enlighet med utredningsmajoritetens förslag får behålla rätten att importera och distribuera veterinärmedicinska preparat.

7.5 Lantbruksstyrelsen: Ifråga om produktionsavdelningen lägger utredningen sitt mest radikala förslag som på det hela taget i stort sett är rationellt och resursbesparande. Lantbruksstyrelsen har i anslutning till remissbehandling av utredningen om samordning av humanmedicinsk och veterinärmedicinsk vaccinproduktion i princip tillstyrkt de förändringar som föreslås. — — — Det är med hänsyn härtill angeläget att viss kunskap på detta område bör kunna finnas vid statens vaccininstitut så som antyds i utredningen liksom att SVA får en kvalificerad FoU-enhet. — — —

— — — konstaterar lantbruksstyrelsen med tillfredsställelse att det vid den föreslagna vaccinenheten skall finnas möjlighet att producera besättningsegna vacciner och att forsknings- och utvecklingspotentialen på vaccinområdet sannolikt kan bibehållas. När det gäller import av vacciner anser lantbruksstyrelsen i likhet med utredningen att också SVA skall kunna importera vacciner. Detta ter sig naturligt eftersom SVA kommer att få den bästa överblicken över behovet av vacciner. Av denna anledning bör SVA också som utredningen föreslår kunna försälja vacciner. SVA bör också som utredningen föreslår efter tillstånd från lantbruksstyrelsen få importera vacciner för beredskapsändamål.

Lantbruksstyrelsen finner naturligt och lämpligt att kontrollen av bakteriologiska preparat handhas av socialstyrelsens läkemedelsavdelning, som därvid bör utnyttja SVA.

7.6 Sveriges lantbruksuniversitet: Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet har redan i sitt yttrande över förslagen från arbetsgruppen samordnad vaccinproduktion (Ds S 1981: 10) påtalat den radikalt sänkta ambitionsnivån som förslagen om samordnad vaccinproduktion innebär beträffande vaccinproduktionsberedskapen i landet.

Styrelsen vill vidare tillstyrka utredningens förslag om att import och försäljning av veterinärmedicinskt vaccin bör ligga kvar vid SVA. Med hänsyn till att det praktiskt-vetenskapliga arbetet på det veterinärmedicinska vaccinområdet även framgent skall utföras vid SVA är det naturligt att ansvaret för importen också knytes till SVA. Styrelsen vill avvisa det förslag till annan ordning som framförs i särskilt yttrande av Boberg m. fl. En klar ansvarsfördelning mellan SVA och det blivande vaccinstitutet bör göras där vaccinstitutet ges rollen av ett i huvudsak renodlat produktionsföretag medan SVA åläggs övriga uppgifter inom vaccinförsörjningens område.

7.7 Statens veterinärmedicinska anstalt: — — — tillstyrker SVA utredningens förslag på vaccinförsörjningens område — — —. SVA avstyrker de förslag som Boberg, Jansson och Jönsson framför i särskilt yttrande — — —.

7.8 Lantbrukarnas riksförbund: Beträffande vaccinförsörjningen har LRF i ett tidigare remissyttrande tillstyrkt förslaget att rutinproduktionen av veterinärmedicinska bakteriologiska preparat överförs till ett nybildat statens vaccinstitut. En vaccinenhet inrättas vid SVA för forsknings- och utvecklingsverksamhet. LRF anser att import och distribution av vacciner även i fortsättningen bör ske genom SVA och droghandeln genom Apoteksbolaget och att lantbruksstyrelsen ger särskilt tillstånd för import förorsakat av beredskapsskäl. Det är angeläget att SVA behåller sin möjlighet att importera mindre produkter som industrin inte har möjlighet att hålla registrerade. LRF tillstyrker att den statliga kontrollen överflyttas till Socialstyrelsens läkemedelsavdelning och att SVA är väl lämpad att medverka i kontrollarbetet.

7.9 Sveriges veterinärförbund: Veterinärförbundet vill understyrka angelägenheten i vad utredningen framfört beträffande att SVA även framdeles måste få möjligheten att importera vaccin. Förutom beredskapsskålet, som torde vara det viktigaste, är det nödvändigt att importen av vacciner sker, där expertis finns som är väl insatt i den aktuella sjukdomsproblematiken inom den veterinärmedicinska sektorn. En nödvändighet är också att en uppföljning av vaccinsatserna sker kontinuerligt för att ligga till grund för de bedömningar som måste göras av den som ombesörjer importen av bakteriologiska preparat. På SVA finns genom dess funktion som centrallaboratorium och referenslaboratorium och genom djurslagsspecialisternas kontakt med näringen och landets veterinärer, samt genom statsepizootologens verksamhet denna sakkunskap samlad.

Både direktiven och utredningen framhåller att SVA i ökad utsträckning bör söka finansiera verksamheten med externa medel. Utredningens förslag att låta SVA behålla möjligheten att importera vaccin är enligt förbundets mening ett utmärkt exempel på ett sätt för SVA att få sådana inkomstmedel från näringen, att användas inom områden som kommer näringen och veterinärmedicinen till godo. Det särskilda yttrandet i denna fråga av Boberg m. fl. innebär att denna möjlighet skulle försvinna för SVA. För-

bundet ifrågasätter dessutom sakunderlaget till det nämnda särskilda yttrandet.

7.10 Tjänstemännens centralorganisation: — — — SVA bör även i fortsättningen få importera och saluföra veterinärmedicinska preparat.

Utredningen föreslår avveckling av SVAs produktionsavdelning i Stockholm vilket berör ca 20 tjänster. TCO förutsätter att berörda tjänstemän kommer att erbjudas andra arbetsuppgifter inom SVA eller vid det föreslagna nya vaccininstitutet om det inrättas. För att klara detta kan en successiv avveckling behöva ske. Det är således inte möjligt att bedöma möjligheterna att genomföra avvecklingen till den 1 januari 1983. Om åtgärderna ändå skulle genomföras vid denna tidpunkt behöver SVA resurser för personalpolitiska åtgärder så att berörda anställda inte drabbas negativt av omorganisationen. TCO utgår från att förhandlingar snarast kommer till stånd mellan parterna i dessa frågor.

7.11 Representantföreningen för utländska Farmaceutiska Industrier: RUFI anser sammanfattningsvis att den veterinärmedicinska vaccinproduktionen bör samordnas med den humanmedicinska och ske vid det tidigare föreslagna statens vaccininstitut, att konkurrensen mellan statens vaccininstitut och övrig industri måste ske på lika villkor, att det inte finns behov av några importrestriktioner för vacciner för veterinärmedicinskt bruk, att statens vaccininstitut bör vara den enda statliga myndighet som importerar och försäljer vacciner.

7.12 Svensk fjäderfäskötsel: Föreningen vill — — — starkt understryka vikten av utredningens förslag i vad avser fortsatta möjligheter för SVA att ombesörja import och distribution av vacciner. Dessa funktioner är så starkt integrerade i hela den övriga verksamheten till gagn för sjukdomsbekämpandet att ett särskiljande av desamma skulle få mycket långtgående, negativa effekter för framgången i våra strävanden för en god djurhälsa.

Vi känner därför stark oro inför den försämring av vaccinförsörjningen och till densamma hörande service som vi fruktar skulle bli en ofrånkomlig följd av ett genomförande av det i särskilt yttrande av Boberg, Jansson och Jönsson framlagda förslaget om överförande av dessa funktioner till ett statligt vaccininstitut utan annat ansvar för sjukdomsbekämpandet i dess helhet.

7.13 Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund: Den vaccininformation, vaccininimport och vaccinationsrekommendation samt distribution av inhemska och importerade vacciner och toxoider för pälsdjur, som hittills varit rutin får fortsätta helt inom Projekt Pälsdjur, även om produktion av vissa vacciner förläggs till SVI. — — — Eftersom vaccininporten och planläggningen i samband med denna, epizootiutvecklingen och den därmed sammanhängande bekämpningen och vaccinprofylaxen samt rådgivningen, inte minst vid de smittsamma sjukdomarna, är så nära förenade med varandra, är det en nödvändighet att Projekt Pälsdjur på det sätt som hittills har skett även i fortsättningen tar hela ansvaret för epizootiberedskapen på pälsdjursjukdomarnas område. En eventuell förändring härvidlag kommer att innebära dubblingar av expertis och tjänster i strid med utredningens direktiv. — — — Funktionen av det som idag fungerar kan allvarligt komma att äventyras med en förändring enligt särskilt yttrande av Boberg, Jansson och Jönsson (sid. 103).

8 Organisation

8.1 Försvarets sjukvårdsstyrelse: Försvarets sjukvårdsstyrelse delar i stort utredningens förslag beträffande organisation och uppgifter för SVA. — — — Det torde — — — vara fördelaktigt att frikoppla epizootologin vid SLU från bakteriologin och göra statsepizootologen tillika professor i ämnet vid SLU.

8.2 Statens bakteriologiska laboratorium: — — — Vad gäller representation i styrelsen för den nya myndigheten — — — anser SBL att representation för vaccininstitutet bör övervägas. På motsvarande sätt bör representation för veterinärinstitutet i vaccininstitutets styrelse övervägas.

— — — SBL hyser farhågor för att veterinärinstitutets underställande i vissa frågor — — — av styrelsen för lantbruksuniversitetet kan ge upphov till kompetensvister och onödig byråkrati. Eftersom institutet ju förutsätts vara en självständig myndighet med egen styrelse, förefaller det vara mera ändamålsenligt att regeringen instruktionsvägen föreskriver samrådsskyldighet i de aktuella frågorna.

8.3 Riksrevisionsverket: Det rådande statsfinansiella läget motiverar allmänt sett att skälen för rådande arbetsfördelning och avgränsning mellan myndigheterna resp. mellan dessa och näringslivets organisationer m. m. prövas med stor noggrannhet i samband med översyner. Detta är enligt RRVs mening inte minst viktigt inom jordbrukspolitikens område, där man kan ifrågasätta om nuvarande myndighetsstruktur är adekvat med hänsyn till såväl jordbruksnäringens absoluta storlek som dess relativa vikt i folkhushållet. En ingående prövning av mer långtgående lösningar i organisationsfrågan borde således enligt RRVs mening göras.

RRV kan från sina utgångspunkter inte ta ställning till ändamålsenligheten i de marginella förändringar utredningen föreslår i fördelningen av arbetsuppgifter mellan SVI och SLU.

RRV anser att en renodling av huvudmannskapet i förhållande till utredningens förslag är önskvärd. SVI bör ges en från SLU självständig styrelsefunktion. Klarare ansvarsförhållanden uppnås då i förhållande till statsmaktsnivån. Det behov av samordning som föreligger i förhållande till SLU bör kunna lösas genom att SVI åläggs skyldighet att i berörda frågor samråda med SLUs styrelse, innan institutet självständigt fattar beslut.

8.4 Lantbruksstyrelsen: Att anstalten skall ha en egen styrelse finner lantbruksstyrelsen ändamålsenligt och instämmer i den karakteristik av nuvarande mindre rationella förhållanden som ges av utredningen. Den med veterinärmedicinska fakulteten gemensamma forskningsnämnden har visserligen inte hunnit prövas någon längre tid men förefaller med stor fördel kunna ersättas genom styrelsen och det direkta samarbetet mellan ledningarna för SLU och SVA.

Ifråga om chefsposten för SVA anger utredningen inga kompetenskrav. Det torde dock vara till stort gagn för verksamheten om chefen har — helst vetenskaplig — kompetens på något av de mera betydelsefulla arbetsområden som anstalten skall svara för.

— — — Endast vissa övergripande frågor — — — föreslås fortfarande bli behandlade av SLU:s styrelse. Lantbruksstyrelsen kan instämma i huvuddelen av denna bedömning men ifrågasätter om inte de gemensamma forskningsprogrammen bättre handläggs i styrelsen för SVA.

— — — En närmare analys av fakultetens institutioner och deras inriktning bör göras i enlighet med utredningens förslag. Därvid kan man få bättre vägledning ifråga om placeringen av en tjänst som immunolog.

8.5 Statens livsmedelsverk: Livsmedelsverket har svårt att bedöma olika detaljer i samverkan mellan SVA och SLU men vill ansluta sig till de principer som anges i reservationen av experten Hans-Jörgen Hansen med instämmande av experten Erland Pääjärvi — — —.

8.6 Sveriges lantbruksuniversitet: Styrelsen delar utredningens bedömning att behovet av och möjligheterna till samverkan mellan lantbruksuniversitetet och SVA borde kunna tillgodoses genom de föreslagna åtgärderna. Dock har utredningen uttryckt sig oklart vad beträffar ämnesföreträdarnas vid lantbruksuniversitetet medverkan i den vetenskapliga verksamheten vid resp. disciplin vid SVA:s centrallaboratorium. De discipliner som åsyftas synes vara bakteriologi, patologi och kemi, varvid åsyftade ämnesföreträdare torde vara professorn i bakteriologi och epizootologi och professorn i patologi, medan det inte direkt kan avgöras vilken ämnesföreträdare för disciplinen kemi som åsyftas. Styrelsen ställer sig i princip positiv till en medverkan av åsyftad art och är även beredd att precisera vilka av lantbruksuniversitetets befattningshavare som berörs liksom att närmare diskutera formerna för hur denna medverkan skall regleras. Reglerna får därvid inte utformas på ett sådant sätt att institutionernas rätt att besluta över forskningsinriktningen åsidosätts.

8.7 Statens veterinärmedicinska anstalt: I likhet med utredningen anser SVA att styrelsen bör vara liten. SVA vill dock framhålla att det vore värdefullt med en företrädare för den viktiga avnämargrupp som distriktveterinärerna utgör. Vidare vore det värdefullt med en företrädare från SVAs motsvarighet på humansidan nämligen SBL.

Det är enligt SVAs mening önskvärt att SVA — — — representeras i Svelabs styrelse på en av de tre styrelseplatser, som staten som aktieägare förutses få disponera.

8.8 AB Svensk laboratorietjänst: Den av utredningen föreslagna representationen från Svelab i SVAs styrelse biträds av Svelab. På så sätt kan det eftersträfvade nära samarbetet mellan SVA och Svelab lättare förverkligas. Detta skulle än mer befordras om SVA därutöver kunde bli representerad i Svelabs styrelse.

8.9 Lantbrukarnas riksförbund: — — — LRF tillstyrker — — — utredningens förslag att fristående myndighet bör vara den mest lämpade organisationsformen för SVA.

En nära samordning med verksamheten vid lantbruksuniversitetet bör eftersträvas. — — — LRF inser att forskningsnämnden i sin nuvarande form troligen inte tillräckligt effektivt kan fylla kravet som samordningsorgan. LRF anser dock att ett för SVA och veterinärmedicinska fakulteten gemensamt formellt organ är nödvändigt för att planera och samordna respektive verksamheter. Näringen bör vara representerad i detta organ men storleken bör begränsas för att arbetet skall kunna bedrivas effektivt. Dessutom måste givetvis ett samordningsansvar åligga dekanus för veterinärmedicinska fakulteten och chefen för SVA.

Beträffande utredningens förslag till samordning inom disciplinerna i

centrallaboratoriefunktionen vill LRF betona behovet av ökade resurser för grundforskning inom virologi. Verksamheten bör inte organiseras så att grundforskningen inom virologi störs av den nödvändiga rutinverksamheten inom samma område vilket kan bli fallet med den rådande konstruktionen.

Utredningen föreslår att SVA leds av en styrelse med åtta personer, varav näringens organisationer får en representant. LRF anser att näringen är underrepresenterad i synnerhet som utredningen föreslår att forskningsnämnden för SVA och veterinärmedicinska fakulteten bör avskaffas. Om det av LRF föreslagna samordningsorganet mellan SVA och SLU inte inrättas kommer LRF begära utökad representation i SVAs styrelse.

8.10 Centralorganisationen SACO/SR: Utredningen berör vidare samordningen mellan SVA och SLU och föreslår bl. a. att "vederbörande ämnesföreträdare medverkar i den vetenskapliga verksamheten vid resp. disciplin vid centrallaboratoriet. En sådan medverkan bör instruktionsmässigt åläggas därtill utsedd professor vid lantbruksuniversitetet." Då det bland annat är oklart vilka professorstjänster som avses och vilken form deras "medverkan" "instruktionsmässigt" skall ha förutsätter SACO/SR att dessa frågor blir föremål för särskild förhandling.

8.11 Sveriges veterinärförbund: Utredningen föreslår att styrelsen för SVA får åtta ledamöter, vilket förbundet anser olämpligt. Ett ojämnt antal, förslagsvis nio ledamöter, bör enligt veterinärförbundets mening vara ett bättre alternativ. Förbundet finner inga motiv till varför Sveriges lantbruksuniversitet skall vara så starkt representerat i styrelsen. Enligt förbundets uppfattning borde statens bakteriologiska laboratorium vara företrätt i styrelsen. Förbundet finner det dessutom vara en svaghet att en så viktig avnämargrupp som kliniskt verksamma veterinärer enligt utredningens förslag helt saknar representation i styrelsen och därmed möjlighet att påverka verksamheten vid SVA. Förbundet vill i detta sammanhang erinra om att före 1975, då SVA också hade egen styrelse, både statens bakteriologiska laboratorium och de kliniskt verksamma veterinärerna representerades i denna.

I styrelsen för SVA bör finnas personer med vetenskaplig kompetens som är väsentlig för SVA:s verksamhet.

Chefen för SVA skall enligt förbundets uppfattning ha genomgått veterinärutbildning.

Utredningen föreslår att centrallaboratoriets verksamhet skall ledas av, förutom chefen för laboratoriet, ett antal laboratoriechefer. Förbundet finner denna nomenklatur olyckligt vald och föreslår i stället att laboratoriecheferna erhåller tjänstebenenämningar som är funktionsbeskrivande, exempelvis statsbakteriolog, statspatolog, etc. Detta förslag skulle innebära att en konsekvent tjänstebenenämning införs eftersom det enligt utredningsförslaget dels skall finnas en statsepizootolog dels statsveterinärer som skall leda verksamheten vid djurslagnheterna.

8.12 Tjänstemännens centralorganisation: TCO kan i stort tillstyrka de föreslagna organisatoriska förändringarna i det aktuella betänkandet. Det är tillfredsställande att utredningen förordar att verksamheten vid statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) även i fortsättningen skall bedrivas i statlig regi.

9 Dimensionering, finansiering m. m.

9.1 Riksrevisionsverket: Utredningsmaterialet ger enligt RRVs uppfattning otillräckligt underlag för en bedömning av den ombildade myndighetens resursbehov och finansieringsbild. Bl. a. framgår inte klart hur nedläggningen av den nuvarande produktionsavdelningen vid SVA förväntas påverka de verksgemensamma kostnaderna. RRV förutsätter att en viss neddragning av dessa blir möjlig som resultat av att en så betydande del av verksamheten avvecklas. RRV anser att utredningen i enlighet med direktiven noggrannare borde ha studerat möjligheterna till samordning/rationisering mellan nuvarande SVAs konsulentfunktion och statskonsulentverksamheten vid SLU. Även om verksamheterna till viss del uppvisar skillnader, bör det finnas möjligheter till samordningsvinster.

RRV vill understryka det önskvärda i att det ombildade SVI kan arbeta med utgångspunkt i klara statsmaktsbeslut om vilka ekonomiska mål som skall gälla för den uppdragsverksamhet som myndigheten förutsätts bedriva på såväl diagnostik- som preparatsidan. Hittillsvarande förhållanden har inte varit tillfredsställande på denna punkt. Bl. a. behöver klar ställning tas till i vilken utsträckning animalieproduktionen själv bör svara för en större kostnadsandel än f. n. i diagnostikverksamheten. Vidare bör besked ges om hur man i sammanhanget skall se på myndighetens lokalkostnader.

Det föreliggande underlaget torde för närvarande inte medge slutliga ställningstaganden i hithörande frågor. Det bör därför övervägas om inte finansierings- och kostnadstäckningsfrågorna i uppdragsverksamheten bör snabbutredas i särskild ordning. RRV är berett att medverka i ett sådant arbete.

9.2 Statens veterinärmedicinska anstalt: — — — SVA finner det anslaget att den anslagsram som nu föreslås får ligga till grund för verksamheten under de närmaste åren och att några ytterligare nedskärningar ej görs.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Inledning	2
2 Föredragandens överväganden	3
2.1 Allmänt	3
2.2 Organisation och finansiering av djurens hälso- och sjukvård m. m.	6
2.2.1 Huvudmannaskap	6
2.2.2 Planering och samverkan	7
2.2.3 Distriktsveterinärorganisationen	8
2.2.4 Regional administration	15
2.2.5 Finansieringsfrågor	21
2.3 Omorganisation av statens veterinärmedicinska anstalt	25
2.3.1 Målsättning och arbetsuppgifter	25
2.3.2 Organisation	32
2.3.3 Dimensionering, finansiering m. m.	34
2.4 Vissa utbildningsfrågor	34
3 Hemställan	36
4 Anslagsfrågor för budgetåret 1982/83	36
5 Beslut	42
Bilaga 1	43
Bilaga 2	49
Bilaga 3	79
Bilaga 4	81

